

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ :
กรณีศึกษาชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์
ต.บางสีทอง อ.บางสีทอง จ.นนทบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๗

COMMUNITY PARTICIPATION IN LARGE-SCALED PUBLIC DEVELOPMENT
PROJECT : CASE STUDY BANGOYCHANG AND DANGPRACHARAT
COMMUNITIES TAMBON BANGSITHONG, AMPHOE
BANGKRUAY, CHANGWAT NONTABURI

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาวิทยาลัย

อ.พ. สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย

เลขหมู่.....สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เลขทะเบียน.....51797.....พ.ศ. 2547

วัน,เดือน,ปี.....30 ก.ค. 2547.....ISBN 974-9709-55-1

11108571
b.....
i.....

สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้
ทุกทั้งห้ามมิให้ตัดแบงลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COMMUNITY PARTICIPATION IN LARGE-SCALED PUBLIC DEVELOPMENT
PROJECT : CASE STUDY BANGOYCHANG AND DANGPRACHARAT
COMMUNITIES TAMBON BANGSITHONG, AMPHOE
BANGKRUAY, CHANGWAT NONTABURI

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULLFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN
AND ENVIRONMENT PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานที่ 2004 ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัด ISBN 974-9708-84-9 ออกจากเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2004

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ : กรณีศึกษาชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต.บางสีทอง อ.บางสีทอง จ.นนทบุรี

นักศึกษา นางสาวกษมพร นวลแสง

รหัสประจำตัว 42063017

ปริญญา การวางแผนผังภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การวางแผนผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

พ.ศ. 2547

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ยงธนิศร์ พิมลเสถียร

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าที่เกิดจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่มีความสำคัญ ในระบบนิเวศน์ทางการเกษตรกรรม และประวัติศาสตร์ โดยเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ในการวางแผนโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของรัฐ ด้วยการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเจ้าของพื้นที่ตั้งโครงการ (ประชาชนในชุมชน) ในการร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการวิจัยนี้มี วัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในชุมชน 2) ศึกษา ชนิด วิถีทาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อโครงการขนาดใหญ่อย่างเหมาะสม

การดำเนินการวิจัย ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม 260 ชุด แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน 10 ชุด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ และไคสแควร์ โดยทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ ชนิด วิถีทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ มีผลการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ คือ รายได้, ความมั่นคงของอาชีพ, การศึกษา, อายุที่มีภาวะการตัดสินใจได้ดี และจำนวนสมาชิกครอบครัว มีผลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อม และมีผลต่อวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน

- ผู้มีรายได้น้อยมีผลความสัมพันธ์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

- ความมั่นคงทางด้านอาชีพมีผลความสัมพันธ์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
- ความมีการศึกษามีผลความสัมพันธ์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
- จำนวนสมาชิกที่เหมาะสมมีผลความสัมพันธ์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
- อายุที่มีวุฒิภาวะมีผลความสัมพันธ์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

จากการศึกษา พบว่า ไม่เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ อย่างเป็นทางการ อันเนื่องมาจากไม่มีองค์การการมีส่วนร่วมเป็นรูปธรรมขึ้นในชุมชน พบการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการสำรวจเริ่มวางแผนโครงการถนน ในระดับปานกลาง สาเหตุเนื่องมาจากกฎหมายพระราชบัญญัติการวางผังเมือง และพระราชบัญญัติการเวนคืนที่ดิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย 1) การวางแผน โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ ในพื้นที่ชุมชน ควรให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม พัฒน์ สุจำนงค์ (2523 : 21-22) 2) การให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอก่อนการทำโครงการ จึงจะทำให้โครงการนั้นมีการเข้ามีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชน เจมส์ แอล เครน อังใน วันชัย วิวัฒน์ศัพท์ (2543 : 56) 3) ความเพียงพอของรายได้ และความมั่นคงของอาชีพทำให้มีผลต่อการวิธีการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนด้วยตนเอง 4) การจัดตั้งองค์การการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในชุมชน จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมขึ้นในชุมชนในการเรียกร้องสิทธิ และปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนได้

Thesis Title	Community Participation In Learge-Scaled Public Development Project : Case Study Bangoychang And Dangpracharat Communities Tambon Bagnsithong, Amphoe Bagnkruay, Changwat Nontaburi
Student	Miss. Kasamaporn Nualsaeng
Student ID.	42063017
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Programme	Urban and Environmental Planning
Year	2547
Thesis Advisor	Asst. Prof. Yongthanit Pimonsathaen

ABSTRACT

This study is examined The Problem that occur in big Government project. It effect community that essential on ecological history and agriantlure. By propose the pratication suitable this plan. It must consider owner pratication. [Population in community] to solve this problem. The objective of this research.

- 1) Study data acgnisition of people in community.
- 2) Study type mean on participation of people in community.
- 3) Propose the means of participation in community to big project.

The study use quationaire to collect data, Sample 260, The study use systematic rampling [10 sample].The statistic is percentag, Chi-square test. On significant level of 0.05 .

Analysis type and means of people participation in community to community to big government project. The resultis. The factors that affect participation in community this project can provide type of participation. 1) Direct participation. (Formal) 2) Indirectly participation (Not formal)

The factor that effect participation. Include amount in fammily that effect participation in social groupand income, Education, Age, Sufficient in data acqnisiti on, Sufficient in project data acquisition.

Income low's people effect from problem big project.

Education's people in community have effect problem big project.

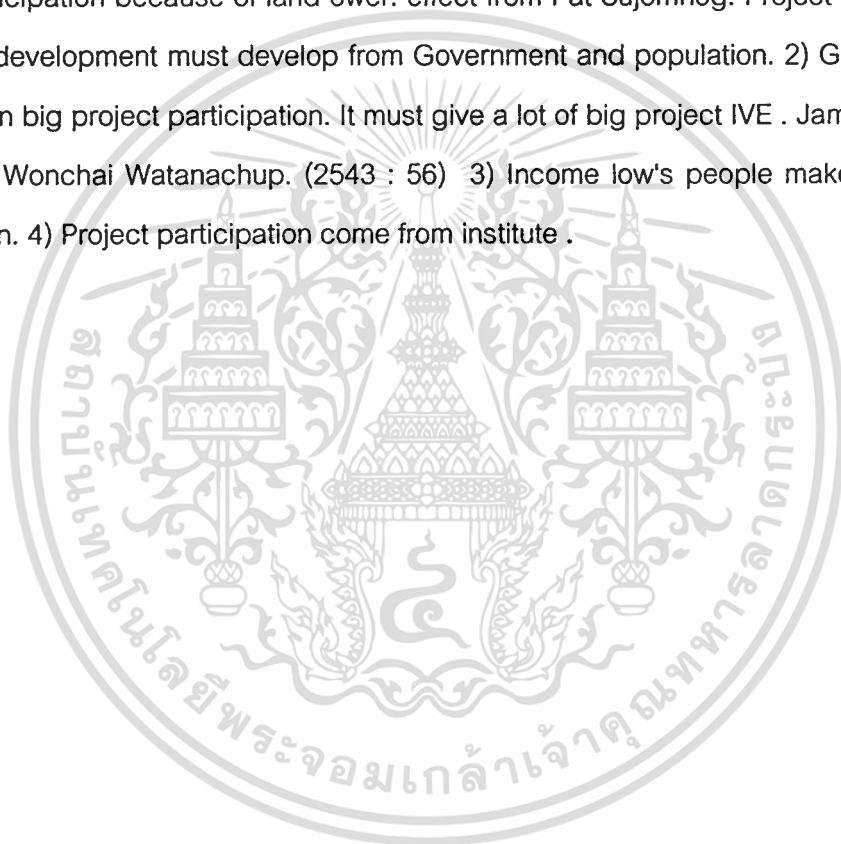
Include amount in Family that effect problem big project.

Age's people have effect problem big project.

A Profession that effect big project .

Project participation come from institute .

The propose of this research is 1) Planning big project in community that people should participation because of land over. effect from Pat Sujomnog. Project (2523 : 21-22) .Good development must develop from Government and population. 2) Give chance to people on big project participation. It must give a lot of big project IVE . Jame L Crank. REFER TO Wonchai Watanachup. (2543 : 56) 3) Income low's people make effect in participation. 4) Project participation come from institute .

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.ยงธนิ ทิมลเสถียร ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในคำปรึกษาและประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์แก่ข้าพเจ้า

ขอขอบคุณ ผศ.ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ และ ผศ.ดร.นิติชาญ เพื่ออารมณั์ กรรมการผู้ร่วมควบคุมการสอบหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ข้าพเจ้าทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์ ประสงค์ เขียมอนันต์ ผู้เชี่ยวชาญการวางผังเมือง ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อมูลวิทยานิพนธ์

สุดท้ายขอขอบคุณ ศ.ดร.วิจิตร เจริญภัคศรี, รศ.มล.ประทีป มาลากุล และคุณเฉลิมเกียรติ อ่องรุ่งเรือง ที่ได้คำแนะนำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ และกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สำหรับคุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอยกให้ คุณพ่อ คุณแม่ คณาจารย์ภาควิชาการวางผังเมือง และรุ่นพี่รุ่นน้องผังเมืองลาดกระบังทุกท่านในการให้คำปรึกษาข้อคิดในการทำวิทยานิพนธ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VII
สารบัญภาพ.....	XI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 เป้าหมาย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์.....	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.5 กรอบการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	8
บทที่ 2 ทฤษฎี และแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวความคิดการมีส่วนร่วม.....	9
2.2 แนวความคิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร.....	31
2.3 แนวความคิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน.....	35
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	41
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา.....	43
3.3 ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง.....	45
3.4 การกำหนดตัวแปร และตัวชี้วัด.....	48
3.5 ขั้นตอนการศึกษา.....	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
3.7 ข้อจำกัดในการทำงาน.....	53
บทที่ 4 พื้นที่ศึกษา.....	54
4.1 ขอบเขตที่ตั้ง.....	54
4.2 ประวัติความเป็นมาของวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์.....	56
4.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ.....	58
4.4 สภาพเศรษฐกิจและสังคม.....	65
4.5 โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	70
4.6 ปัญหาที่พบในพื้นที่.....	71
4.7 ความต้องการของชุมชน.....	79
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
5.1 สภาพประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดง ประชาราษฎร์.....	81
5.2 การวิเคราะห์ โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	87
5.3 การรับรู้ข่าวสารของชุมชน.....	90
5.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์.....	95
บทที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ.....	115
6.1 สรุปผลการวิเคราะห์.....	115
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	120
บรรณานุกรม.....	123
ภาคผนวก.....	128
ประวัติผู้เขียน.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ที่มาของตัวแปรงานวิจัย.....	38
3.1 แสดงตัวแปร การวัด และวิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัย.....	48
5.1 แสดงสถานภาพ เพศของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	82
5.2 แสดงสถานภาพช่วงอายุของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	82
5.3 แสดงข้อมูลการศึกษาของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	83
5.4 แสดงสถานภาพการประกอบอาชีพของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	83
5.5 แสดงสถานภาพการสมรสของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	84
5.6 แสดงข้อมูลการครอบครองที่ดินของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	84
5.7 แสดงข้อมูลระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	85
5.8 แสดงข้อมูลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	85
5.9 แสดงข้อมูลจำนวนญาติที่ประชาชนมีในชุมชนของตัวอย่าง.....	86
5.10 แสดงข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน.....	86
5.11 แสดงข้อมูลช่องทางการรับรู้ข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในชุมชน.....	91
5.12 แสดงช่องทางการสื่อสารข่าวสาร เรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนวัดบางอ้อยช้างและวัดแดงประชาราษฎร์.....	91
5.13 แสดงวิธีการเป็นผู้ส่งสารข่าวสาร เรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์.....	92
5.14 แสดงระยะเวลาในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโครงการ ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	93
5.15 แสดงความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม- นนทบุรี (พระราม 5).....	94
5.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผลกระทบจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และปัจจัยส่วนบุคคล ในการมีส่วนร่วม.....	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.17 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (การศึกษา) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์.....	97
5.18 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์.....	98
5.19 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบการลดลงของผลผลิตจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์.....	99
5.20 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบการขนส่งสะดวกขึ้นที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์.....	101
5.21 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางความเจริญที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์.....	102
5.22 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบการลดลงของผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์.....	104
5.23 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์.....	105
5.24 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อาชีพ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์.....	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.25 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางความเจริญที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (สมาชิกครอบครัว) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์.....	107
5.26 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม.....	108
5.27 แสดงวิธีการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้างและ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต่อระดับการมีส่วนร่วมโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ.....	109
5.28 แสดงเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อปัญหา ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	112
5.29 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อปัญหา ที่เกิดขึ้นเนื่องจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	114

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบการวิจัย.....	6
1.2 การเข้าถึงพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์.....	7
2.1 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.....	10
2.2 แสดงระดับ และวิถีทางของการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	18
2.3 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	19
2.4 แบบจำลองการสื่อสารของ อริสโตเติล.....	32
3.1 แสดงบริเวณจุดตัดของสะพานและถนน ของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี.....	44
3.2 แสดงแผนที่อยู่อาศัยของประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้าง (หมู่ 2) และชุมชน วัดแดงประชาราษฎร์ (หมู่ 3).....	47
4.1 แสดงการเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดของ จ.นนทบุรี กับ จ.ธนบุรี และกรุงเทพฯ.....	55
4.2 สภาพกายภาพของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์.....	58
4.3 แสดงการใช้ที่ดินของวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์.....	59
4.4 แสดงภาพจำลองที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์.....	62
4.5 แสดงการคมนาคมทางน้ำ.....	64
4.6 แสดงการใช้ประโยชน์ทางน้ำด้วยการค้าขาย.....	64
4.7 แสดงจุดตัดระหว่างถนนบางกรวย-ไทรน้อย และถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	65
4.8 สภาพการจราจรบริเวณชุมชน.....	65
4.9 แสดงจุดตัดระหว่างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี กับถนนการจราจรเดิม.....	71
4.10 แสดงสภาพฝุ่นละอองในอากาศที่มีผลต่อสวนดอกไม้.....	75
4.11 แสดงภาพทางกายภาพ ขณะก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	76
4.12 แสดงการทำลายทัศนียภาพโดยรวมของชุมชน.....	76
4.13 แสดงการทำลายทัศนียภาพโดยรวมของชุมชน.....	76
4.14 แสดงปัญหาคลองถูกทับถมจากถนนและขยะทางธรรมชาติ.....	77
4.15 แสดงปัญหาการตื่นเงินของคลองของชุมชน.....	77
4.16 แสดงการจราจรของ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	77
4.17 แสดงการจราจรของ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	77
4.18 แสดงปัญหาการเชื่อมระหว่างชุมชนที่เกิดจาก ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5).....	78

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา XI และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่ทำให้เกิดการกระจายตัวของการพัฒนาพื้นที่บริเวณโดยรอบเมือง ซึ่งการพัฒนาที่เกิดขึ้น ขาดการรองรับ ในการออกมาตรการควบคุมการพัฒนาพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ในด้านต่างๆ ดังนี้ เช่น สภาพทางกายภาพ, ภูมิทัศน์, การใช้ที่ดิน และการประกอบอาชีพของประชาชน การขยายตัวของเมืองส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านดี และด้านไม่ดี ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ผลกระทบที่ปรากฏชัดเจนในระดับประเทศ คือ ถนนสามารถกระจายการพัฒนาเข้าถึงพื้นที่ชนบท และพื้นที่ชานเมือง ทำให้ตอบสนองความสะดวกรวดเร็วในการขนส่งคน สินค้า และการติดต่อค้าขาย สามารถลดต้นทุนทางด้านเศรษฐศาสตร์การขนส่ง และประหยัดพลังงาน ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น คือ ถนนทำให้เมืองเกิดการขยายตัวในแนวราบ สิ่งก่อสร้างถูกสร้างขึ้นตามความยาวของถนนอย่างไม่มีแนวทางการควบคุมจากภาครัฐที่ชัดเจน ทำให้ระบบนิเวศน์ของพื้นที่ถูกทำลาย และทำให้เกิดมลภาวะตามมา เช่น มลภาวะทางเสียง กลิ่น ฝุ่นละออง และอากาศ ซึ่งมลภาวะเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร การประกอบอาชีพของชุมชน การดำเนินชีวิต และวัฒนธรรม

ปัญหาดังกล่าวสามารถพบได้บริเวณพื้นที่ก่อสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ของรัฐ โดยเฉพาะพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพฯ ซึ่งได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ, ปทุมธานี และนนทบุรี

จังหวัดนนทบุรี เป็นพื้นที่ชานเมืองของกรุงเทพฯ มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพฯฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือ มีโครงสร้างทางคมนาคมเชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ ทั้งทางบก และทางน้ำ จังหวัดนนทบุรีแบ่งที่ดินออกเป็น 2 ฝั่ง คือ จังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันออก ที่ประกอบด้วยสถานที่ราชการ และที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และหนาแน่นปานกลาง ส่วนจังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันตกเป็นพื้นที่ทางการเกษตรกรรมใช้ปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัด การเดินทางเข้าสู่พื้นที่จังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันตกมีการเดินทาง 2 รูปแบบ คือ การสัญจรทางบกที่มีถนนบางกวย-ไทรมา ซึ่งมี 2 ช่องทางการจราจรเส้นทางมีสภาพคดเคี้ยวตามลำคลอง ส่วนการสัญจรอีกทาง คือ การสัญจรทางน้ำ ที่ใช้คลองอ้อมนนท์ และคลองบางกอกน้อยที่มีการเชื่อมโยงกับแม่น้ำเจ้าพระยาในการเดินทาง ซึ่งคลองในพื้นที่นนทบุรีฝั่งตะวันตกมีความสำคัญในการเดินทางมากในครั้งประวัติศาสตร์ ปัจจุบันคลองได้ลดบทบาทในการเดินทางลง กลายเป็นสถานที่พักผ่อน และท่องเที่ยวทางน้ำแทน เพราะการเดินทางทางน้ำมีค่าใช้จ่ายสูง และใช้ระยะเวลาในการเดินทางมากนั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ถูกก่อสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงศูนย์กลางของกรุงเทพฯ จากพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และพื้นที่ภาคกลาง และภาคเหนือ ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีขนาดความกว้างของถนน 6 ถึง 10 ช่องทางการจราจร ช่องทางการจราจรละ 3.25 เมตร

โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ทำให้พื้นที่จังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันตก พบกับปัญหาสภาพแวดล้อมถูกคุกคามจากการสร้างถนน ส่งผลกระทบให้ระบบนิเวศน์เกิดการเปลี่ยนแปลง ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการถือครองที่ดิน เพื่อหวังมูลค่าที่ดินที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการปลูกพืชทางการเกษตร อีกทั้งบริเวณก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชนชาวสวนลุ่มน้ำในประเทศไทย ที่มีประวัติศาสตร์คุณค่าในการอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ตลอดจนฝั่งคลองจะมีการเกาะกลุ่มของการสร้างบ้านเรือน และประกอบอาชีพทำสวน ใช้ประโยชน์จากคลองในการดำรงชีวิต

การพัฒนาจากแผนพัฒนาของรัฐ (กรมโยธาธิการ และผังเมือง) ในการวางแผนพัฒนาควบคุมพื้นที่จังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันตก เป็นการพัฒนาโดยการคิดถึงผลประโยชน์ในส่วนรวมในการวางแผนพัฒนา และก่อสร้างสาธารณูปโภค แต่ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยตรงกับพื้นที่ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ที่เอื้ออำนวยในการดำรงชีพของชุมชนบริเวณจังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันตก ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และจะเกิดขึ้น ขาดการชี้แจงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้วางแผนเพื่อทำการควบคุม และตั้งรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของรัฐสร้างปัญหาให้กับชุมชนน้อยที่สุด โดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมนี้ จึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ วิธีการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมของชุมชน และ การวางแผนของภาครัฐต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ละขั้นตอน โดยใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงตามความต้องการของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชน และการมีส่วนร่วมที่มีประโยชน์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ และชุมชน ในการวางแผนผังเมือง และการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ในอนาคตให้เกิด ผลกระทบปัญหาสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

1.2 เป้าหมาย

การศึกษาวิจัยนี้ เพื่อนำเสนอแนวทางในการวางแผนโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุมชนที่มีความสำคัญทางนิเวศสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ และเกษตรกรรม โดยเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ด้วยการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาวางแผนโครงการของรัฐ เช่น การวางแผนผังเมือง และการพัฒนา

1.3 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดง ประชาราษฎร์ ต่อโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
2. ศึกษาวิถีทาง ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดง ประชาราษฎร์ ต่อโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เมื่อเกิดโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ระหว่างประชาชน กับรัฐบาล

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาออกเป็น 2 แบบ ดังนี้ คือ

- 1.4.1 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา
- 1.4.2 ขอบเขตของข้อมูลศึกษา

1.4.1 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐนี้ พื้นที่ศึกษา เป็นพื้นที่ที่มีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ก่อสร้างในพื้นที่ โดยพื้นที่ศึกษามีจุดตัดระหว่างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) กับคลองอ้อมนนทบุรี และถนนบางกรวย-ไทรน้อย พื้นที่ศึกษามีอาณาเขตครอบคลุม 2 หมู่บ้าน คือ ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดง ประชาราษฎร์ ที่มีระยะห่างจากถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) 1.0 กิโลเมตร ครอบคลุมที่พัทอาศัย 750 หลังคาเรือน ลักษณะของชุมชนเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางการ

เกษตรกรรมเฉพาะท้องถิ่น สถาปนามีศาสตรมีความเชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ และได้รับผลกระทบทางด้านภูมิทัศน์อย่างชัดเจนจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราชมา 5)

1.4.2 ขอบเขตทางข้อมูล

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ มีการศึกษารายละเอียดภาคเอกสาร โดยมีการแบ่งการศึกษาข้อมูลได้ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะทั่วไปของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราชมา 5) และโครงการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา
2. ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ ที่เป็นชุมชนโดยรอบโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราชมา 5)
3. ศึกษาความคิดเห็นและข้อมูลของประชาชนในพื้นที่ศึกษา ในการมีส่วนร่วมต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ
4. ศึกษามาตรการการการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ระหว่างรัฐกับประชาชนที่ต่อโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของรัฐ

1.5 กรอบของการศึกษา

กรอบการศึกษาวิจัยมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ทำการศึกษาประเด็นที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาวิจัย เช่น ประเด็นของการรับทราบข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ที่เกิดผลกระทบจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ทำให้พื้นที่ศึกษาวิจัยเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และภูมิทัศน์ของชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น และร่วมทำการวางแผนเพื่อรองรับผลกระทบจากโครงการของรัฐที่เกิดขึ้นในพื้นที่การศึกษานี้ จึงศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัญหาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐ โดยใช้แนวความคิดที่ทำการศึกษามาเป็นมาตรการวัด ถึง วิถีทาง และชนิดในการมีส่วนร่วมของชุมชน และเป็นแนวทางในการสำรวจ และทดสอบสมมติฐานปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ที่เป็นชุมชนการเกษตรกรรมของประเทศไทย
2. สร้างกรอบของการศึกษา โดยสร้างหลักการดำเนินงาน ดังนี้
  - ทำความเข้าใจกับปัญหา และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยละเอียดในชุมชนศึกษาตัวอย่าง (ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์)
  - ศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากผลงานวิจัย และเอกสารอ้างอิง
  - นำทฤษฎีและแนวความคิดที่รวบรวมมาได้มาเป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์

ปัญหา และผลการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้มาจากการสำรวจมาสรุปเป็นแนวความคิด

- นำแนวความคิดที่วิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมินั้นมาศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร

- ทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร

- นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์หาตัวแปรมาเป็นหลักเกณฑ์ในการวางแผนในการทำ

แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูล

3. การสำรวจภาคสนามมีการดำเนินงานดังนี้

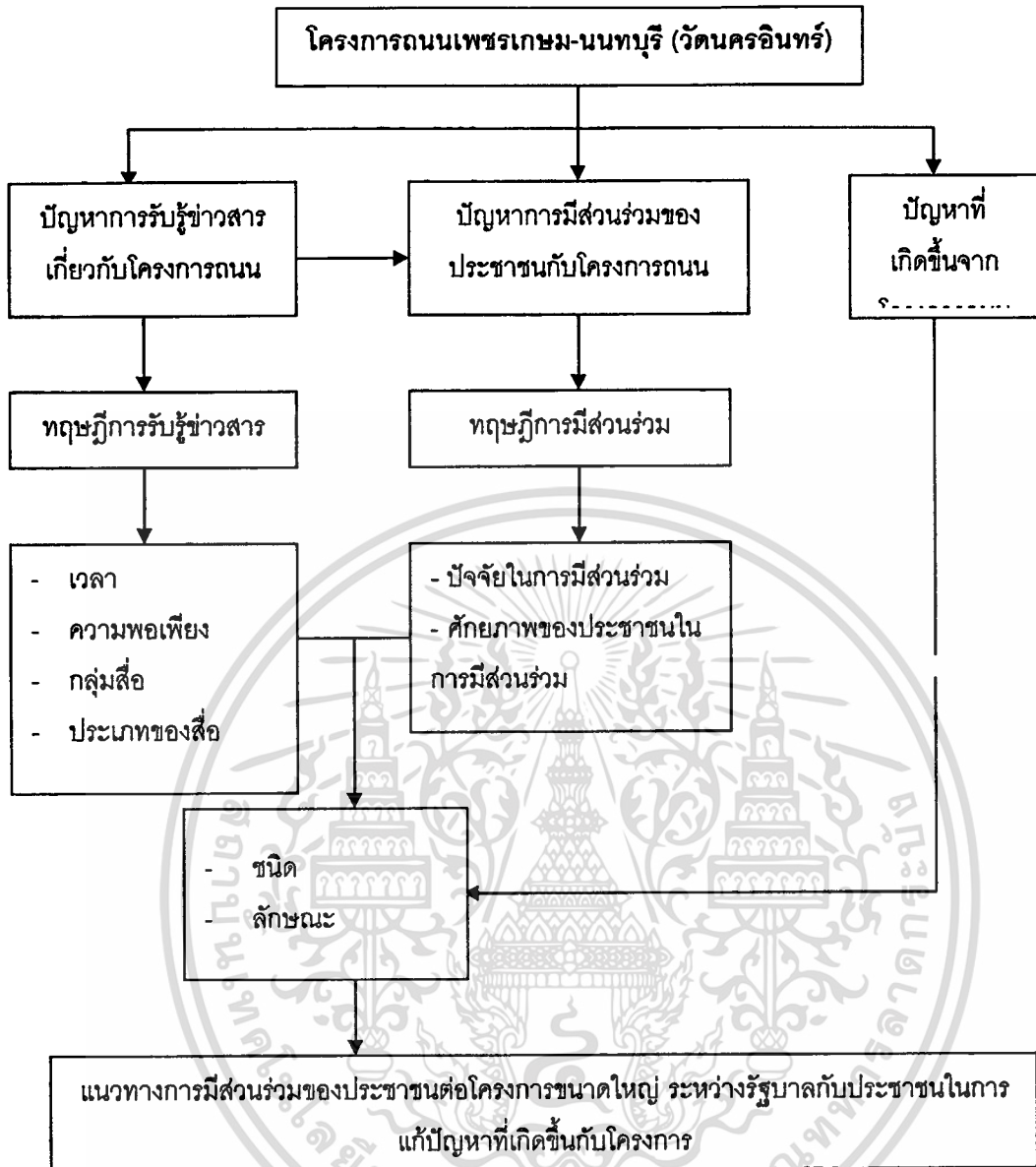
- กำหนดพื้นที่ศึกษาวิจัย และแยกกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

- วางแผนงานในการสำรวจ ในการจัดทำแผนงานในแผนที่

- ทำการสำรวจสภาพทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

- ทำการสำรวจโดยการสัมภาษณ์ผ่านแบบสอบถาม

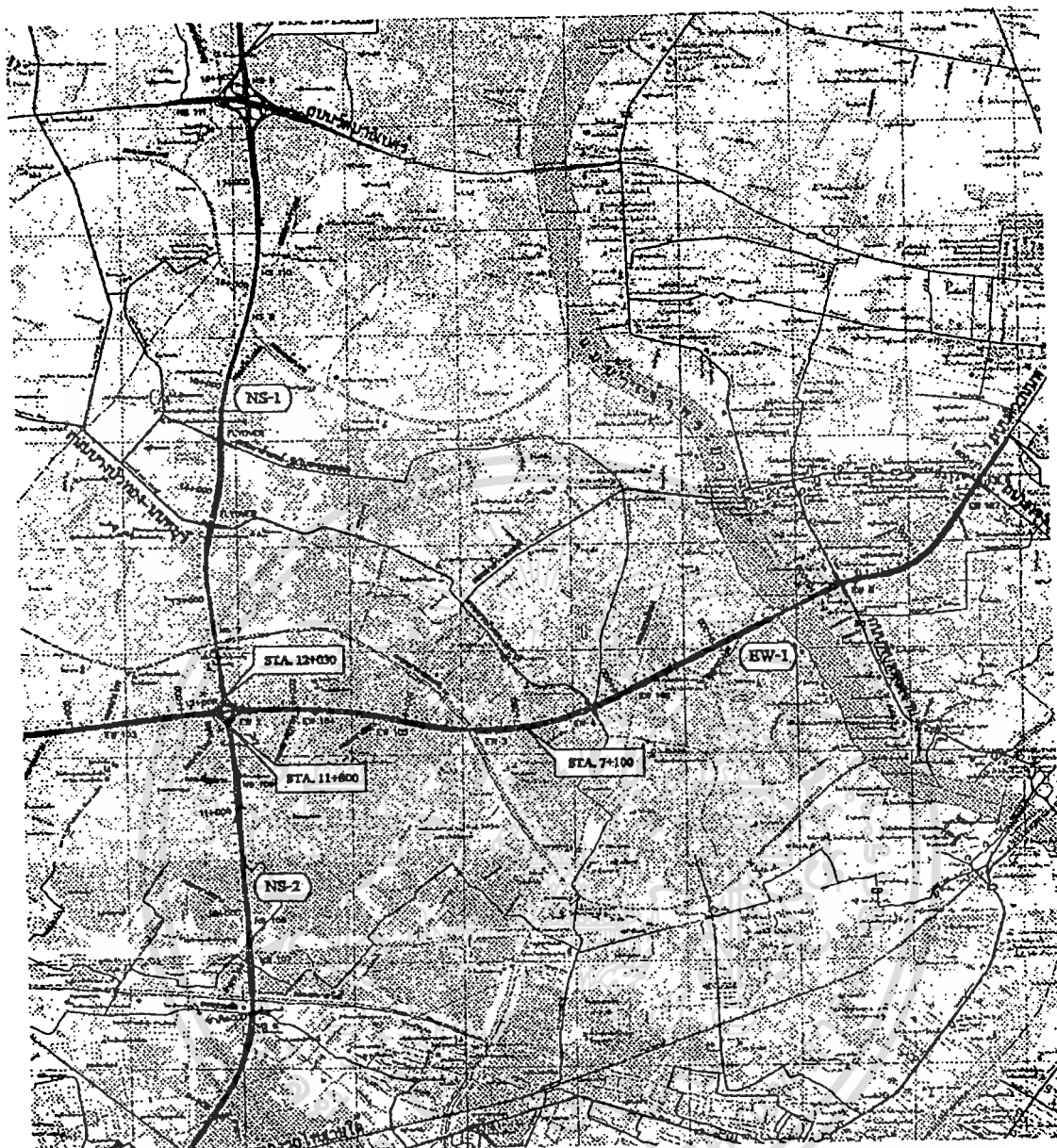
4. ทำการศึกษาด้วยการลงพื้นที่การวิจัย ด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามนำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผ่านแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎี และแนวความคิดมาเป็นแนวทางในการสรุปผลการวิจัย และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาลในอนาคต โดยแสดงเป็นกรอบของการศึกษา ได้ตั้งแผนภาพที่ 1.1

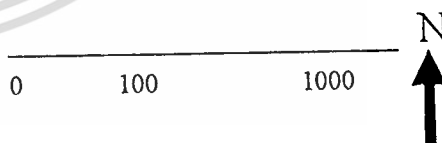
ที่มา : รวบรวมจากวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา : กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย 2545

ภาพที่ 1.2 การเข้าถึงพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมในการส่งข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณาโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล ในการวางแผนการพัฒนาค้างต่อไป
3. เพื่อให้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการใช้ที่ดินของชุมชน และผังเมือง เมื่อเกิดกรณีโครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่
5. เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาชุมชนอย่างมีการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐบาล และประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้ถึงเรื่องราวข้อเท็จจริงสิ่งใดๆ ไม่ว่าจะสภาพใด ข้อมูลมีหลายวิธีด้วยกันจากภาพ เสียง เอกสาร เป็นต้น

ข้อมูลข่าวสารทางราชการ หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในความคุ้มครองของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลที่ทำร่วมกับเอกชน หรือรัฐบาล

หน่วยงานของรัฐ หมายถึง หน่วยงานของส่วนราชการที่ประกอบด้วย งานราชการ ส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และส่วนรัฐสภา โดยมีข้าราชการ เป็นเครื่องมือในการทำงาน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และปฏิบัติในกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกัน โดยมีเป้าหมายของการมีส่วนร่วม เพื่อปกป้องสิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสม

การมีส่วนร่วมเพียงในนาม หรือมีเพียงส่วนน้อย หมายถึง เป็นการพูดข้างเดียว และตัดสินใจเองด้วยกลวิธีของภาครัฐ

การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม หมายถึง การร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน การฟังเสียงของภาคประชาชนในการแก้ไขโครงการที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

ทฤษฎี และแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยในบทนี้ ทำการศึกษาถึงสภาพปัญหา ทฤษฎี และแนวคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางในการเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเหมาะสมในการปฏิบัติเมื่อเกิดโครงการขนาดใหญ่ของรัฐในพื้นที่ รวมทั้งขบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนขณะมีโครงการก่อสร้าง โดยการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมสามารถแบ่งเนื้อหาได้ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

2.1 แนวความคิดการมีส่วนร่วม

2.1.1 คำจำกัดความการมีส่วนร่วม

2.1.2 ชนิด วิถีทางของการมีส่วนร่วม

2.1.3 ประเภทบุคคลในการมีส่วนร่วม

2.1.4 ศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วม

2.1.5 แบบจำลองในการมีส่วนร่วม

2.2 แนวความคิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2.2.1 แบบจำลองการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2.3 แนวความคิดในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

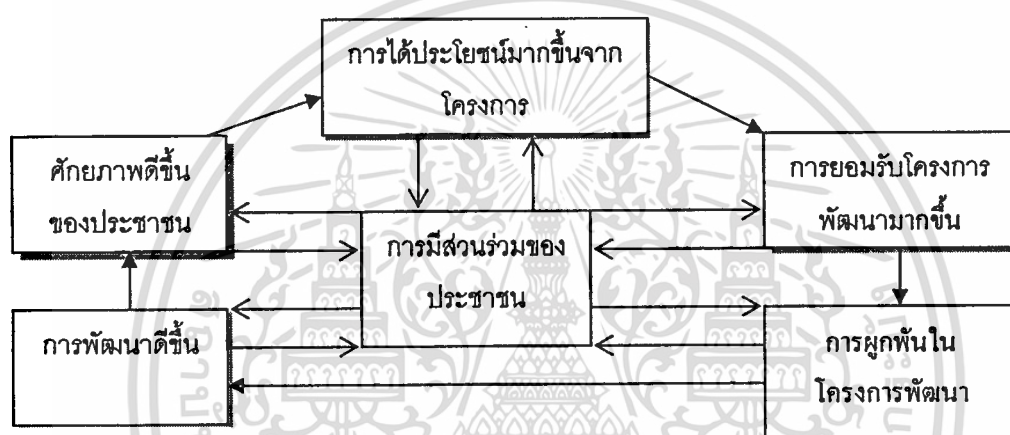
2.1 แนวความคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมคิดมาจากความต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของภาครัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุมชน ของกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งมีการตัดสินใจร่วมกันของประชาชนและภาครัฐ สิ่งที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ ต้องสนองความต้องการตามศักยภาพอย่างแท้จริงของประชาชน ในชุมชน โดยที่การมีส่วนร่วมนั้น ต้องเกิดในสภาวะการณ์ที่เหมาะสม มีผลประโยชน์ของฝ่ายประชาชน และฝ่ายรัฐบาลเป็นที่ตั้ง เพราะการมีส่วนร่วมมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำของประชาชน และนำไปสู่การตัดสินใจ รูปแบบทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ส. ศิวรักษ์ (2528 : 101) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วม เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นผู้จัดการตนเอง ปราศจาก ข้าราชการ ถือเป็นภาระลดภาระรัฐบาล นวรัตน์ (2539 : 26) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนจะมีประโยชน์อย่างแท้จริง ประชาชนต้องมีส่วนร่วมทุกระยะของขบวนการของโครงการ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตั้งแต่การกำหนดปัญหา ทัศนคติของทรัพยากร การใช้ประโยชน์จากโครงการ และการประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นกลไกการพัฒนาชนบทที่จะทำให้การมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ซึ่งสามารถอธิบายด้วยแผนภาพที่ 2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้การพัฒนาดีขึ้น ประชาชนยอมรับโครงการของภาครัฐ เกิดความผูกพันต่อโครงการที่สามารถเข้ามีส่วนร่วมทำให้สามารถพัฒนาทัศนคติของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือของประชาชนในชุมชน พื้นที่จึงได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริงจากภาครัฐ

ที่มา : นวรัตน์ (2539 : 26)

ภาพที่ 2.1 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

เจ้าหน้าที่รัฐต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

การปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวความคิดของ อรรถัย ก๊กผล อ่างใน วชิร สีโรต (2546: 1-1) ความคิดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติราชการมีความเห็นต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ โดยแบ่งเป็นลำดับได้ ดังนี้

- โครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ รัฐบาลเป็นเจ้าของ รัฐและคนของรัฐมีสิทธิในการตัดสินใจในการวางแผนโครงการ (รัฐเป็นผู้ตัดสินใจ)
- โครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ รัฐบาลเป็นเจ้าของ รัฐทำการชี้แจงให้ประชาชนเพื่อทราบ แต่ประชาชนไม่มีสิทธิในการตัดสินใจ
- โครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ รัฐบาลเป็นเจ้าของ ประชาชนมีสิทธิแสดงความเห็นในการทำประชาพิจารณ์ แต่รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจเอง

เอกสิทธิ์ในการดำเนินการของรัฐที่มีสิทธิในการดำเนินการนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.1 คำจำกัดความของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาของประเทศ ในการแก้ปัญหา โครงการขนาดใหญ่ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อพื้นที่ ความจำเป็นในการมีส่วนร่วมสามารถพิจารณาได้จากคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

ประธานาธิบดี Julius K Nyerere ประเทศแทนซาเนีย (Tanzania) อ้างใน การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน (2528 : 28) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการที่มนุษย์สามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของคน เพราะประชาชนมีสิทธิคิดหาทางเลือกการแก้ปัญหา และลงมือกระทำเอง

อากรม์พันธ์ จันทรสว่าง อ้างใน การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน (2528 : 28) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องมีทิศทาง การเปลี่ยนแปลง และการนำไปปฏิบัติการ โดยทำการผ่านองค์กร องค์กรเป็นเสมือนตัวนำทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

Turton อ้างใน อภิชาติ พันธเสน (2539ก : 163) ว่าการมีส่วนร่วม คือ การช่วยเหลือกัน ในชุมชน การแข่งขัน และการร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน การมีส่วนร่วม เป็นการกระจายอำนาจบริหารและส่งเสริมให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง และโดยหลักการจะเคารพเจตนาของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น วางรากฐานการปกครองระบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตน

William Ervin อ้างใน พัฒนพงษ์ เลขาโฆษ (2539 : 5) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า คือ กระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยวิธีการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ อย่างเหมาะสมในการแก้ปัญหา

อรทัย ก๊กผล อ้างใน วชิรี สิริโรต (2546:1-3) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนมีสิทธิในการร่วมตัดสินใจของรัฐ โดยเสนอเป็นกระบวนการ เริ่มต้นในการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ ดังนี้

- การให้ข้อมูลข่าวแก่ประชาชน
- การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน
- การร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นระหว่างภาครัฐและประชาชน
- การให้อำนาจแก่ประชาชนในการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิและหน้าที่อย่างหนึ่งของประชาชน ในการร่วมกันคิด แก้ปัญหา วางแผน ร่วมกันกับภาครัฐบาล โดยมีกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วม คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร, การร่วมแสดงความคิดเห็น, การร่วมคิดระหว่างรัฐบาล และประชาชน และ

การให้อำนาจแก่ประชาชนในการตัดสินใจต่อโครงการ เพื่อให้โครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของประชาชนเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริง

2.1.1.1 การบริหารกระบวนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมจะสามารถประสบความสำเร็จได้ตามความต้องการของประชาชน และรัฐบาล ประกอบด้วย การบริหารการจัดการต่อกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยสามารถแบ่งกระบวนการบริหารการมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

- การเริ่มต้นเร็ว (Starting Early) ขึ้นเริ่มต้นโครงการ เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการและกระตุ้นให้เกิดความคิดเห็นจากประชาชน โดยมีระยะเวลาที่เหมาะสม

- ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมนั้น คือ บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เป็นกลุ่มที่ต้องรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และร่วมแสดงความคิดเห็นต่อโครงการ

- ความจริงใจ (Sincerity) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องการความจริงใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะความจริงใจของหน่วยงานราชการในการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องและพอเพียง ตอบสนองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การไว้ใจของทั้งสององค์กรนำมาซึ่งความร่วมมือต่อโครงการอย่างแท้จริง

- วิธีการที่เหมาะสม (Suitability) เป็นการเลือกเทคนิคการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับชุมชนและปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐาน ด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชน

2.1.1.2 ขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยการวางแผนงานในการมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนการเตรียมการ ประกอบด้วย กำหนดผู้รับผิดชอบหรือทีมงาน, ตรวจสอบสถานการณ์ภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ และ ประเมินสถานการณ์ชุมชน

- ขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น, การคาดการณ์สถานการณ์ระดับในการโต้เถียงของประชาชน, ระบุวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ, ระบุเงื่อนไขพิเศษของชุมชนที่อาจกระทบการมีส่วนร่วม, การเลือกเทคนิคให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และ การเขียนแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ วางแผนการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมในการมีส่วนร่วม

สรุป การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยกระบวนการบริหารการมีส่วนร่วม และขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วม เพื่อให้การมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ ที่สำคัญในการมีส่วนร่วม คือ การจัดตั้งองค์กรของชุมชนเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม และหาผู้รับผิดชอบในการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมของประเทศไทย

การวางผังเมืองรวมของประเทศไทยครั้งแรก เป็นการวางผังเมืองโดยนักวางผังชาวต่างประเทศ มีกฎหมายตราเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ขั้นตอนในการวางผังตามพระราชบัญญัติการวางผังเมือง พ.ศ. 2518 สามารถแบ่งขั้นตอนได้ดังนี้

- ขั้นตอนการสำรวจ
- ขั้นตอนการ

พระราชบัญญัติการวางผังเมือง พ.ศ. 2518 มีขั้นตอนการวางผังเริ่มในหมวดที่ 2 การสำรวจเพื่อการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ

มาตราที่ 14 ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะจะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจ เพื่อการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะไว้ก็ได้

ในพระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุวัตถุประสงค์เพื่อทำการสำรวจในการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะเขตท้องที่ที่จะทำการสำรวจพร้อมแผนที่แสดงเขตสำรวจแนบท้ายพระราชกฤษฎีกามีกำหนดเวลาการใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องไม่เกินห้าปี

มาตรา 15 ในระหว่างกำหนดเวลาที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะใช้บังคับ ให้เจ้าพนักงานการผังเมืองมีอำนาจดังนี้ เข้าไปทำการจำเป็นเพื่อการสำรวจ, กำหนดเขตที่ดินที่ประสงค์จะให้ เป็นเขตผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะ, กำหนดการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่ทำการวางผัง, ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต, แจ้งให้หน่วยราชการ องค์กรของรัฐแสดงแผนผังเทียบเคียงเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการวางผังเมือง (ห้ามบุกรุก เว้นแต่ผู้ครอบครองอนุญาต ขออนุญาตก่อนทำการสามวันทำการ)

หมวดที่ 3 การวางและจัดทำผังเมืองรวม

มาตราที่ 19 เมื่อสำนักผังเมืองจะทำการวางผังเมืองท้องที่ใดให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมา แสดงความคิดเห็นต่อสำนักผังเมืองด้วย

ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม เจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องจัดให้มีการประกาศโฆษณาให้ประชาชนทราบแล้วจัดการประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่จะมีการวางและจัดทำผังเมืองรวมนั้น ในการรับฟังข้อคิดเห็นมีการกำหนดเฉพาะผู้แทนของประชาชนในการร่วมประชุมตามความเหมาะสม การประชุมแสดงข้อคิดเห็น ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตราที่ 21 จัดตั้งคณะกรรมการผังเมืองรวมที่ประกอบไปด้วย ผู้ว่าราชการ ผู้แทนสำนักผังเมือง ผู้แทนส่วนราชการ และผู้แทนส่วนท้องถิ่น

มาตราที่ 22 ผังเมืองรวมที่จัดทำเสร็จแล้ว ให้สำนักผังเมืองและคณะกรรมการพิจารณาถ้ามีการแก้ไขแล้วพนักงานท้องถิ่นไม่เห็นด้วยให้เสนอเหตุผล

มาตราที่ 23 เมื่อคณะกรรมการเห็นชอบ ให้ทำการปิดประกาศแผนที่ผังเมืองรวมไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ราชการเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน ในใบประกาศกล่าวเชิญชวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปตรวจดูผัง

มาตราที่ 24 หากภายใน 90 วันมีผู้ยื่นหนังสือร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ให้เสนอคณะกรรมการผังเมือง ไม่ว่าจะเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นนั้นจะไม่เห็นด้วยก็ตาม โดยดำเนินการผ่านสำนักผังเมือง

ในกรณีที่คณะกรรมการผังเมืองเห็นชอบด้วยกับคำร้อง ให้คณะกรรมการผังเมืองสั่งให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อกำหนดดังกล่าวในผังเมืองรวมนั้น ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ส่งยกเลิกคำร้องขอนั้น

มาตราที่ 25 หากพ้นวันประกาศ 90 วัน ไม่มีผู้ใดมาร้องคัดค้านให้เสนอรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการออกกฎกระทรวงบังคับใช้ต่อไป

หมวด 4 การบังคับใช้ผังเมืองรวม

มาตราที่ 26 ภายในหนึ่งปีก่อนระยะการบังคับใช้กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดลง ให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นสำรวจสภาพการณ์ และสิ่งแวดล้อมในการใช้ผังเมืองรวมดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลง ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงให้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่ใช้บังคับผังเมือง และถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านก็ให้ขยายระยะเวลาบังคับเป็นห้าปี ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในภาวะสำคัญให้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

สรุปได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองและโครงการของรัฐ โดยต้องอาศัยขั้นตอนทางกฎหมายที่ให้สิทธิตามหน้าที่พลเมืองอันไม่ขัดต่อผลประโยชน์ของประเทศโดยรวม รัฐเป็นผู้ตัดสินใจในข้อเรียกร้องของประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 ชนิด และการวัดระดับในการมีส่วนร่วม

การศึกษาในส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึง การมีส่วนร่วม สามารถแบ่งออกได้ ตาม ชนิดของการมีส่วนร่วม, วิถีทาง และ บุคคลที่มีส่วนร่วม ซึ่งนำแนวคิดของ ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 36-37) มาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะสภาพของประเทศไทย ซึ่งกล่าวถึง บริบทการมีส่วนร่วม (Context) ที่กล่าวถึงมิติของการมีส่วนร่วม (dimension) ที่สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

2.1.2.1 ชนิด (kind) การมีส่วนร่วม เช่น การตัดสินใจ การดำเนินการ การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล

2.1.2.2 วิถีทาง (way) หรือ การแบ่งระดับในการมีส่วนร่วม เช่น ความสมัครใจ การบังคับ ระยะเวลา ขนาด และระดับการได้รับอำนาจ

2.2.1.3 บุคคล (who) ที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำชุมชน ผู้อาศัย ช่างราชการ หรือนักการเมือง นักวิชาการ

2.1.2.1 ชนิดของการมีส่วนร่วม

อุทัย หิรัญโต (2523 : 28) กล่าวถึงชนิดการมีส่วนร่วมในส่วนท้องถิ่นไว้ว่า มีการมีส่วนร่วม รูปแบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ครอบคลุมกระบวนการเลือกตั้งจัดเป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง 2) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เช่น การวิจารณ์ การอภิปราย การเขียนบทความผ่านสื่อมวลชน การมีส่วนร่วม โดยการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และ 3) การมีส่วนร่วมโดยการแสดงออก เช่น การเดินขบวน การอดอาหารประท้วง และ การยื่นหนังสือร้องทุกข์

กรรณิการ์ ชมดี (2526 : 16) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในชนิดอื่นๆ ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการใช้แรงงาน การมีส่วนร่วมในการให้วัสดุ การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน และ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม

Chapin and Lee j. carry อ้างใน เทียมรัตน์ อินทรีย์ (2542 : 53) ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมแบ่งได้ดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุม (Attendance at meeting)
2. การร่วมกันออกค่าใช้จ่าย (Financial contribution)
3. การเข้าเป็นสมาชิก (Membership)
4. การถือตำแหน่งผู้นำ (Position of leadership)

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 72) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกได้ 2 ชนิด ดังนี้ คือ วิถีทางตรง และทางอ้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการมีส่วนร่วม ทางตรง

1. การพูดคุยสนทนาตัวต่อตัว
2. การรณรงค์ในกลุ่มเพื่อนบ้าน เน้นสมาชิกในครอบครัว
3. การอภิปรายกลุ่ม (group discussion) เป็นการอภิปรายแบบไม่เป็นทางการ เช่น ในร้านกาแฟ ร้านตัดผม เป็นต้น
4. การรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน เป็นต้น
5. การประชุมอย่างเป็นทางการกับกลุ่มผลประโยชน์ขนาดใหญ่
6. กลวิธีการเจรจาต่อรอง เพื่อดำเนินการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เป็นประโยชน์ของชุมชน
7. การแนะนำชักชวน และยื่นคำร้อง เช่น การประชุมต่อต้าน การเดินรณรงค์ จดหมายร้องเรียน การเสนอแนวทางการแก้ปัญหา การเดินขบวน การไต่สวนสาธารณะ และอภิปราย

วิธีการมีส่วนร่วมทางอ้อม

1. การโฆษณา
2. การส่งข่าวสารผ่านสื่อ
3. การส่งข่าวสารผ่านสื่อในชุมชน เช่น การพูดคุย
4. ใช้ค่านิยมทางประเพณี วิถีประเพณี
5. การสาธิตภาคสนาม
6. การทัศนศึกษา
7. ใช้ทรัพยากรบุคคลและผู้นำ
8. ใช้ศูนย์เรียนรู้ หรือ ศูนย์ท้องถิ่น โปสเตอร์ และกระดานดำที่ใช้กับประชาชน
9. การรวมประชาชนตามปกติ เช่น ในวัด การประชุมหมู่บ้าน การประชุมวาระต่างๆ
10. การแสดงบทบาทสมมติ เช่น เพลงพื้นบ้าน ความเชื่อทางประเพณี

สรุปได้ว่า ชนิดการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งได้ 2 ชนิด คือ ทางตรงของการมีส่วนร่วม (การแสดงออกของประชาชนอย่างเป็นทางการ) และ ทางอ้อมของการมีส่วนร่วม (การใช้ตัวแทนในการแสดงออกแบบไม่เป็นทางการ) ซึ่งลักษณะของชุมชนวัดบางอ้อยช้างนั้นสามารถแบ่งชนิดการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางตรง เป็นการแสดงออกของประชาชนอย่างเป็นทางการ เช่น 1) การเข้าเป็นสมาชิกชุมชน, 2) การร่วมประชุมในโครงการที่เกิดขึ้นภายในชุมชน, 3) การพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร, 4) การเป็นประธาน หรือ คณะกรรมการต่างๆ ในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมีส่วนร่วมทางอ้อม เป็นการใช้ตัวแทนในการแสดงออกแบบไม่เป็นทางการ เช่น 1) การบริจาควัสดุ เงิน, 2) การใช้โฆษณา ประชาสัมพันธ์, 3) การไปรวมตัวทางประเพณี, 4) การสนทนาเรื่องภายในชุมชน

2.1.2.2 วิถีทาง และระดับของการมีส่วนร่วม

วิถีทาง และ ระดับของการมีส่วนร่วม แบ่งออกได้ตามความสามารถของการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ โดยอธิบายได้ตามแนวความคิดของ Arnstein และ Choguill ดังนี้

สุวัฒนา ธานี (2545 : 4) แบ่งระดับ และวิถีทางการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับชั้น คือ ชั้นพื้นฐาน ชั้นกลาง และชั้นสุดท้าย อธิบายได้ ดังนี้

ชั้นพื้นฐาน (ไม่มีส่วนร่วม) วัตถุประสงค์ของการจัดการให้มีส่วนร่วมเป็นเพียงการให้ความรู้แก่ประชาชน

ชั้นกลาง (มีส่วนร่วมบางส่วน) ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการให้ข้อมูล แต่ยังไม่มียอำนาจในการตัดสินใจ

ชั้นสุดท้าย (มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ) เป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมถูกแบ่งออกเป็น 8 ระดับ มีวิถีในการมีส่วนร่วมเริ่มจากล่างสุด คือการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน แต่ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วม ขั้นต่อมามีการการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด การให้คำปรึกษา ระหว่างรัฐบาล และประชาชน ชั้นสุดท้าย เป็นการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกับรัฐบาล อธิบายได้ ตามภาพที่ 2.2

8	ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจ (Citizen Control)	→	มีส่วนร่วมตัดสินใจ
7	ตัวแทนเข้าร่วมตัดสินใจ (Delegated Power)		
6	เข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาเจรจาต่อรอง (Partnership)		
5	ร่วมแสดงความคิดเห็น (Placation)	→	มีส่วนร่วมบางส่วน
4	ร่วมให้คำปรึกษา (Consultation)		
3	ร่วมรู้ข้อมูล (Informing)		
2	เข้าร่วมแต่ไม่มีผลในการตัดสินใจ (Therapy)	→	ไม่มีส่วนร่วม
1	รัฐเข้าควบคุมแรงกดดัน (Manipulation)		

ที่มา : อ้างถึงในสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.2 แสดงระดับ และวิถีทางของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Choguill (1996 : 431-444) ได้สร้างแบบจำลองจากแนวความคิดของ Sherry Arnstein โดยขยายได้กว้างขึ้น โดยได้นำแบบจำลองการมีส่วนร่วมมาปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสมตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ของระดับการมีส่วนร่วม เพื่อให้เข้ากับประเทศกำลังพัฒนา กรณีศึกษาอเมริกา ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. (Empowerment) การมอบอำนาจ ชุมชนมีอำนาจส่วนใหญ่ในการวางแผนและตัดสินใจ โดยอาจจะได้รับความช่วยเหลือภายนอก จาก NGO หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. (Partnership) การเป็นหุ้นส่วน การที่ชุมชนร่วมกับภาครัฐในการตัดสินใจผ่านโครงการ
3. (Conciliation) การประนีประนอมการที่ชุมชนมีส่วนร่วมโดยรัฐเป็นผู้วางแผนแก้ปัญหา ชุมชนมีส่วนร่วมบางอย่าง แต่สุดท้ายก็เป็นการตัดสินใจจากรัฐบาล
4. (Dissimulation) การปิดบังซ่อนเร้น การที่ชุมชนได้ข่าวสารจากรัฐ โดยไม่สามารถเสนอข้อเท็จจริงกลับได้
5. (Diplomacy) ความชำนาญทางการเจรจา การทำประชาพิจารณ์ การที่ชุมชนช่วย

เอกสิทธิ์ตนเอง หรือได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก รับมีเพียงโครงการที่เป็นนโยบาย งบประมาณด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. (Informing) การให้ข้อมูล การที่ชุมชนรับข่าวสารเพียงฝ่ายเดียวจากรัฐ
7. (Conspiracy) ไม่มีส่วนร่วมจากรัฐ ในการช่วยเหลือคนจน ปิดบังเหตุผล

ผลประโยชน์

8. (Self-Management) การจัดการด้วยตนเอง การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน โดยรัฐ

ไม่มีส่วน

การมีส่วนร่วมใน 8 ระดับของ Choquille สามารถแบ่งออกเป็นการมีส่วนร่วมได้ 2 วิธีทางใหญ่ๆ ตามลักษณะของประเทศไทยที่สามารถแบ่งระดับได้เพียง 2 ระดับในการมีส่วนร่วมได้ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด ที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกับรัฐบาล และขั้นต่ำสุด คือ มีการปกปิดปัญหาในการมีส่วนร่วมร่วมกันทั้ง 2 ฝ่ายระหว่างรัฐบาล และ ประชาชน

1	ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment)	ขั้นสูงสุด
2	รัฐบาล และ ชุมชนร่วมกันตัดสินใจ (Partnership)	
3	ไม่มีส่วนร่วมจากรัฐ ปิดบังข้อมูล (Conspiracy)	ขั้นต่ำสุด
4	ประชาชนทำประชาพิจารณ์เอง (Diplomacy)	
5	รัฐบาลให้ข้อมูลเพียงฝ่ายเดียว (Informing)	
6	ประชาชนมีส่วนร่วม แต่รัฐเป็นผู้ตัดสินใจ (Conciliation)	
7	ชุมชนได้รับข่าวสาร ไม่สามารถความคิดเห็น (Dissimulation)	
8	ประชาชนช่วยเหลือตนเอง (Self-Management)	

ที่มา : [Choquille (1996) "Ladder of Community Participation for Underdevelopment Countries" vol 20 No.3pp.431-444]

ภาพที่ 2.3 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวความคิดของ ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 58) มีแนวความคิดที่มีความคล้ายคลึงกับแนวความคิดของ Choguill (1996) โดยกล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การไม่มีส่วนร่วมอย่างสิ้นเชิง (no participation at all) การบังคับร่วม
2. การมีส่วนร่วมเพียงในนาม (nominal participation) กลอุบาย ผลักดัน
3. การมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย (minimal participation) พูดข้างเดียว ตัดสินใจเอง
4. การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (optimal participation) การจับมือ นำไปสู่ความสงบ การค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่โดยมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. การมีส่วนร่วมมาก (maximal participation) เสียงของประชาชน คือ กฎหมาย

6. การมีส่วนร่วมในอุดมคติ (ideal participation)

สรุปได้ว่า วิถีทาง (Way) การมีส่วนร่วมของพื้นที่นั้น แบ่งได้ ตามสภาพของพื้นที่วัด บางข้อขัดแย้ง และวัดแดงประชาราษฎร์ ที่แสดงออกนั้นแยกได้ 2 ขั้นตอนในการมีส่วนร่วมที่สามารถแสดงออกได้ชัด โดยมีขั้นตอนแรก (ไม่มีส่วนร่วม) เริ่มโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี เป็นเพียง การให้ข้อมูลฝ่ายเดียวจากภาครัฐ ประชาชน คือ ผู้ที่รับข้อมูลข่าวสาร ไม่มีสิทธิในการโต้ตอบ ขั้นต่อมาเมื่ออยู่ระหว่างการสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี โครงการสร้างปัญหา กับพื้นที่ทำให้มีการร่วมตัวเพื่อทำการเรียกร้องผลกระทบที่ได้รับจากโครงการ และมีการยอมรับ นำไปแก้ไขโครงการจากภาครัฐ จึงสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของพื้นที่ให้สอดคล้องกับ แนวความคิดของ Arnstein และ Choguill ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด (มีส่วนร่วมระหว่างรัฐ และประชาชน โดยใช้ความคิดของ ประชาชนในการตัดสินใจร่วม และการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่ประชาชน)

2. การไม่มีส่วนร่วม (การปกปิดข้อมูล และไม่ให้ข้อมูลแก่ประชาชน)

2.1.2.3 เทคนิคการมีส่วนร่วม

เทคนิคการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็นได้ 3 ขั้นตอน ตามปฏิริยาการสื่อสาร ดังนี้

- เทคนิคการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล (การสื่อสารทางเดียว)
- เทคนิคการมีส่วนร่วมเน้นการรับฟังความคิดเห็น (การสื่อสารสองทาง)
- เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ (การสื่อสารสองทาง)

- เทคนิคการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล

เทคนิคการให้ข้อมูลข่าวสารเป็นการสื่อสารทางเดียวเพื่อให้ประชาชนรับข้อมูล ข่าวสาร โดยแบ่งเทคนิคการสื่อสารได้ตามลักษณะ ช่องทางการสื่อสาร เช่น

- การทำเอกสาร การจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูล โดยมีประชาชน เข้าร่วมในการจัดทำเอกสาร เพื่อนำเสนอ หลักการ นโยบาย ข้อมูลสถิติและกฎหมาย เป็นต้น ระยะเวลาที่ใช้ควรใช้ในระยะเวลาเริ่มต้นชี้แจงโครงการ และเวลามีข้อขัดแย้งเพื่อชี้แจง

- จดหมายข่าว เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการดำเนินการ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และบทวิเคราะห์ โดยนิยมจัดทำเป็นระยะเวลาที่แน่นอน เช่น รายสัปดาห์ รายเดือน เนื้อหาเน้นไปในการสรุปเรื่องราว

- รายงานการศึกษา เป็นการดำเนินการตามแผนโครงการ ที่คณะที่จัดตั้งขึ้น เพื่อศึกษาหาข้อเท็จจริงนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนโดยทั่วไปทราบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การจัดทำสื่อวิทัศน์ เป็นการดำเนินการโดยมีการบันทึกข้อมูล เหตุการณ์ที่เป็นสื่อองค์ประกอบข้อเท็จจริง ใช้สำหรับนำเสนอ

- การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เป็นแหล่งให้บริการข้อมูลข่าวสาร โดยมีการจัดสถานที่ในการตั้งศูนย์ให้เหมาะสม ศูนย์ข้อมูลข่าวสารมีข้อจำกัด คือไม่สามารถตอบได้ ข้อมูลและข่าวสารได้

- การสื่อสารข่าวสารมวลชน เป็นการนำเสนอข่าวผ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร

- การชี้แจงข้อมูลในการประชุมของทางการ เป็นการชี้แจงข้อมูลของ ภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนที่เข้าประชุมได้ความรู้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับโครงการ เป็นเทคนิคที่ต้องอาศัย ความร่วมมือ การเข้าร่วมและพัฒนาการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

- เทคนิคการมีส่วนร่วมเน้นการรับฟังความคิดเห็น

เทคนิคการมีส่วนร่วมเน้นการรับฟังความคิดเห็น เป็นการสื่อสารสองทาง โดยมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ประกอบไปด้วยเทคนิค ดังนี้

- การสัมภาษณ์รายบุคคล เป็นการพูดคุยรายบุคคลแบบมีคำถามล่วงหน้า มีจุดประสงค์ในการได้ข้อมูล หรือเป็นการพูดคุยอย่างเป็นระบบ เป็นการหาข้อมูลที่เจาะลึก

- การสนทนากลุ่มย่อย เป็นการจับกลุ่มย่อยในการสนทนา 6-12 คน ในการโต้แย้งแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในกลุ่ม เพื่อแสดงทัศนคติ แลกเปลี่ยน ข้อมูลที่คลุมเครือ

- การสำรวจความคิดเห็น เพื่อหาช่องทางการรับความเห็นสะท้อนกลับ โดยเก็บเป็นข้อมูลทางสถิติ นำไปอ้างอิงคำตอบที่ได้จากชุมชน

- ประชาพิจารณ์ เป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยผ่านทาง ราชการเป็นผู้รับฟัง โดยจะนำไปประกอบการตัดสินใจโครงการ ระยะเวลาที่จัดมีการจัดขึ้นก่อนมี การวางแผนโครงการ

- เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ

เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ เป็นการสื่อสารสองทางที่มีการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารในเนื้อหา เป็นเทคนิคการมีส่วนร่วมที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย

- เวทีสาธารณะ เป็นการจัดการประชุมแสดงความคิดเห็นของประชาชน ต่อโครงการ โดยมีได้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อนำเสนอต่อทางราชการ จัดทำเมื่อมีข้อ ขัดแย้งต้องการแก้ไข หรือนำเสนอ ในการทำประชาพิจารณ์ต่อไป

- การพบปะแบบไม่เป็นทางการ เป็นการพบปะพูดคุยทำความเข้าใจต่อประชาชนของข้าราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสม

- การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนแก่ชุมชน

- การประชุมเชิงปฏิบัติการ

- คณะที่ปรึกษา เป็นการนำผู้ที่เคยมีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการอื่นมา

เป็นคณะที่ปรึกษาประสบการณ์ ที่นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับชุมชน

2.1.3 บุคคลที่มีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น สิ่งที่สำคัญในการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง คือ กลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชน กลุ่มแต่กลุ่มของชุมชนมีผลต่อระดับ ของการมีส่วนร่วมในชุมชน กลุ่มสังคมมีบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคมของชุมชน กลุ่มต่างเหล่านี้สามารถแยกตามแนวคิดได้ดังนี้

Myron Weiner (1971 : 161-163) ได้กล่าวถึง ผู้นำไว้ ดังนี้ ความพยายามที่ทำให้ประสบความสำเร็จ โดยการใช้อิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาล ซึ่งสามารถกระทำได้ด้วยวิธี

1. การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและชอบธรรม

2. การมีตัวแทน (representation) ทางการเมือง

3. มีความกระตือรือร้นที่จะข้องเกี่ยวกับการเมือง

4. การกระทำที่มุ่งเลือกผู้นำทางการเมือง มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะหรือ

พยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการบริหารราชการ

Max Weber อ้างใน บรรพต วีราลัย (2517 : 197-200) อธิบายว่า ผู้นำมีความสำคัญในการดำเนินงาน ผู้นำเป็นคนกระตุ้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน เหตุที่สามารถเชิญชวนได้ เพราะ ได้รับการไว้วางใจในชุมชน ที่ประสานงานเป็นตัวกลางในการทำกิจกรรม การแบ่งผู้นำสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ผู้นำแบบประเพณีนิยม ธรรมเนียมอำนาจ (Traditional) ผู้มีตระกูลเก่าแก่ อากูโล

2. ผู้นำแบบมีวิสัย หรือบารมีชน (Charismatic) ผู้นำทางศาสนาประเพณี

3. ผู้นำแบบตรรก-นิติบัญญัติ (Rational-Legal) อำนาจตามกฎหมาย ราชการ

Norman T. Uphoff (1979) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม มากน้อยขึ้นอยู่กับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสำคัญ คือ กลุ่มผู้มีบทบาทที่เป็นผู้มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มประเภทผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วม มี 4 ประกอบด้วยกลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น มีขนาดกลุ่มใหญ่ มีความแตกต่างกันมากในเรื่องการประกอบอาชีพ (ผู้เช่าที่ดิน, เจ้าของที่ดิน และแรงงานรับจ้าง) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา โดยคำนึงถึง เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการอยู่ในท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบสำคัญ

2) ผู้นำท้องถิ่น

3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีการอยู่ประจำในพื้นที่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าคนในท้องถิ่น และมีบทบาทสูงในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

4) ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ ส่วนมากแล้วจะเป็นผู้เชี่ยวชาญของแหล่งพัฒนาเงินทุน หรือ องค์กร อาสาสมัคร

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 28) กล่าวว่า บทบาทที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ นักพัฒนา เจ้าหน้าที่ จะทำหน้าที่ให้สำเร็จได้ ต้องอาศัยผู้ที่มีอิทธิพลในชุมชนมาเป็นคนประสาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ ชุมชน ซึ่งผู้นำเหล่านี้มักมีคุณสมบัติ คือ

1. มีฐานะดีในชุมชน
2. เป็นตระกูลเก่าแก่
3. เป็นผู้นำทางศาสนา

นอกจากการแบ่งกลุ่มคนออกตามกระบวนการของทางสังคมของชุมชน เพื่อนำการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมแล้ว Riordon (1971) อ้างใน สัญชัย สุตพันธ์วิหิต (2539 : 35) ได้กล่าวถึง ปฏิกริยาเมื่อเกิดการมีส่วนร่วม โดยสามารถแบ่งบุคคลออกได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มบุคคลที่วางเฉย ไม่คำนึงถึงผลกระทบ (unaware)
2. กลุ่มบุคคลที่รับรู้และแสดงออก (unaffected)

สุวัฒนา ธาดานิติ (2545 : 7) มีแนวความคิดว่า ประชาชนในพื้นที่สามารถแบ่งกลุ่มออกได้ตามความเกี่ยวข้องกับโครงการ ดังนี้

1. ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรง
2. ประชาชนที่ได้รับผลกระทบรองลงมา หมายถึงไม่ได้อยู่ในพื้นที่โครงการ แต่ได้รับผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ ที่มีความรู้ประเด็นผลกระทบสิ่งแวดล้อม
4. ผู้ได้รับผลประโยชน์โครงการ
5. เจ้าของโครงการ
6. ผู้ตัดสินใจในโครงการ

7. ส่วนราชการ รัฐบาล ท้องถิ่น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งนักการเมืองในส่วนท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. สาธารณชนทั่วไป

9. สื่อมวลชน

กลุ่มประชาชนในพื้นที่ เมื่อนำมาพิจารณาในการวางแผนการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรง
- กลุ่มประชาชนโดยรอบโครงการที่มีทั้งผลดี และ ผลเสียจากโครงการ
- กลุ่มประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลต่างๆภายในพื้นที่นั้นประกอบไปด้วย บุคคล 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มประชาชนในพื้นที่ สามารถแบ่งได้
  - กลุ่มที่ได้รับประโยชน์
  - กลุ่มที่ได้รับผลกระทบ
  - กลุ่มประชาชนโดยรอบที่ได้รับผลดี และ ผลเสียจากโครงการ
2. กลุ่มผู้นำที่มาจากการเลือกตั้ง และกลุ่มผู้นำของชุมชนทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้
  - ผู้นำทางศาสนา
  - ผู้นำที่มีความอาวุโส หรือมาจากตระกูลเก่าแก่
  - ผู้นำตามอำนาจราชการ หรือเลือกตั้ง
3. เจ้าหน้าที่ ผู้มีหน้าที่ทางราชการ
4. องค์กรเอกชน

โดยผู้นำเหล่านี้ จะทำการสื่อสารกับบุคคลภายใน และกับบุคคลภายนอกชุมชน และเป็นคนที่มือถือพลต่อการรับรู้ การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพราะความเคารพ รักของคนในชุมชน สามารถชักจูงความคิดของคนในชุมชนได้ ตามศักยภาพของผู้นำ

2.1.4 ศักยภาพของผู้มีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมไม่ประสบผลสำเร็จนั้นเกิดจากองค์ประกอบทางศักยภาพของพื้นที่การมีส่วนร่วมในประเทศละตินอเมริกา (Latin America) ความเป็นเจ้าของที่ดินของคนในชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วม มากกว่าศักยภาพประเภทอื่น เช่น รายได้, เพศ, การเมือง เพราะการเป็นเจ้าของที่ดินมีผลประโยชน์มากกว่าผู้เช่า ฉะนั้นการขาดสิทธิในการครอบครองที่ดินจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วม เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างอายุของการตั้งถิ่นฐาน และ ผู้เช่า มีความแตกต่างกันในศักยภาพการมีส่วนร่วม เป็นเหตุให้เกิดผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น ภาวะกระตือรือร้น และภาวะความเบื่อหน่าย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อภิชาติ พันธเสน (2539 : 144-152) กล่าวถึงสิ่งที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้นั้น ต้องมีพื้นฐานที่ดีก่อน พบว่า การศึกษา รายได้ สังคม เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544 : 69) กล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญในการสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติ สถานภาพของสังคม เช่น สถานภาพ บทบาท พฤติกรรม ความสัมพันธ์ เพศ อายุ ฐานะ บทบาททางสังคม กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น ชีวิตประจำวัน การสื่อสาร และ กิจกรรมในท้องถิ่น รวมไปถึงทัศนคติ ความรู้สึก และประสบการณ์ในอดีต ที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

Hughes (1989 :289) กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สามารถแสดงเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน 4 ประการ คือ ต้องเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ถ้าเป็นการปรับรูปทรัพยากรแล้วก็ต้องมีความจำเป็นต่อขั้นพื้นฐานเช่นกัน ต้องเกี่ยวกับการให้บริการ และการพร้อมของจิตใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งเป้าหมายของการมีส่วนร่วมมีการกำหนดความต้องการในการประเมินผลของการมีส่วนร่วม คือ ผลที่ได้เพื่ออะไร ผลที่ได้เพื่อใคร การมีส่วนร่วมของชุมชนส่วนใหญ่ต้องมีเป้าหมายในความต้องการจากกระบวนการของการมีส่วนร่วม โดยสามารถแบ่งความต้องการการมีส่วนร่วมเป็น 3 อย่าง คือ

1. การมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันหรือตั้งรับ (defensive)
2. การมีส่วนร่วมเพื่อปรับปรุงหรือทำให้ดีขึ้น (ameliorate)
3. การมีส่วนร่วมเพื่อการเปลี่ยนรูปการเปลี่ยนสภาพ (transformative)

สรุปแนวความคิดข้างต้นได้ว่า สิ่งที่มีผลต่อการระดับการมีส่วนร่วม นั้น คือ ศักยภาพของผู้ที่มีส่วนร่วม เช่น การเป็นเจ้าของที่ดิน, ระยะเวลาในการครอบครองที่ดิน, รายได้, การศึกษา, อาชีพ, เพศ, อายุ, กลุ่มประชาชน และการสื่อสารข่าวสาร องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีผลต่อระดับของการมีส่วนร่วมของพื้นที่ ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมต่อโครงการ เช่น การมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันและตั้งรับ, การมีส่วนร่วมเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น และ การมีส่วนร่วมเพื่อการเปลี่ยนสภาพโครงการ

ปัจจัยผู้นำที่ทำให้เกิดปัญหา

อภิชาติ พันธเสน (2539 :167-169) กล่าวว่า ปัญหาของการมีส่วนร่วม คือ ระบบการปกครองของรัฐ วัฒนธรรมการปกครองรูปแบบเก่า กระบวนการการปกครอง และความจริงจังของรัฐบาลในการมีส่วนร่วมของประชาชน อิทธิพลผู้นำท้องถิ่น ระยะเวลาในการแก้ปัญหา หรือมองในแง่การพัฒนา พบว่าโครงสร้างการปกครองการบริหาร แท้จริงแล้วยังอยู่ในส่วนกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือกำหนดโครงการ และขาดการประเมินผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ผลก็คือการพัฒนาอย่างฉาบฉวย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชวงค์ ฉายะบุตร (2539 : 35) ที่แสดงให้เห็นปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมล้มเหลว คือ วัฒนธรรมทางการเมือง ที่ประชาชนส่วนใหญ่นิ่งเฉยทางการเมือง และนโยบายกระจายอำนาจ โครงสร้างการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้เข้าร่วมมากนักน้อยเพียงใด ขยายความถึงความจริงใจ ของรัฐบาลคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วม

กาญจนา แก้วเทพ (2543 : 65) กล่าวถึงถึงปัญหาการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ ความซับซ้อนของปัญหา การแตกต่างของข้าราชการ และตัวแทนชาวบ้านในวิธีการคิด ภูมิหลัง ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง ส่วนของชาวบ้านมีความสามารถไม่พอกับกิจกรรม การวางตัวของนักวางแผน พัฒนา ในการให้คำปรึกษา และการเข้าใจใส่ใจในปัญหาของชาวบ้าน และความเคลือบแฝงที่เข้ามา มีผลประโยชน์ในการมีส่วนร่วม และการที่แจ้งทำความเข้าใจกับภาครัฐ เช่นเดียวกับ สภาพการณ์ใน ละตินอเมริกา (Latin American) ที่ Alan Gilbert (1987) กล่าวสอดคล้องในการ มอง ภูมิหลังของคน เช่น คนยากจนที่นั้นเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมไม่สามารถทำให้ชีวิตเขาดีขึ้น เพราะเขาแน่ใจว่าไม่ได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วม จึงเกิดสภาพการณ์ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วม

สภาพที่ไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น

1. สภาพของวัฒนธรรม การทำสีบทอดกันมาของระบบการตัดสินใจ เมื่อในอดีตมีผู้ตัดสินใจแทนเขา เขาจึงไม่มีความคิดที่จะตัดสินใจเองจากความเคยชิน

2. การเสียผลประโยชน์

3. การมีส่วนร่วมเป็นความยุ่งยากในการเข้าร่วม

4. การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือของนักการเมือง

5. การทุจริตของผู้นำชุมชน ที่นำการมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการปฏิเสธการเข้าร่วมต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ วัฒนธรรมการปกครองแต่เดิมของประเทศไทยที่ทำให้ประชาชนไม่เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม เพราะความไม่เชื่อถือข้อมูลของภาครัฐ ความเคลือบแคลงในผลประโยชน์ของโครงการ การเสียผลประโยชน์ ความยุ่งยาก และ การทุจริตของผู้นำชุมชน สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการมีส่วนร่วม

2.1.5 แบบจำลองในการมีส่วนร่วม

แบบจำลองในการมีส่วนร่วมของประชาชน

สุภางค์ จันทวานิช (2528 : 45) กล่าวว่า การให้ชาวบ้านเข้ามาสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา โดยการกำหนดปัญหา ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา กระบวนการเหล่านี้จะสามารถฝึกให้ชาวบ้านพัฒนาศักยภาพของตนเอง และฝึกกระบวนการปกครอง ส่วนด้าน

ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่ได้จากพื้นฐานของความเป็นจริง ตรงกับสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต

นิติ เอียวศรีวงศ์ (2539 : 56) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมอย่างหนึ่งของประชาชน ต่อโครงการของรัฐบาล คือ การไต่สวนสาธารณะ การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ร่วมกับภาครัฐ โดยการอภิปรายในที่สาธารณะ ตัวอย่างในประเทศไทย มีการไต่สวนสาธารณะ ครั้งแรกที่ชุมชนบ้านครัว พบว่ารัฐบาลไม่มีความจริงจังในการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนจึงต้องหันมาใช้วิธีการมีส่วนร่วมโดยการร่วมมือกันในชุมชนเพื่อปกป้องพื้นที่ของตนเองจากรัฐ จึงเกิดเป็นปัญหาขึ้นมา แต่กรณีนี้แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วม และความล้มเหลวของราชการในการแสดงความจริงจัง ในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กม ทรัพย์เจริญ (2523 : 87-93) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเขื่อนเขาแก้ว จ.ยโสธร พ.ศ. 2522 พบว่า เพศ รายได้ การศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งการรับฟังข่าวสารจากวิทยุหนังสือพิมพ์ มีการความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สุจิต สุบงการ (2523 : 258) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องมีความสนใจ จากปัจจัย การอบรมสั่งสอน สภาพแวดล้อม และบทบาทของสื่อมวลชน กระตุ้น คนมีการศึกษามากจึงสนใจมากกว่าคนมีการศึกษาน้อย

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน กรณีศึกษา หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด นครสวรรค์ 2522 พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมการประชุมมากที่สุด รองมาคือการให้แรงงาน และบริจาคเงิน ชักชวนเพื่อนบ้าน อุปรกรณ์ ติดตามผลงาน

- ส่วนปัจจัยทางด้านบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม การมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน

- ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ การเป็นเจ้าของที่ดิน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

- ปัจจัยทางสังคม ความต้องการเกียรติ การชักชวนจากกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน นายอำเภอ มีผลต่อการมีส่วนร่วม

- นอกจากนี้มีปัจจัยอื่นอีกในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน อาชีพ การติดต่อสื่อสาร ภาระทางครอบครัว การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ สถานภาพในชุมชน สถานภาพการสมรส อาชีพรอง การได้รับผลประโยชน์โดยตรงในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม

วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533 : ก) พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยพบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อปีสูงจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ปีต่ำ กลุ่มที่มีฐานะทางการเงินดีมีความสามารถในการมีส่วนร่วมได้มากกว่าผู้ที่มีฐานะทางการเงินต่ำเช่นเดียวกับการค้นพบของ

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 146-149) ที่กล่าวถึง โครงการพัฒนาในนครราชสีมา ว่า ความจำเป็นทางด้านพื้นฐาน ของประชาชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ความจำเป็นขั้นพื้นฐานสามารถวัดได้จาก ที่พักอาศัย อาหาร อนามัย ความปลอดภัย ผลผลิต มีสมาชิกในบ้านเหมาะสม

วิไลพร สมบูรณ์ชัย (2534 : ก-ข) พบว่าระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่แตกต่างกันทำให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ประชากรที่อยู่อาศัยมา 30-40 ปี กลุ่มที่อยู่ในวัยทำงาน มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่ม 2-33 ปี ที่เป็นวัยที่กำลังศึกษา เพราะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

อนุชิต อิศริยเมตต์ (2536 : ก) พบว่า ประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา มีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมมากกว่า ปรากฏว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วม

การแก้ไขปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย สัณชัย สุทธิพันธ์วิหาร (2539 : ก) พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมโดยพบว่า อาชีพ แม่บ้าน พ่อบ้าน และอาชีพรับราชการ มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา ค้าขายและรับจ้างทั่วไป เพราะความมั่นคงทางด้านอาชีพจึงทำให้สามารถเข้ามีส่วนร่วมในโครงการได้มากกว่า ผู้ที่ไม่มี ความมั่นคงในด้านอาชีพ และ รายได้

สุพจน์ เครือหงส์ (2542 : ก) ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่มีสภาพการมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มอื่น เพราะความสามารถรับรู้ข่าวสารได้มากกว่ากลุ่มบุคคลอื่น และบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ย่อมมีส่วนร่วมได้มากกว่ากลุ่มบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของธนาคารโลก World Bank.(1980 : 54) และการศึกษาเกี่ยวกับยูเนสโก (UNESO.1985A : Module 1) พบว่า การวางแผนของประเทศกำลังพัฒนา การศึกษาระดับมหภาค (Marco Planning) บุคลากรระดับล่างมีส่วนร่วมน้อย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถเพิ่มศักยภาพของประชาชนในชุมชน การมีส่วนร่วมจะสมบูรณ์ได้นั้น ต้องมีความพร้อมทางด้านศักยภาพของประชาชน และ รัฐบาล ซึ่งปัจจัยในการมีส่วนร่วมเกิดจาก ปัจจัยพื้นฐานความเป็นอยู่ ของประชาชน เช่น เพศ, อายุ , รายได้, การศึกษา, การเป็นสมาชิกกลุ่ม, อาชีพ, ความเป็นเจ้าของที่ดิน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ ซึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิตเหล่านี้ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้าน

เอก การมีส่วนร่วมได้ ที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษางานวิจัยได้นำเอา การแบ่งช่วงอายุมาใช้ในการศึกษา การแบ่งช่วงอายุเป็น 3 ช่วง คือ วัยเรียน วัยทำงาน และวัยชรา ส่วนการศึกษา แบ่งเป็น การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษามัธยมศึกษา การศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่า ส่วนกลุ่มแบ่งตามลักษณะของบทบาทต่อชุมชน

ผลการศึกษาด้วย่างงานวิจัยในการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

กรณีศึกษา ชมดี (2524 : 107-108) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา

เศรษฐกิจ ของโครงการสารภี ต.ท่าช้าง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี พบว่า

1. ระยะเวลาการประกอบอาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม
2. อายุ การศึกษา สมรส ตำแหน่ง การถือครองที่ดิน รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม
3. การชักจูงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการตำบล ชุมชน เจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วม
4. การมีส่วนร่วมของประชากร กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กัน
5. แบบของการมีส่วนร่วม การประชุม การออกวัสดุ อุปกรณ์ ผู้เริ่มชักชวน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

จอ่าน วุฒิกรรมรักษา (2526 : 114-115) กล่าวถึง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท กรณี ต.คุ้มพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี พบว่า

1. ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ต้องการมีส่วนร่วมไม่ต่างจากผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี
2. ผู้นำมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชน
3. ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย
4. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีส่วนร่วมสูง แต่มีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมเมื่อแบ่งระดับการศึกษา

อานนท์ อาภาภิรมย์ (2528 : 380-382) เรื่องการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบล ในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ลักษณะส่วนบุคคลของ กรรมการสภาตำบล คือ อายุ ประสบการณ์ ในตำแหน่งมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งน้ำ กรรมการที่มีอายุน้อย มีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการอายุมาก กลุ่มที่มีอายุงาน 5 ปีมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนและจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งน้ำ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนมาก สมาชิกครอบครัวมาก ย่อมมีการมีส่วนร่วมมาก

ส่วนกลุ่มกรรมการสภาตำบลที่ทำอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย มีส่วนร่วมมากกว่าเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว กรรมการสภาตำบลที่เป็นกรรมการสภาโดยตำแหน่งมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการสภาตำบลที่มาจากคัดเลือกตั้ง ส่วนกรรมการที่ได้รับการอบรมมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ กรรมการที่มีความใกล้ชิดโครงการมีส่วนร่วมมาก กรรมการที่มีขนาดที่ทำกินมากมีส่วนร่วมมากเช่นกัน และกรรมการที่มีรายได้ครอบครัวสูงมีส่วนร่วมสูงตามรายได้

2. ลักษณะส่วนบุคคล ของกรรมการสภาตำบล พบว่า อายุ และเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม โดยการบริจาค เงิน วัสดุ

พิศิษฐ์ บุญไชย (2528 : 212-214) ศึกษาการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าไม้ ของกรรมการสภาตำบล กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า

1. การประชุมร่วมทำโครงการ ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมพิจารณา ร่วมเป็นกรรมการ พบว่า กรรมการสภาในตำแหน่งมีส่วนร่วมสูงกว่า กรรมการที่มาจากคัดเลือกตั้ง
2. กรรมการในตำแหน่งมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการที่มาจากคัดเลือกตั้ง
3. กรรมการฐานะดีมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการฐานะปานกลางและฐานะไม่ดี

วิเศษย์ ทองสมบูรณ์ (2533) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการกลางหมู่บ้าน อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ในการพัฒนาหมู่บ้าน ในระบบ กชช. กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมี 6 ปัจจัย คือ

1. การได้รับข่าวสาร
2. การติดต่อชุมชนภายนอก
3. การติดต่อเจ้าหน้าที่
4. การเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน
5. การพึงพอใจในโครงการ
6. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

แพทยา แก้วทอง (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ การบริหารงาน พบว่า

1. กรรมการหมู่บ้านอายุมากมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย
2. กรรมการที่มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีการศึกษาน้อย
3. กรรมการที่มาจากคัดเลือกตั้งมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการที่อยู่ในตำแหน่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. กรรมการที่มีมาตรฐานในการดำรงชีพสูงมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการที่มีมาตรฐานการดำรงชีพต่ำ
5. กรรมการที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางสังคมมาก มีส่วนร่วมมาก
6. กรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของกรรมการหมู่บ้านมากมีส่วนร่วมมาก

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำ ในรูปแบบการมีส่วนร่วม ประเภทการร่วมประชุม การออกวัสดุ อุปกรณ์ มีระดับการมีส่วนร่วมสูง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำนี้มีผลมาจากปัจจัยต่าง ดังนี้ การศึกษา, ระยะเวลา, สถานะของการดำรงตำแหน่ง, การรับฟังข่าวสาร, การติดต่อกับภายนอกชุมชน, ความพึงพอใจในโครงการ, การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการมีความรู้ความเข้าใจในโครงการ

การศึกษาวิจัยนี้ได้นำเอาปัจจัยของผู้นำ เช่น การศึกษา, สถานะในการดำรงตำแหน่ง, การติดต่อภายนอกชุมชน, ความพึงพอใจในโครงการ และการมีความรู้ความเข้าใจในโครงการ มาวัดระดับของการมีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์

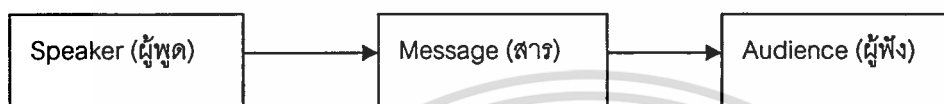
2.2 แนวความคิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

การรับรู้ข่าวสาร มีผลต่อการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพราะการเผยแพร่ข้อมูลของข่าวสาร มีผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชน ฉะนั้นข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ปราโมทย์ ประจนปัจฉิม (2544 : 24-37) กล่าวถึง สิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสาร ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน คือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการตรวจสอบราชการในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการโปร่งใส พัฒนาการของการให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการในประเทศไทย โดยมีการผลักดันจากสื่อมวลชน องค์กรเอกชน นักวิชาการ นักการเมือง บางกลุ่ม และประชาชน ตามพระราชบัญญัติสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อเกิดการตรวจสอบโครงการ การประมูลสัมปทานต่างของรัฐ ซึ่งดำเนินการโดย นาย อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีปรากฏความใน มาตรา 58

กระบวนการรับรู้ข่าวสาร

อริสโตเติล สามารถจำแนกกระบวนการสื่อสารออกเป็น 3 อย่างที่สัมพันธ์กันและทำหน้าที่ต่างกัน อันได้แก่ ผู้ส่งสาร(Speaker), สาร(Message) และ ผู้รับสาร(Audience) ผู้ส่งสารเป็นผู้พูดเพื่อทำการส่งสารที่ต้องการส่งให้ผู้รับสาร ซึ่งมีช่องทางการสื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ เป็นการจำลองกระบวนการสื่อสารแบบไม่ซับซ้อน โดยแบบจำลองของ อริสโตเติล

ภาพที่ 2.4 แบบจำลองการสื่อสารของ อริสโตเติล

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542 : 1-12) อธิบายจากแบบจำลองของ อริสโตเติล มี 3 ตัวแปร คือ ผู้พูด, สาร, ผู้ฟัง ศึกษาต่อไปพบว่า มีตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ผู้รับสารสามารถรับสารได้ คือ ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปว่า สื่อ (medium) หรือ สื่อมวลชน (mass media) เป็นแหล่งที่สามารถเข้าถึงตัวผู้ฟังได้ทั่วถึง ส่วนประกอบอีกอย่างที่น่าสนใจของการศึกษาแบบจำลองของ อริสโตเติลที่พัฒนาขึ้นมา คือ การป้อนกลับ (feedback) หมายถึง ปฏิกริยาสะท้อนกลับของผู้รับสาร เมื่อได้รับสารจากผู้ส่งสาร ว่ามีความเข้าใจ ยอมรับ สารที่ถูกส่งถึง

ปัจจัยต่อการรับรู้ข่าวสาร

ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารที่มีผลจากสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่ได้รับข่าวสารว่ามีความเหมาะสมในการรับเพียงใดข่าวสารที่จะตรงกับความต้องการของบุคคลหรือไม่จึงเลือกรับแต่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และเป้าหมายเท่านั้น โดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตมาเป็นตัวช่วยในการเลือกรับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุชา จันท์นิเอม (2533 : 119-182) กล่าวว่า การรับรู้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ ของผู้รับด้วย อิทธิพลที่ทำให้การรับรู้ของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป คือ

1. ประสบการณ์ (Experience) อันเกิดจากความรู้เดิม ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตทำให้เราสามารถรับรู้ได้ดีขึ้น
2. ความต้องการความตั้งใจแน่วแน่ในการต้องการรับรู้ในขณะนั้นๆ
3. อิทธิพลของสังคม (Social Factor) การรับรู้ตามบทบาทและหน้าที่ของสังคมในแต่ละหน้าที่ย่อมไม่เหมือนกัน หรือสภาวะแวดล้อมรอบตัวและความสบายตัวเพื่อการรับรู้ได้ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การรับรู้ยังมีองค์ประกอบอื่นที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ได้แก่ ความต้องการรับรู้ของคน ทัศนคติ ประสบการณ์ และคุณค่าของสิ่งเร้า ส่วนองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคน มีดังนี้

- ความตั้งใจ (Attention) หากเราตั้งใจรับรู้สิ่งใด มักจะรับได้ง่ายกว่าสิ่งที่ไม่ตั้งใจ
- การเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ (Preparatory Set)

องค์ประกอบย่อยที่ทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร คือ การมีประสิทธิภาพ (effectiveness) การสื่อสารที่จะมีประสิทธิภาพประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลวจะมีสิ่งรบกวน (noise) มาเกี่ยวข้อง สามารถแยกสิ่งรบกวนได้ ดังนี้ ทางกายภาพ เช่น สภาพแวดล้อมรอบตัว ทางด้านจิตใจ เช่น ความไม่พอใจ ความดีใจ ความรู้ ทัศนคติ ทักษะในการสื่อสาร ระบบสังคม และวัฒนธรรมในการส่งสาร รับสาร เนื้อหาของสาร รูปแบบของสาร และช่องทางการสื่อสาร และสื่อที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นตัวทำให้การสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผล

Clausse (1968 : 134) กล่าวว่าผู้รับสารเป็นสาเหตุหนึ่งในการสัมฤทธิ์ผล จึงได้แบ่งผู้รับสารออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ประชาชนทั่วไปที่มีโอกาสรับสาร (potential receiver)
2. ประชาชนที่สื่อเข้าถึงจริงๆ (effective receiver)
3. คนที่รับสารที่ต้องการให้ได้รับ (particular message receiver)
4. ผู้รับสารที่สารนั้นมีผลกระทบต่อ (affected receiver)

ยุบล เบญจรงค์กิจ (2542 : 36-52) กล่าวสนับสนุน ในการสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสารไว้ว่า การไม่สัมฤทธิ์ผลมาจาก ผู้รับสาร (audience) ทุกคนนั้นสื่อไม่สามารถ เข้าถึงได้ครบทุกคน เหตุเพราะ สื่อ เลือกลงเป้าหมายบางกลุ่ม ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อสื่อ ไม่เหมือนกัน จึงสามารถแยกย่อย นอกจากผู้รับสารแล้ว

กลุ่มผู้สื่อสาร

การสื่อสารสามารถ แบ่งกลุ่มของการสื่อสารออกตามขนาดกลุ่มของผู้รับสาร นักนิเทศน์ศาสตร์ได้แบ่งการสื่อสารออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication) เป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้ากัน ในกลุ่ม 1-2 คน ส่วนมากเป็นการสื่อสารระหว่างกลุ่มญาติ และเพื่อนร่วมงาน
2. การสื่อสารในกลุ่มย่อย (Small group communication) เป็นการส่งสารในกลุ่ม 4-5 คน เป็นการสื่อสารแบบการจัดกลุ่มสัมมนา ประชุมย่อย
3. การสื่อสารในองค์กร (Organizational communication) ผู้รับสารมีกลุ่มใหญ่ที่มีความเกี่ยวข้องในองค์กร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การสื่อสารมวลชน (Mass communication) มีกลุ่มผู้รับสารเป็นสาธารณะชน สื่อมวลชนนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

กาญจนา แก้วเทพ (2543 : 3-10) กล่าวว่า สื่อเพื่อการพัฒนา สื่อสามารถช่วยในการพัฒนา โดยการใช้สื่อเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แก่ผู้รับสาร โดยเน้นที่ความถี่ของสื่อ เพื่อการรับรู้ของประชาชน ในแนวทางที่ต้องการปฏิบัติของราชการ สื่อประกอบด้วย ผู้ส่งสาร คือรัฐบาล ข้าราชการ และผู้รับสาร คือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ส่วน สื่อ ช่องทางของสื่อ นั้น ประกอบด้วย สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อประเพณี สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดสู่ผู้รับสื่อ และเนื้อหาของสื่อ คือ สิ่งที่ต้องการสื่อ

จึงสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. กระบวนการ สามารถแยกย่อยออกเป็น ผู้ส่งสาร (ราชการ, เจ้าหน้าที่) ผู้รับสาร (ประชาชน, ผู้ได้รับผลกระทบ, เจ้าหน้าที่ชุมชน) และ ช่องทางการสื่อสาร (หนังสือพิมพ์, ประกาศ, ประชุม, วิทยุ, โทรทัศน์)

2. ปัจจัยในการสื่อสาร ประกอบด้วย ประสบการณ์การรับรู้ ความต้องการการรับรู้ และ อิทธิพลที่มีผลต่อการรับรู้

3. กลุ่มบุคคลผู้สื่อสาร สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มการสื่อสารได้ ดังนี้ การสื่อสารระหว่างบุคคล, การสื่อสารกลุ่มย่อย, การสื่อสารระหว่างองค์กร และ การสื่อสารมวลชน และการสื่อสารจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัย ความกระตือรือร้นของประชาชนที่จะใช้สิทธิ โดยประกอบด้วย เงื่อนไข คือ ทศนคติ ประสบการณ์ ความตั้งใจ และการเตรียมพร้อม โดยการเผยแพร่ข้อมูลให้กับประชาชนรับรู้

แบบจำลองการรับรู้ข่าวสาร

ภูษณา ภูสกุล (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ในหมู่บ้านป่าไม้ กรณี อ.วัฒนานคร จ.ปราจีนบุรี พบว่า

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้มีความสัมพันธ์กับความรู้
2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมอนุรักษ์
3. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ มีความสัมพันธ์กับทศนคติ
4. ทศนคติมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน
5. การเปิดรับสื่อมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมศักดิ์ เหล่าธีรกาญจนา (2537 : 54) พบว่าการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาประชาธิปไตย จ.นครราชสีมา มาจากการติดตามข่าวสารทางโทรทัศน์ ส่วนงานประชาสัมพันธ์นั้นไม่ประสบความสำเร็จเพราะ ผู้ที่สื่อสารขาดความเข้าใจที่แท้จริง

ประทวน แก้วห่อทอง (2542 : บทคัดย่อ) การรับรู้ของประชาชนต่อโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียปัตตานี พบว่า การรับรู้ข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมกับโครงการ

ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข (2544 : 73-74) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การรับรู้ข่าวสารทางเศรษฐกิจ การเกษตร ของครัวเรือนเกษตรกรในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ศึกษาการรับรู้ข่าวสาร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ข่าวสารของทางเกษตรกร คือ ปัจจัยทางด้าน เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา เขตพื้นที่ที่ทำการเกษตร การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม มีผลต่อการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร การพัฒนาการรับรู้สามารถพัฒนาจากสภาวะแวดล้อม

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การสื่อสารมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ผู้ส่งสาร (รัฐบาล ข้าราชการ), สาร(สิ่งที่ต้องการสื่อ) และผู้รับสาร(ประชาชน) โดยที่มีช่องทางในการส่งสารด้วยวิธีที่แตกต่างกัน เรียกว่า สื่อ (Medium) โดยมีปัจจัยที่ทำให้การรับสารสำเร็จผล ดังนี้ ประสบการณ์ในอดีต, ความต้องการ, อิทธิพลของสังคม, โอกาสที่รับสาร และ การเข้าถึงของสื่อ ซึ่งแต่ละคนมีศักยภาพในการรับที่ไม่เหมือนกัน กลุ่มผู้สื่อสาร สามารถแยกได้ 4 ประเภท คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล, การสื่อสารในกลุ่มย่อย, การสื่อสารในองค์กร และการสื่อสารมวลชน ซึ่งมีตัวแปรในการทำให้การสื่อสารสำเร็จผล ขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคคลที่รับสื่อ ตัวแปรเหล่านั้น คือ การศึกษา, อายุ, เพศ และทัศนคติ มีผลต่อการรับรู้ข่าวสาร ซึ่งการรับรู้ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลต่อโครงการ

2.3 แนวความคิดการพัฒนาชุมชน

ในการศึกษางานวิจัย พบว่าในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ไม่สามารถวัดได้จาก สิ่งปลูกสร้าง หรือสาธารณูปโภค ที่สมบูรณ์ เพียงอย่างเดียว พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ซึ่งมีหลายแนวความคิด เช่น

Paul B. Horton อ่างใน รัชนีกร เศรษฐวีโร (2522 : 32-33) กล่าวถึง ลักษณะดั้งเดิมของสังคมไทยว่า มีลักษณะโดดเดี่ยว (Isolation) หมู่บ้านมีการตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจายไปตามริ้วนาสวน แต่มีความสัมพันธ์กันอยู่การติดต่อยากลำบากเพราะการคมนาคม มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Homogeneity) ชุมชนมีความรักสามัคคี เพราะมีประเพณีวัฒนธรรมที่ทำร่วมกัน มีการใช้แรงงานเพื่อการเกษตร ซึ่งถือเป็นชีวิตประจำวัน การเศรษฐกิจ เพื่อการบริโภค เช่น การเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจึงเกิดขึ้นในชนบทเอง ในด้านการทำมาหากิน อีกเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งหนึ่งที่สามารถทำให้สังคมชนบทเปลี่ยน คือ การคมนาคมที่สามารถทำให้การกระจายวัฒนธรรมได้ง่ายๆ Peter De Sauty กล่าวถึงในตัวของเขาว่า ประชาชนในชุมชน ต้องมีความเข้าใจในสภาพของชุมชน ว่าการพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาชุมชนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกรรมวิธีทั้งหมดที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ชุมชนเป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนแตกต่างออกไป โดยประกอบด้วย การช่วยตนเอง การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและสังคม วัฒนธรรมประเพณี ของชุมชน โดยสอดคล้องกับแนวความคิดของ Batten (2522 : 11) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนเล็กๆ ได้ร่วมปรึกษากันถึงความต้องการของเขาเหล่านั้นในตอนต้น ต่อจากนั้นก็ร่วมกันวางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกันจนเป็นที่พอใจ และสนองความต้องการของคนในชุมชน เช่น เดียวกัน Wileden (2523 :147) ให้ความหมายการพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรทางกายภาพของชุมชน และเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่ประชาชนตกลงร่วมกัน

ซึ่งมีองค์ประกอบในการพัฒนาที่ พัฒน์ สุจำนงค์ (2523 :21-22) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชน เกี่ยวกับคุณภาพและศักยภาพของประชาชนในชุมชน ว่าการพัฒนานั้นครอบคลุมถึง การช่วยเหลือตนเอง โดยการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักปกครองตามระบบประชาธิปไตย การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนและรัฐ โดยมีสัดส่วนของขีดความสามารถที่สอดคล้องกัน และการร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน การพัฒนาที่ได้ผลดีที่สุดมาจากการร่วมมือของประชาชนผสมกับอำนาจของรัฐ การทำแต่เพียงฝ่ายเดียวย่อมส่งถึงความขัดแย้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชน เพราะ ประชาชนมีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนา คือ ร่วมกันคิดวางแผน ตัดสินใจ และร่วมกันปฏิบัติ ความคิดริเริ่มของชุมชนความคิดภายนอกมักไม่ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนนัก เพราะไม่เข้าใจถึงสภาพของชุมชน บางครั้งต้องมีการ ตั้งคำถามอภิปราย การสาธิต การทัศนศึกษา เพื่อทราบความต้องการของกลุ่มที่แท้จริง โดยที่ความสมดุลในการพัฒนาเน้นที่รูปธรรมและนามธรรมได้สัดส่วนกัน

หลักการพัฒนาชุมชน

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 39-40) กล่าวถึง หลักการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาจะต้องประกอบด้วย ราษฎร ราชการ และรัฐบาล ต้องร่วมมือกัน โดยอาศัยหลักสำคัญ ดังนี้

1. ความต้องการ (Need) เพื่อที่จะให้เกิดการกระทำ คือ
2. การมีส่วนร่วม (Participation)
3. การร่วมตัว (Integration)
4. การเข้าถึงพื้นที่ (Penetration)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ความถูกต้องตามกฎหมาย (Legitimacy)
6. อุปสรรค (a. prefix) ปัญหาต่างๆ
7. ทรัพยากร (Resources) คือสิ่งที่ใช้ทำงาน เช่น คน คุณภาพของคน ความรู้

ความสามารถ เงินงบประมาณ วัสดุ เป็นต้น

8. ศักยภาพ (Potentialities)

อมร รักษาสิทธิ์ และ ชัตติยา กรรณสูต (2523:745) กล่าวถึงปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่าการพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ มิได้ขึ้นอยู่กับผลสำเร็จทางวัตถุ หากแต่ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลง ทักษะ ทักษะ ความรู้ และความสามารถของประชาชนเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับ แนวความคิดของ พัฒน์ สุจำนงค์ (2523 :30) ได้กล่าวถึง วิธีดำเนินงานในการพัฒนาชุมชน คือ การให้การศึกษา เป็นกระบวนการเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ ในด้านการรอบรู้ ทักษะ และ มุมเหตุจูงใจ การจัดระเบียบชุมชน เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกลุ่ม โดยการจัดระเบียบมีขั้นตอน ดังนี้

- การวิเคราะห์ชุมชน
- การร่วมมือของประชาชน
- การเข้าใจร่วมกัน
- การจัดตั้งองค์กร
- การสำรวจ
- การจัดทำโครงการ
- การสร้างผู้นำท้องถิ่น

ซึ่งแนวความคิดสอดคล้องกับ บทความคณะสังคมาศตวรรษเพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ (2544) ที่กล่าวถึง ในแผนพัฒนาฉบับที่ 9 ของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เน้นการพัฒนาที่ " ผู้พัฒนา " ความหมายว่า ชุมชนเป็นผู้ออกความคิดเห็นที่ทำและทำ ส่วนรัฐบาลเป็นผู้มีส่วนร่วมชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ชุมชนเป็นผู้นำ รัฐบาลเป็นผู้รับฟัง แต่ต้องมาร่วมกันคิด เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ โดยการทำงานร่วมกันนี้ เรียกว่า ประชาสังคม คือการร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน ในชุมชน

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนที่แท้จริง คือการร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งมีการคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชน ปัญหา ทรัพยากรในการพัฒนา และศักยภาพคุณภาพของคนในชุมชน ในด้านความคิด ทักษะ ความรู้ จึงจะเป็นการพัฒนาโดยแท้จริง หากใช้ความสำเร็จทางการก่อสร้างสถาปัตยกรรมเพียงอย่างเดียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 ที่มาของตัวแปรงานวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ตัวแปร	งานวิจัย ทฤษฎี	ต้องการทดสอบ
1. รายได้การศึกษา อาชีพ เพศ อายุ	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า เพศ , รายได้ , การศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วม (กม ทรัพย์เจริญ, 2523) - คนมีการศึกษามากมีการมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย (สุจิต สุนงการ, 2523) - ผู้ที่มีรายได้สูงยอมมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีรายได้น้อย (วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ, 2523) - ประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมมีส่วนร่วมสูงกว่าประถม (อนุชิต อิศริยเมตต์ 2536) - ผู้ที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมมากกว่าค้าขายและรับจ้างทั่วไป (สฤษชัย สตุพันธ์-วิหาร, 2539) - เพศในอเมริกาใต้ พบว่า มีผลต่อการมีส่วนร่วม (Lisk อ้างใน Gilbert, 1987) - องค์ประกอบในการรับสาร ที่ทำให้เกิดการแตกต่าง เช่น อายุ อาชีพ การศึกษา เพศ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2543) - ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ข่าวสาร คือ เพศ ช่วงอายุ, ระดับการศึกษา (ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, 2544) 	<p>ความสัมพันธ์ของศักยภาพของคนต่อการมีส่วนร่วมและการรับรู้</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1,2</p> <p>คำถามที่ 1, 3, 4, 5, 6</p>
2. สมาชิกครอบครัวสถานะในครัวเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - ความจำเป็นทางด้านพื้นฐานมีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น การมีสมาชิกที่เหมาะสม (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539) - ปัจจัยในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ภาวะทางครอบครัวมีผลโดยตรงในการทำกิจกรรม (สุจินต์ ดาววีระกุล, 2527) 	<p>จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2</p> <p>คำถามข้อที่ 12, 13</p>
3. สถานะการครอบครองที่ดิน	<ul style="list-style-type: none"> - การครอบครองที่ดินในอเมริกาใต้พบว่า ลักษณะการครอบครองมีผลต่อการมีส่วนร่วม (Lisk อ้างใน Gilbert, 1987) 	<p>สถานะการครอบครองที่ดินมีผลต่อการมีส่วนร่วม</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2</p> <p>คำถามข้อที่ 7, 8, 10</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตัวแปร	งานวิจัย ทฤษฎี	ต้องการทดสอบ
4. สถานะการสมรส	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลาที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างในการมีส่วนร่วม รวมทั้งสถานะการสมรส (วิลเลอร์ สมบูรณ์, 2534) - ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม คือ สถานะภาพทางการสมรส (สุจินต์ ดาววีระกุล, 2527) 	<p>การสมรสมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางกิจกรรม</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2</p> <p>คำถามข้อที่ 2</p>
5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลาที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างในการมีส่วนร่วม (วิลเลอร์ สมบูรณ์, 2534) - ความสัมพันธ์ระหว่างอายุที่อยู่อาศัยเป็นเหตุผลหนึ่งในละตินอเมริกาที่ทำให้การมีส่วนร่วมน้อยลง (Gilbert, 1987) 	<p>เวลาในการอยู่อาศัยมีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2</p> <p>คำถามข้อที่ 9, 11</p>
6. การเป็นสมาชิกทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การเป็นสมาชิกในกลุ่มสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วม (กม ทรัพย์เจริญ, 2523) - ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคม (สุจินต์ ดาววีระกุล, 2527) - กลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบมาก หรือหัวหน้าย่อมมีการมีส่วนร่วมมาก (สุพจน์ เครือหงส์, 2542) 	<p>การเป็นสมาชิกกลุ่ม และจำนวนกลุ่มคนในชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2</p> <p>คำถามข้อที่ 14</p>
7. ผู้ได้รับผลกระทบ	<ul style="list-style-type: none"> - ภาวะที่ไม่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมคือการเสียผลประโยชน์ (Gilbert, 1987) - ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมคือ การได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการ (สุจินต์ ดาววีระกุล, 2527) 	<p>ผู้ที่ได้รับผลกระทบมีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1</p> <p>คำถามข้อที่ 19, 21, 24</p>
8. วิทยหนังสือพิมพ์จดหมายข่าวประกาศทางราชการ การปฏิสัมพันธ์ (พูดคุย)	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทของสื่อมีผลต่อการกระตุ้นการมีส่วนร่วม (สุจิต สุนงการ, 2523) - การแบ่งกลุ่มของนักนิเทศศาสตร์ ในการรับสื่อ แสดงถึงรูปแบบการรับสื่อ ช่องทางของสื่อ ว่ามีรูปแบบ จากสื่อมวลชน และการพูดคุย - การศึกษาพบว่ามีการติดตามข่าวสารของประชาชนในรูปแบบโทรศัพท์ ประชาสัมพันธ์ (สมศักดิ์ เหล่าธีรภาณูจนา, 2537) 	<p>ประเภทของสื่อมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน</p> <p>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2</p> <p>คำถามข้อที่ 12, 17, 18, 22</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตัวแปร	งานวิจัย ทฤษฎี	ต้องการทดสอบ
9. ระยะเวลาในการรับสื่อ	- กล่าวว่ระยะเวลาเป็นสิ่งสำคัญ ในการ ประสบความสำเร็จในการสื่อสาร และการมี วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2 (อภิชัย พันธเสน, 2539)	เวลาในการรับทราบข้อมูลมีผล ต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2 คำถามข้อที่ 18
10. ความเพียงพอ ความถี่ การประชุมสัมมนา	- การมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การอภิปราย การเขียนบทความ ประชุม สัมมนา (อุทัย หิรัญโต, 2523)	การมีส่วนร่วมด้วยทางแสดงออก มีจำนวนมากน้อยอย่างไรในชุมชน ที่มีศักยภาพเท่านี้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คำถามข้อที่ 15, 20, 21, 25, 26
11. ข้อเท็จจริงในข้อมูล	- ข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบของระดับการ มีส่วนร่วม (Choguill, 1996)	การได้ข้อมูลที่จริงมีผลต่อการมี ส่วนร่วม วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คำถามข้อที่ 16, 19, 21, 24, 27

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นการศึกษาเมื่อเกิดโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ของภาครัฐ สร้างปัญหาในพื้นที่ ชุมชนการเกษตรกรรมที่เป็นชุมชนที่มีความสำคัญในลุ่มน้ำภาคกลาง การพัฒนาสาธารณูปโภคของ รัฐจำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการเพื่อลด ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และเข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เพื่อให้ชุมชนร่วมวางแผน งานการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ของรัฐบาลให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดจึงมีการศึกษา แบ่งได้ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพทางกายภาพของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และ พื้นที่ชุมชน
2. ศึกษาการรับรู้ข่าวสารของประชาชนในชุมชนในการรับข่าวสารเพื่อการมีส่วนร่วม
3. ศึกษาชนิด วิถีทางและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. ศึกษาข้อดีข้อเสียของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ที่เกิดขึ้นกับ ชุมชนในพื้นที่

วิธีการศึกษาวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey or Exploratory studies) การหาสภาพ ความเป็นจริง ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ความต้องการ และวิถีทางการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการอ้างอิงผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การเก็บข้อมูลการวิจัย ใช้วิธีการสำรวจ, สังเกตการณ์, การสัมภาษณ์ และการตอบ แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยโดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติ เพื่อใช้ในการ อ้างอิงผลการวิจัย และนำมาเป็นข้อเสนอแนะในเรื่องรูปแบบการสื่อสารและรับข่าวสารให้ ความสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเมื่อเกิดโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่และเป็นแนวทางการ แก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้เป็น การวิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง เมื่อมีโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของรัฐในพื้นที่ โดยการดำเนินการวิจัยสามารถ แบ่งได้ 2 แบบ คือ

1. การเก็บข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัย มีการเก็บข้อมูล 2 ประเภท แยกได้ดังนี้

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วย เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสำรวจ (Inventory) การสังเกตการณ์ (Direct Observation) แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ (Interview)

การสำรวจและการสัมภาษณ์

การสำรวจด้วยวิธีการสังเกตการณ์สภาพทั่วไป โดยใช้การสังเกตการณ์สภาพทางกายภาพของพื้นที่, การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชน, การใช้ที่ดิน, พื้นที่ทางการเกษตร, ลักษณะการสร้างที่อยู่อาศัย, สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ระบบสาธารณูปโภค และ ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ โดยการใช้แผนที่ประกอบการสำรวจ

การสัมภาษณ์ เป็นการสอบถามเรื่องสภาพทั่วไปที่เกี่ยวกับประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง (หมู่ 2) และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ (หมู่ 3) และเรื่องศักยภาพของประชาชนในชุมชน, ทักษะชีวิต, วิถีทาง, บุคคลในการมีส่วนร่วม การรับรู้ข่าวสาร และสภาพแวดล้อมในพื้นที่

แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้ตัวแปรที่ค้นพบในการทบทวนวรรณกรรม ประกอบการตั้งคำถาม ในการออกแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ ของประชาชนทั่วไป และผู้นำชุมชน โดยสามารถจำแนก เป็นคำถามปลายปิด (Close-end Questionnaires.) และคำถามปลายเปิดเพื่อแสดงความคิดเห็นโดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลในการมีส่วนร่วม
3. ข้อมูลการรับรู้ข่าวสาร

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลภาคเอกสาร แผนที่ และข้อมูลประกอบอื่นๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพ, สภาพทั่วไป, นโยบายภาครัฐ, ท้องถิ่น, โครงการที่เกี่ยวข้อง และข้อบังคับทางกฎหมาย

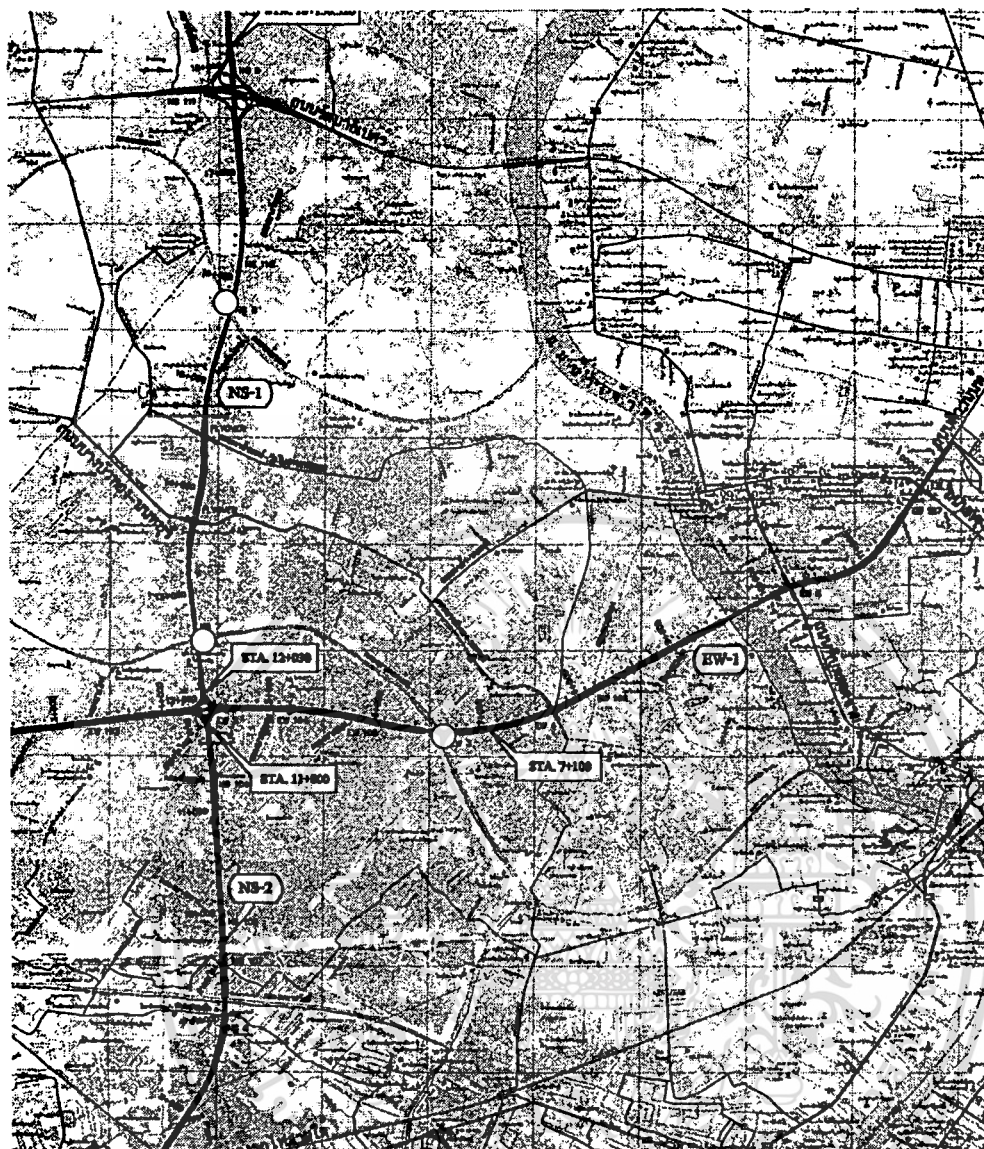
3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา

โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรีหรือถนนวัดนครอินทร์ มีเส้นทางก่อสร้างเชื่อมระหว่างถนนสายหลักตะวันออก-ตะวันตกเพื่อเชื่อมต่อถนนติวานนท์ ถนนพิบูลย์สงครามข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาฝ่ายบริเวณลุ่มคลองแม่น้ำอ้อมนทไปเชื่อมต่อถนนวงแหวนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี และถนนหลักสายเหนือใต้ จากบางบัวทองเชื่อมต่อถนนรัตนาธิเบศร์ ผ่านบริเวณพื้นที่คลองแม่น้ำอ้อมข้ามคลองมหาสวัสดิ์ ข้ามทางรถไฟสายใต้ เชื่อมต่อถนนราชชนนีไปเชื่อมต่อถนนเพชรเกษม

ในพื้นที่ของจังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันตก ถนนที่ผ่านพื้นที่ประกอบด้วย 2 เส้นทางหลัก คือ ถนนประธานตลิ่งชัน-บางบัวทอง และถนนวัดนครอินทร์ถนนทั้งสองเส้นมีความยาวประมาณ 13 กิโลเมตร (ตะวันออก-ตะวันตก) และ 18 กิโลเมตร (เหนือ-ใต้) ความกว้างของถนนมี 6 ถึง 10 ช่องทางจราจรช่องทางการจราจรกว้างช่องละ 3.25 เมตรผิวถนนอยู่ในระดับสูงกว่าระดับดินเดิมประมาณ 0.50-2.00 เมตร 80% มีถนนคู่ขนาน (FRONTAGE ROAD)

ถนนประธานตลิ่งชัน-บางบัวทอง และถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีจุดตัดของถนนและคลองอ้อมนท 3 บริเวณ ที่ต้องทำการก่อสร้างสะพานเพื่อข้ามคลอง แสดงไว้ในภาพที่ 3.1 คือ

1. บริเวณวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์
2. บริเวณวัดประสาธ
3. บริเวณวัดสวนแก้ว

ที่มา : กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย 2545

ภาพที่ 3.1 แสดงบริเวณจุดตัดของสะพานและถนน ของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี

ในขณะนี้กรมโยธาธิการได้ดำเนินการก่อสร้างถนนสายตะวันออก ตะวันตก สะพานวัดนครอินทร์ใกล้แล้วเสร็จ กำลังสร้างสะพานต่างระดับบริเวณวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ ถนนบางช่วงสร้างเสร็จแล้ว และเปิดใช้เป็นบางส่วน

ในการเลือกสถานที่ในการศึกษา ผู้วิจัยเลือกชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นชุมชนที่ทำการศึกษา เนื่องจากถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ซึ่งเป็นถนนสายตะวันออก - ตะวัน มีความสัมพันธ์กับศูนย์กลางจังหวัดนนทบุรีเดิมที่มีอาณาเขตเชื่อมต่อเอกสารนเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรุงเทพฯ มีการเข้าถึงได้สะดวกมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินสูง อีกทั้งพื้นที่ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ติดกับคลองอ้อมนนท์ - คลองบางกอกน้อย เป็นบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ชุมชนลุ่มน้ำจังหวัดนนทบุรีทำการอนุรักษ์วิถีชีวิตชาวสวนลุ่มน้ำที่มีคุณค่าของระบบนิเวศลุ่มคลอง บริเวณจุดตัดถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีชุมชนชาวสวนที่มีศาสนสถานสร้างอยู่ (วัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์) โดยพื้นที่ชุมชนดังกล่าวมีการเชื่อมโยงกันระหว่างถนนถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) กับถนนบางกรวย-ไทรน้อย ที่เป็นเส้นทางคมนาคมเดิม พื้นที่จึงมีความเป็นไปได้ในการได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

3.3 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง หมู่ที่ 2 และวัดแดงประชาราษฎร์ หมู่ที่ 3 ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ข้อมูลจากการแจงนับจำนวนที่พักอาศัยตามลักษณะการนับหลังคาเรือนจากแผนที่ พ.ศ.2543 เป็นข้อมูลการสำรวจล่าสุด (ภาพที่ 3.2) โดยพบว่า หมู่ที่ 2 มี ประชากรทั้งหมด 581 คน เป็นชาย 266 คน หญิง 315 คน ประชากรหมู่ที่ 3 มี 3,368 คน เป็นชาย 1,589 คน หญิง 1,779 คน รวมมีจำนวนหลังคาเรือนจากการแจงนับ 750 หลังคาเรือน ประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่เป็นหัวหน้าหรือตัวแทนของครอบครัวที่พักอาศัยอยู่บริเวณชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ เพื่อทำการเก็บข้อมูล กรอบในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Frame) คือ ที่พักอาศัยในชุมชนวัดบางอ้อยช้างและวัดแดงประชาราษฎร์ สองฝั่งของถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) โดยมีระยะห่างจากถนน 1.0 กิโลเมตร จากศูนย์กลางถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

หน่วยสุ่ม (Sampling Unit) ของการศึกษานี้ คือ ที่พักอาศัยบริเวณสองฝั่งของถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) ที่ประกอบด้วยชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ โดยการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์การ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่มีสมมติฐานจากขอบเขตสัดส่วนของประชากร กำหนดช่วงของความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ ให้ค่า $Z = 2$ แทน 1.6 เมื่อ $\alpha = 0.05$ เป็นค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของสัดส่วนสูงสุด เมื่อสัดส่วนของประชากร μ มีค่าเป็น 0.5 ซึ่งแสดงเป็นสมการได้ดังนี้ คือ

$$n = N / 1 + N(e)^2$$

n	หมายถึง	ขนาดของตัวแทนกลุ่มประชากร
N	หมายถึง	จำนวนประชากร
e	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้มีได้

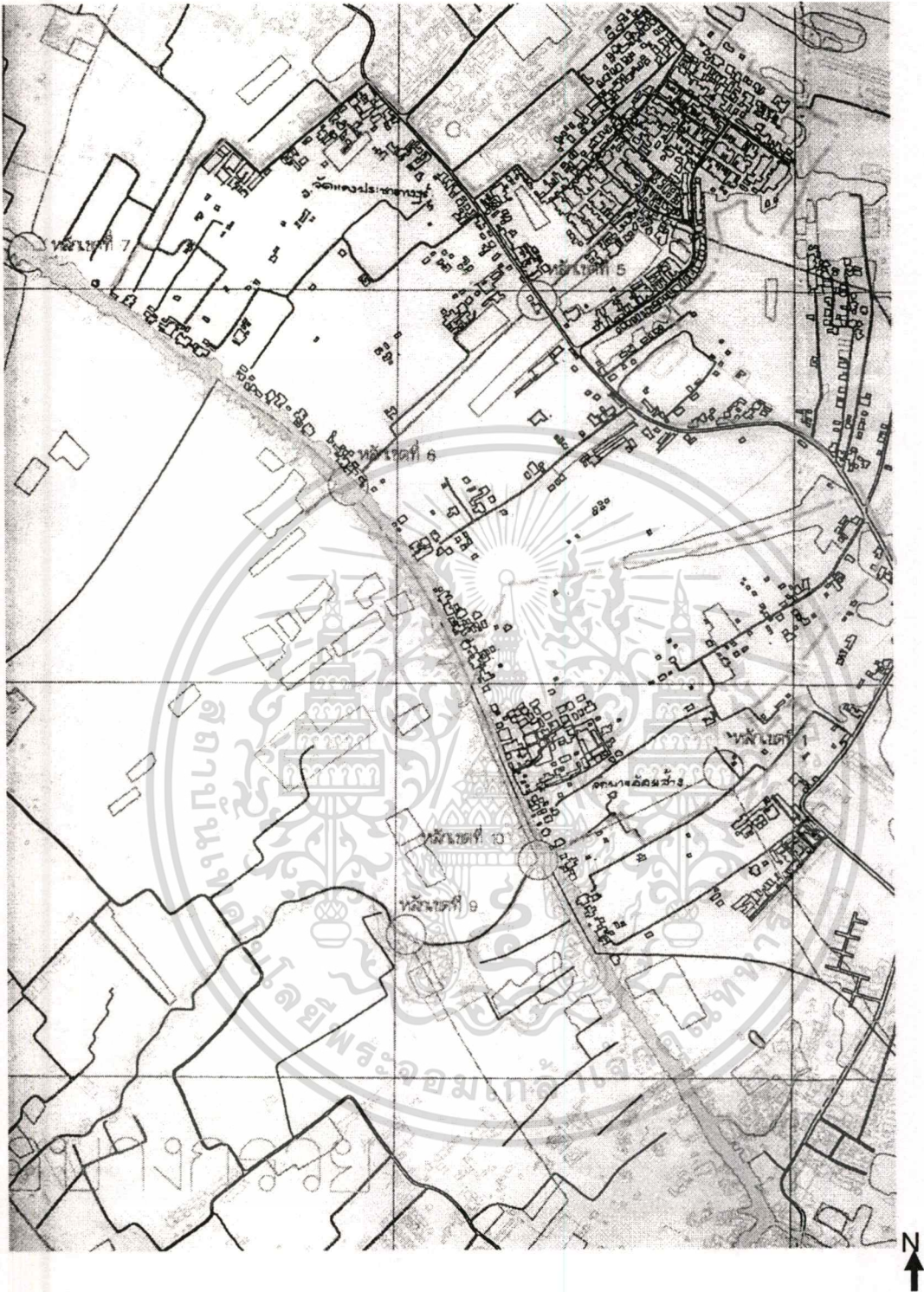
แทนค่า โดยใช้จำนวนบ้านในขอบเขตพื้นที่ศึกษา

$$N = 750$$

$$e = 0.05$$

$$\begin{aligned} \text{จำนวนตัวอย่าง} &= 750 / 1 + 750 (0.05)^2 \\ &= 260 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

ในการสุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแบบสอบถามจะใช้วิธีการสุ่มแบบเจ้านับตามระบบ (Systematic Random Sampling) จนครบตามจำนวนที่ต้องการ

ที่มา : กรมผังเมือง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2543

ภาพที่ 3.2 แผนที่แสดงที่อยู่อาศัยของประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้าง (หมู่ 2) และชุมชนวัดแดง
ประชากรราษฎร์ (หมู่ 3)

0 10 100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 การกำหนดตัวแปร และตัวชี้วัด

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำแนวความคิด และแบบจำลอง ที่มีความเหมาะสมในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ โดยสามารถนำมาสร้างเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้ดังแสดงในรายละเอียดตารางที่ 3.1 ซึ่งสามารถแบ่งข้อมูลได้ 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล
  - ข้อมูลการรับรู้ข่าวสาร
  - ข้อมูลการมีส่วนร่วม
2. ข้อมูลโครงการเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐบาลและองค์กรเอกชน

ตารางที่ 3.1 แสดงตัวแปร การวัด และวิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัย

ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ระดับตัวแปร	การวัด (scale)	แบบสอบถาม	เครื่องมือ		
					แบบสอบถาม	สังเกตการณ์	เอกสาร
	1. อายุ	จำนวนปี	Ratio scale	3	/		
	2. เพศ	- หญิง - ชาย	Nominal scale	1	/		
	3. การศึกษา	- ไม่ศึกษา - ประถม - มัธยม - ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี	Ordinal scale	4	/		
	4. อาชีพ	- ว่างาน - รับจ้างทั่วไป - เกษตรกรรม - ค้าขาย	Nominal scale	5	/		
	5. รายได้ (บาทต่อเดือน)	- ต่ำกว่า 5,000 - 5,001-20,000 - มากกว่า 20,001	Interval scale	6	/		
	6. ลักษณะการครองที่ดิน	- เจ้าของ - เช่า - เช่าและเจ้าของ	Nominal scale	7	/		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปร เชิงซ้อน	ตัวแปร เชิงเดี่ยว	ระดับตัวแปร	การวัด (scale)	แบบสอบถาม	เครื่องมือ		
					แบบ สอบ ถาม	สังเกต การณ์	เอกสาร
	7. ระยะเวลา ครอบครอง	-จำนวนปี	Nominal scale	8	/		
	8. สมาชิกใน ครอบครัว	จำนวนคน	Interval scale	10	/		
	9. สถานะการ สมรส	- โสด - สมรส - หย่าร้าง	Nominal scale	2	/		
	10. การใช้ ที่ดิน	- ที่อยู่อาศัย - เกษตร/อาศัย - ค้าขาย/อาศัย - ค้าขาย - เกษตร - วัด/โรงเรียน	Nominal scale		/		
ความ สัมพันธ์ สมาชิก	11. การเป็น สมาชิกทาง สังคม	- อ.ส.ม. - ฌาปนกิจ สงเคราะห์ - ลูกเสือชาวบ้าน - สหกรณ์ การเกษตร - อาสาสมัคร	Nominal scale	12, 13	/		
ผลกระทบ	12. ผลกระทบ	- ดี - ไม่ดี	Nominal scale	14, 17, 18, 19,			
				21, 29, 30, 38	/		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

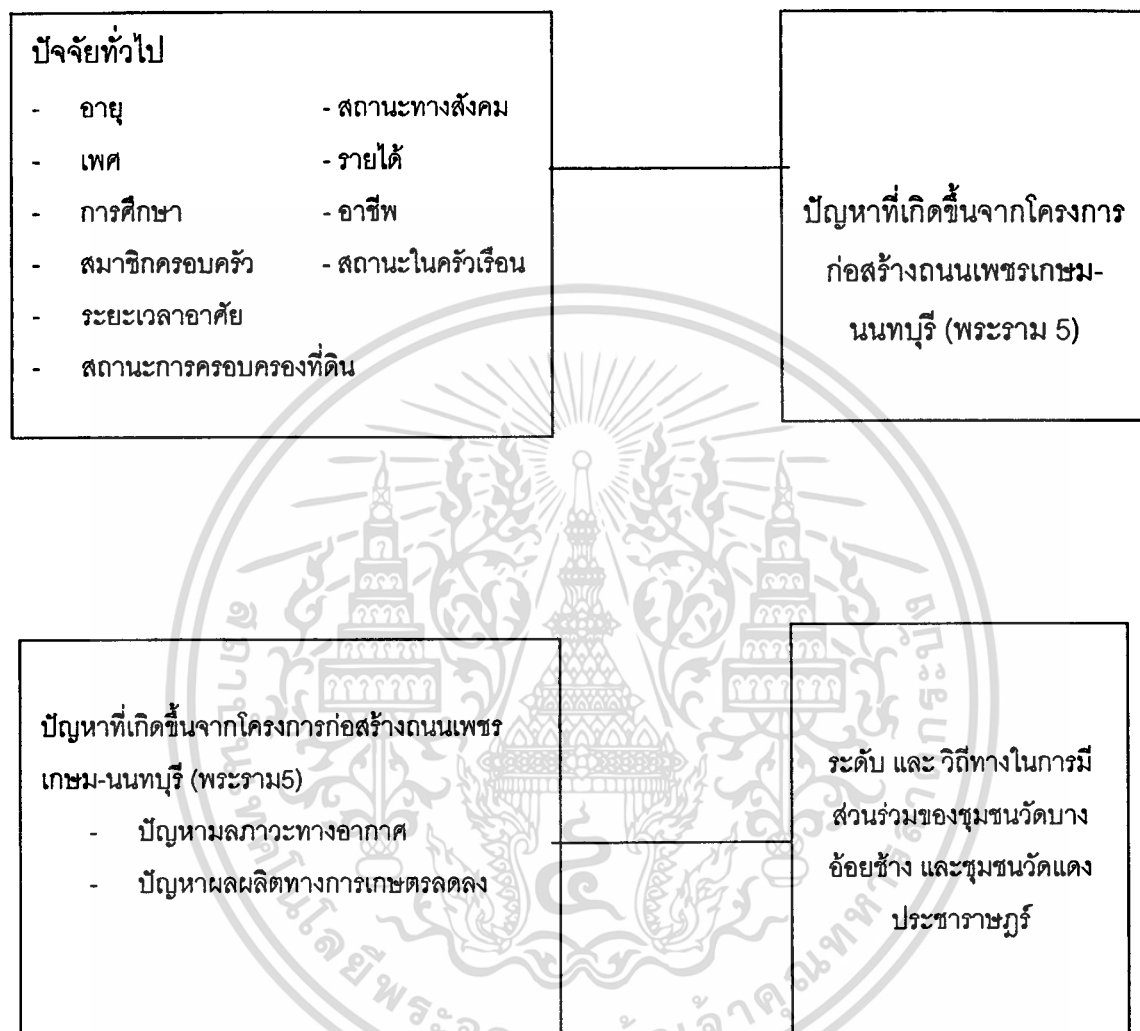
ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรเชิงเดี่ยว	ระดับตัวแปร	การวัด (scale)	แบบสอบถาม	เครื่องมือ		
					แบบสอบถาม	สังเกตการณ์	เอกสาร
	13. เวลาการรับข่าวสาร	- ก่อนสร้าง - ระหว่างสร้าง - อื่นๆ	Interval scale	20	/		/
	14. ความเพียงพอในการรับสาร	- เพียงพอ - ไม่เพียงพอ	Nominal scale	22, 23	/		
	15. ประสบการณ์	- เคย - ไม่เคย	Nominal scale	23	/		
	16. ข้อเท็จจริงข้อมูล	- ข้อมูล - การเวนคืน - ผลกระทบ - แผนพัฒนา	Ordinal scale	26, 27, 33, 34, 36, 37	/		
ช่องทางสื่อ	17. การรับสื่อ	- ประกาศ ราชการ - ผู้นำ - สนทนา - ประชุม - สื่อมวลชน - ไม่ได้รับสื่อ	Ordinal scale	20	/		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวแปร

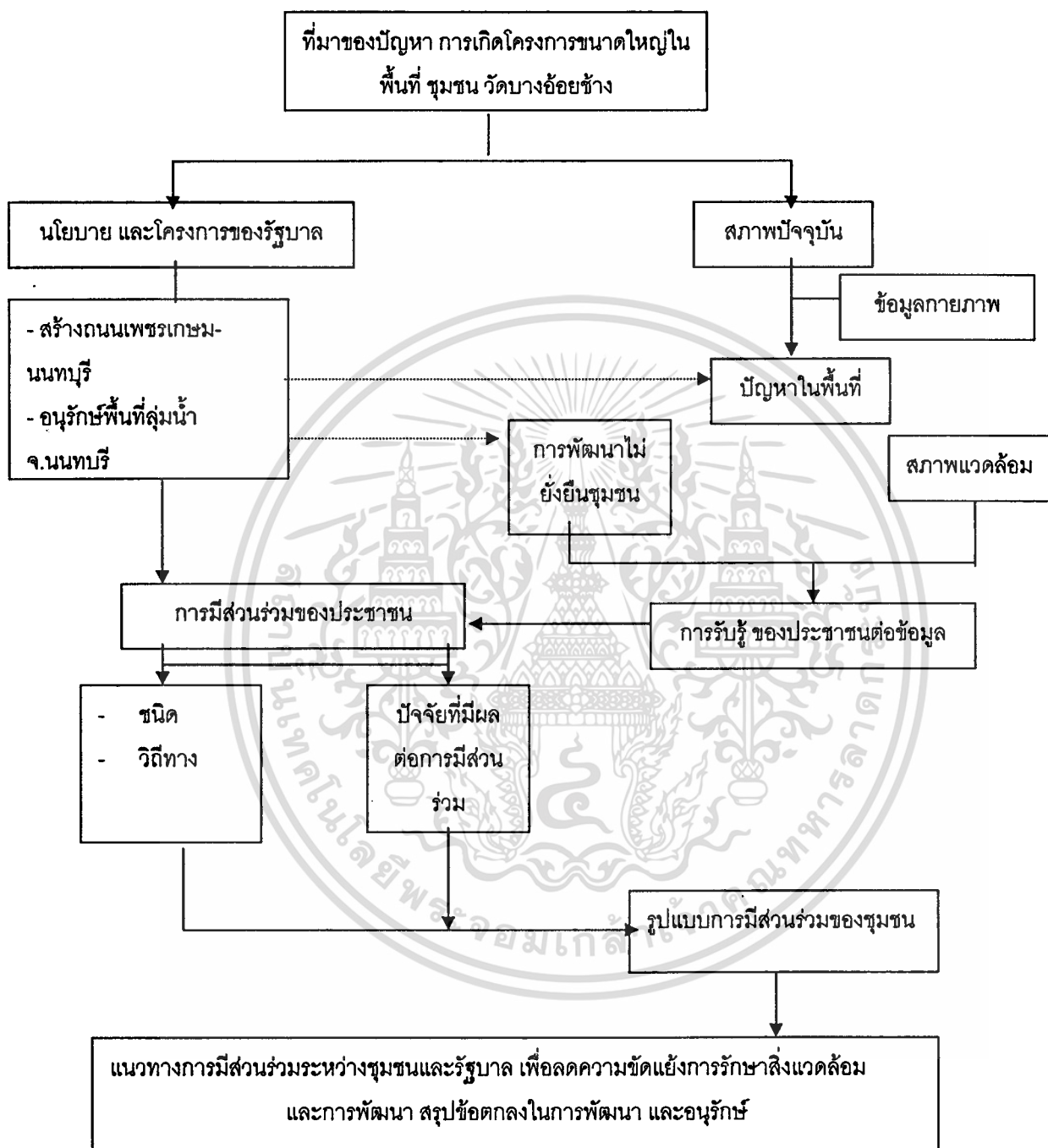
ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 ขั้นตอนการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการข้อมูลใช้การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer) โดยมีการจัดการแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนได้ ดังนี้

- ตรวจสอบข้อมูล
- จัดหมวดหมู่ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีการใช้การรวบรวมโดยเครื่องมือสมองกล โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการปฏิบัติการประมวลผลทางสถิติ การใช้สถิติในการวิจัยในงาน มีการแบ่งสถิติออกเป็น 2 ประเภท คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่จัดเก็บได้จากแบบสอบถาม โดยประมวลผลอธิบายอย่างง่าย เป็น สัดส่วนร้อยละ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง หาข้อสรุปในการทดสอบสมมติฐาน และทฤษฎี

โดยหากความสัมพันธ์ของตัวแปร ใช้สถิติแบบไมใช่พาราเมตริก เพราะไม่สลับซับซ้อนมากนัก เลือกวิธี ไคสแควร์ (Chi-square Test:x) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ว่ามีความสัมพันธ์หรือมีความแตกต่างจากคาดคิดหรือไม่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ 0.05

นำผลที่ได้ มาประมวลผล และวิเคราะห์ร่วมกับ แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูล และนโยบายภาครัฐ เพื่อสรุปผลออกมาในข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในการพัฒนา และรักษาพื้นที่สิ่งแวดล้อม

3.7 ข้อจำกัดในการทำวิจัย

บุคลากรในการให้ข้อมูล ไม่มีความชัดเจนในการรับผิดชอบของหน่วยงาน งานโครงการขนาดใหญ่ที่มาจากรัฐบาลได้รับการประสานงานจากระดับจังหวัดน้อยมาก

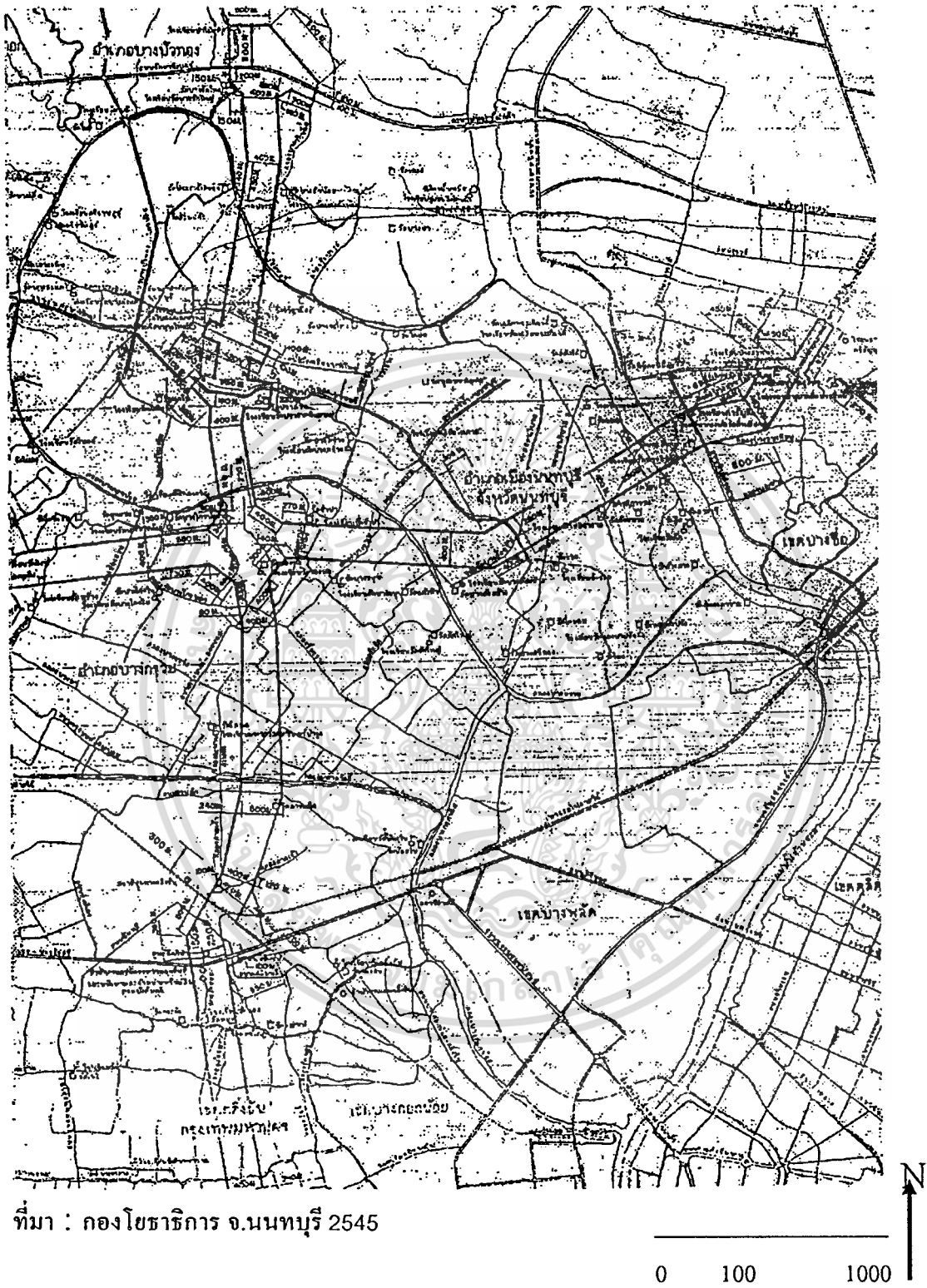
บทที่ 4 พื้นที่ศึกษา

4.1 ขอบเขตที่ตั้ง

ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นชุมชนอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเพาะปลูกพืชล้มลุก เช่น มะนาว, ทุเรียนก้านยาว, มังคุด, กระท้อน และไม้ตัดดอกจำพวก ดาหลา, ชำแดง โดยมีการสร้างที่อยู่อาศัยริมสองฝั่งคลองบางกอกน้อยมาตั้งแต่ในอดีตชุมชนจึงจัดเป็นชุมชนลุ่มน้ำที่มีความสำคัญในการอนุรักษ์ พื้นที่ริมคลองบางกอกน้อยจึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมทางน้ำและเกษตรกรรมของจังหวัดนนทบุรี โดยมีอาณาเขตดังนี้

- ทิศเหนือ จรดคลองวัดแดงประชาราษฎร์ (หมู่ 3) และพื้นที่เทศบาลบางศรีเมือง
- ทิศใต้ จรดคลองยายจิ้น ถนนบางกรวย-ไทรน้อย และเขตเทศบาลบางกรวย
- ทิศตะวันออก จรดถนนบางกรวย-ไทรน้อย และวัดรวก (หมู่ 5) ปิมน้ำมันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (หมู่ 4)
- ทิศตะวันตก จรดคลองบางกอกน้อย และเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนวัดแก้วฟ้า

ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง (หมู่ 2) และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ (หมู่ 3) เป็นพื้นที่ที่ถูกล้อมรอบด้วยเส้นทางคมนาคมทางน้ำ และการคมนาคมทางบก (ถนนบางกรวย-ไทรน้อย คลองบางกอกน้อย และคลองต่าง ๆ) ในพื้นที่ โดยพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นส่วนหนึ่งของ จังหวัดนนทบุรีฝั่งตะวันตก ที่มีความสำคัญเป็นพื้นที่สีเขียวของเมือง เป็นพื้นที่เพาะปลูกผลไม้ที่มีความสำคัญของจังหวัดนนทบุรี มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพฯ และจังหวัดนนทบุรีแสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 การเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดของ จ.นนทบุรี กับ จ.ธนบุรี และกรุงเทพฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการวิจัยเท่านั้น เมื่อผู้ผู้ใดเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คน (ปี พ.ศ. 2544) (องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง : 2544)

พื้นที่วัดบางอ้อยช้าง และ พื้นที่วัดแดงประชาราษฎร์ แบ่งพื้นที่ออกตามสภาพภูมิศาสตร์
ได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. พื้นที่วัดบางอ้อยช้าง
  - พื้นที่วัดบางอ้อยช้างติดคลองบางกอกน้อย
  - พื้นที่วัดบางอ้อยช้างติดถนนบางกรวย-ไทรน้อย
2. พื้นที่วัดแดงประชาราษฎร์
  - พื้นที่วัดแดงประชาราษฎร์ติดถนนบางกรวย-ไทรน้อย
  - พื้นที่วัดแดงประชาราษฎร์ที่ติดริมน้ำ และใช้วัดบางอ้อยช้างเป็นจุดศูนย์กลาง

4.2 ประวัติความเป็นมาของวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์

4.2.1. ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของพื้นที่วัดบางอ้อยช้าง

พื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้างเป็นพื้นที่ที่อยู่ในตำแหน่งแผนที่การเดินทางทางน้ำที่ใช้สัญจร
ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และ กรุงรัตนโกสินทร์ การเข้าถึงพื้นที่วัดบางอ้อยช้าง สามารถเข้าถึงได้จาก
ทางน้ำ จึงเป็นสาเหตุในการสร้างบ้านเรือนที่มีด้านหน้าบ้าน หันเข้าสู่คลองบางกอกน้อย สถานที่ตั้ง
บ้านเรือน มีการก่อสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้วัด มีการประกอบกิจกรรมค้าขายบริเวณด้านหน้าวัด
และใช้เป็นพื้นที่เชื่อมต่อการเดินทางทางน้ำเพื่อสัญจรไปยังพื้นที่ใกล้เคียง เช่น จังหวัดปทุมธานี,
นครปฐม, อยุธยา และ พื้นที่จังหวัดใกล้เคียงอื่นๆ คลองบางกอกน้อยมีความสำคัญมากในสมัย
กรุงศรีอยุธยา และ ตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่า ก่อนที่พระบรม
ไตรโลกนาถจะมีพระราชประสงค์ขุดแม่น้ำเจ้าพระยาสายปัจจุบันในปี พ.ศ. 2086 เพื่อใช้ในการ
เข้าออกของเรือขนาดใหญ่ ลดระยะทางในการเดินเรือ ไปยังกรุงศรีอยุธยา และใช้เก็บค่าภาษีอากร
ปากเรือ ในอดีตคลองบางกอกน้อยเป็นที่ตั้งของบ้านขุนนาง และประชาชนในสมัยก่อนที่อพยพมา
ในครั้งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า โดยมีการสร้างบ้านเรือน และวัดวาอาราม ขึ้นเรียงรายสองฝั่ง
คลองอ้อมนนท์ และคลองบางกอกน้อยเป็นระยะๆ วัดบางอ้อยช้างเป็นวัดหนึ่งที่อยู่บริเวณริมคลอง
บางกอกน้อย อภิชาติ วงศ์แก้ว (2544 : 1-5) ในงานศึกษาผลกระทบจากการก่อสร้างถนนเพชร
เกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์)

ในพื้นที่วัดบางอ้อยช้าง วัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบกิจกรรม เช่น ทำขึ้น
เรือโดยสาร แหล่งประกอบการค้าขาย การทำบุญ ประกอบกิจกรรมทางประเพณี และที่ประชุมของ
ประชาชนในชุมชน บริเวณวัดบางอ้อยช้างมีสถาปัตยกรรมเก่าแก่ คือ บ่อน้ำที่ก่อด้วยอิฐมอญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาดใหญ่ มีน้ำตลอดเวลา เชื่อมโยงกับคลองบางกอกน้อย และรอยบาทของพระพุทธเจ้าที่สร้าง ขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ในปัจจุบันวัดบางอ้อยช้างคงมีบทบาทเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการอนุรักษ์ลุ่มน้ำ พื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้างมีภูมิศาสตร์ติดริม คลองบางกอกน้อย รถยนต์ส่วนบุคคลไม่สามารถเข้าถึงตัวบ้านได้ ทำให้มีภูมิทัศน์ที่เป็นธรรมชาติ แบบการเกษตรคงอยู่ ประชาชนในชุมชนส่วนหนึ่งตั้งบ้านเรือนริมคลองบางกอกน้อย ใช้วิถีชีวิต ริมคลองบางกอกน้อย เข้าออกที่อยู่อาศัยโดยทางน้ำใช้เรือเป็นยานพาหนะ และใช้ทางเดินเท้าเลาะ ริมคันสวน ซึ่งเป็นทางเดินขนาดเล็ก รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ วัดบางอ้อยช้างจึงเป็นศูนย์รวมใน การทำกิจกรรม และใช้ประโยชน์ร่วมกันบนพื้นที่ของวัดในการพบปะกันในหมู่บ้าน วัดบางอ้อยช้าง ใช้พื้นที่ของวัดส่วนหนึ่งในการรับฝากรถยนต์ของชาวบ้าน

ในปัจจุบันการสร้างบ้านเรือนได้เปลี่ยนแปลงเล็กน้อยมีการขยายตัวของบ้านเรือนริม ถนนซอยวัดบางอ้อยช้าง และถนนบางกรวย-ไทรน้อย ประเภทของที่อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลง จากที่อยู่อาศัยผสมการใช้ที่ดินทางการเกษตร เป็นการสร้างที่อยู่อาศัยในทางสูงเพื่อให้นुकคณภายนอก ชุมชนเช่า บริเวณระหว่างชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ มีการสร้างโครงการ สาธารณูปโภคขนาดใหญ่ (ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี) เพื่อทำให้การเดินทางเข้าสู่เมืองสะดวก รวดเร็วขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อม และ ภูมิทัศน์โดยรอบชุมชนในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลง

4.2.2. ประวัติและวิวัฒนาการของพื้นที่วัดแดงประชาราษฎร์

วัดแดงประชาราษฎร์ พื้นที่ตั้งติดถนนบางกรวย-ไทรน้อย พื้นที่วัดแดงประชาราษฎร์ ไม่มีพื้นที่ติดคลองบางกอกน้อย มีการเข้าถึงวัดโดยทางเดินเท้า และรถยนต์ ชุมชนโดยรอบ สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ตามสภาพการสร้างบ้านเรือน

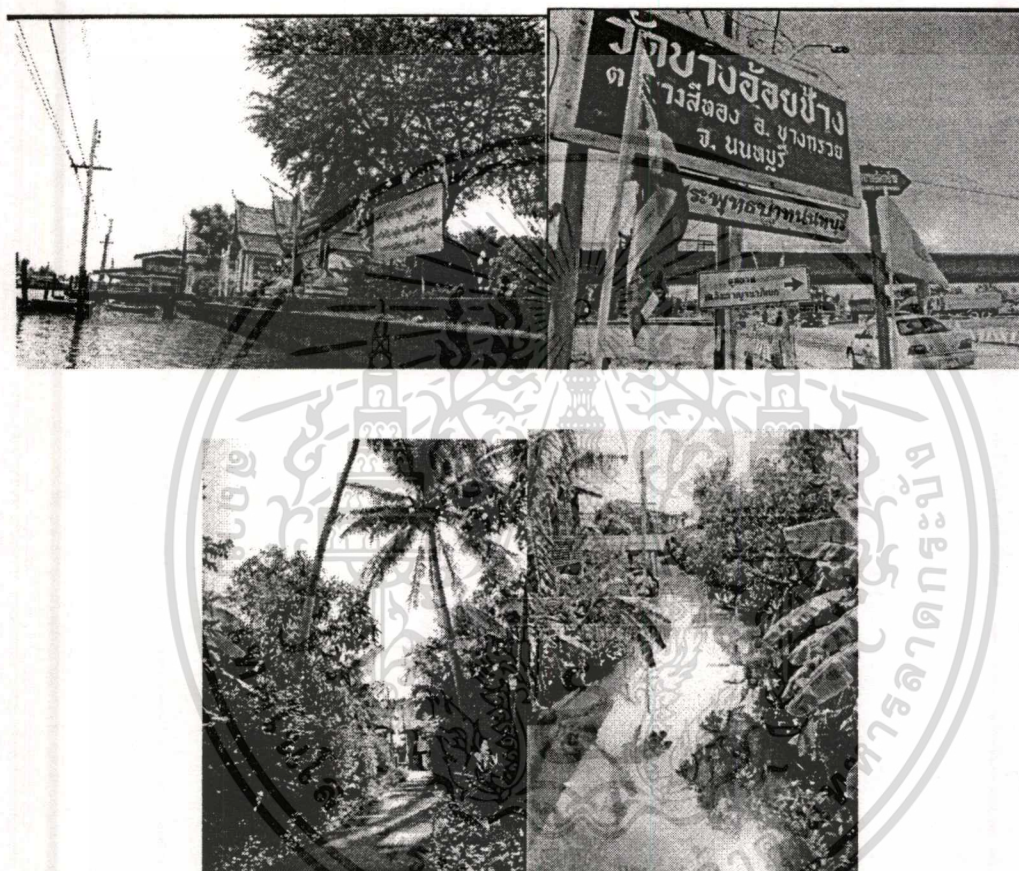
ทิศเหนือของวัดแดงประชาราษฎร์มีชุมชนแออัดสร้างบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ ประชาชนที่อยู่ใน ชุมชนมีการอพยพมาจากที่อื่น มีวัดแดงประชาราษฎร์เป็นศูนย์รวมของชุมชนในการทำกิจกรรม

ทิศตะวันออกของวัดเป็นชุมชนหมู่บ้านจัดสรรขนาดกลาง ชื่อหมู่บ้านเยาว์พรรณ ประชาชนในชุมชนมีการอพยพมาจากที่อื่น อายุของชุมชนมีการก่อสร้างมาเป็นระยะเวลา 15 ปี ในอดีตพื้นที่หมู่บ้านเยาว์พรรณเป็นพื้นที่สวนผลไม้ของชาวสวน มีวัดแดงประชาราษฎร์เป็นศูนย์รวม ในการทำกิจกรรมทางศาสนา มีโรงเรียนรัตนบัณฑิตเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของหมู่บ้าน

ทิศใต้ของวัดแดงประชาราษฎร์เป็นพื้นที่ของชาวบ้านดั้งเดิม มีการทำสวนผลไม้ผสมที่อยู่ อาศัย มีบางส่วนของพื้นที่ติดริมน้ำมีชุมชนริมน้ำที่สร้างบ้านเรือนต่อมาจากชุมชนริมน้ำวัดบางอ้อยช้าง มีพื้นที่ชอยวงศร์รวมใจเป็นพื้นที่ถนนสามารถนำรถยนต์เข้าถึงได้ บ้านเรือนมีการสร้างตามสมัย เป็น

บ้านก่ออิฐฉาบปูน การทำกิจกรรมทางศาสนาใช้วัดบางอ้อยช้างเป็นจุดศูนย์กลาง โดยมีญาติ
บางส่วนอยู่ในพื้นที่วัดบางอ้อยช้าง

ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีพื้นที่ส่วนใหญ่ติดถนนบางกรวย-ไทรน้อย ประกอบกิจกรรม
การค้าตามริมถนนทั้งสองฝั่ง แสดงในภาพที่ 4.1 ภาพแสดงสภาพทางกายภาพของชุมชนวัดแดง
ประชาราษฎร์

ภาพที่ 4.2 สภาพกายภาพของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

4.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์
แบ่งออก 4 ลักษณะได้ ดังนี้

- ลักษณะการใช้ที่ดิน
- ลักษณะการจัดกลุ่มอาคาร
- ระบบโครงสร้างขั้นพื้นฐาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารเข้าถึงพื้นที่ให้บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.1 การใช้ที่ดิน

พื้นที่บริเวณชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ในการวางแผนของผังเมืองของจังหวัดนนทบุรี (พ.ศ.2537) กำหนดให้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย โดยประกอบด้วยพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ร้อยละ 70 พื้นที่หนาแน่นปานกลาง และพื้นที่ทางพาณิชยกรรม ร้อยละ 20 ส่วนบริเวณริมคลองบางกอกน้อย ให้มีระยะร่น (setback) ห่างจากฝั่งคลองเข้าไปบนบกประมาณ 15 เมตร ได้กำหนดให้เป็นสีเขียวอ่อน (เขตอนุรักษ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม) ร้อยละ 3 นอกนั้นเป็นพื้นที่สาธารณูปโภค และ ถนน

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม 2545

scale 1:4000

ภาพที่ 4.3 การแสดงการใช้ที่ดินของวัดบางอ้อยช้าง และ วัดแดงประชาราษฎร์

สัดส่วนการใช้ที่ดินของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ตามสภาพการสำรวจพื้นที่ปัจจุบัน พบว่า พื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีการใช้ที่ดินร่วมกับ การใช้ที่ดินเกษตรกรรม ซึ่งมีถึงร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนพื้นที่ทางพาณิชยกรรม ร้อยละ 20 พบมากบริเวณริมเส้นทางคมนาคมทางบก และทางน้ำ นอกนั้นเป็นพื้นที่สาธารณูปโภค และ ถนน

แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มาจากสาเหตุในปัจจุบันได้มีการสร้างระบบการจราจรที่เชื่อมต่อกับกรุงเทพฯและสนองความต้องการถนน และการจราจรที่คาดว่าจะหนาแน่นขึ้น เมื่อโครงข่ายของถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) สร้างเสร็จสมบูรณ์ คาดว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่พาณิชยกรรม และที่อยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาศัยหนาแน่นปานกลาง ส่วนพื้นที่ของเกษตรกรรมจะลดลง เนื่องจากผลกระทบของสิ่งแวดล้อม และมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของที่ดิน

4.3.2 ลักษณะการจัดกลุ่มอาคาร

อาคารในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ จากการสำรวจพื้นที่ศึกษา ในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2545 การจัดกลุ่มอาคารในพื้นที่ สามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น

- พื้นที่อาคารริมคลองบางกอกน้อย
- พื้นที่อาคารริมถนนซอยวัดบางอ้อยช้าง, พื้นที่อาคารริมถนนบางกรวย-ไทรน้อย
- พื้นที่อาคารหมู่บ้านจัดสรรเยาว์พรรณ

- กลุ่มอาคารริมคลองบางกอกน้อย มีลักษณะ เป็นบ้านไม้ยกใต้ถุนสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม และใช้เก็บอุปกรณ์หรือพืชผลทางการเกษตร หลังคาของบ้านมีรูปทรง ทรงจั่ว บันหยาด ด้านหน้าของบ้านหันออกคลองบางกอกน้อย โดยใช้ศาลาท่าน้ำเป็นหน้าบ้าน มีบันไดไม้สำหรับขึ้นลงเรือ ลักษณะกลุ่มอาคารมีการสร้างบ้านเรือนเรียงตัวตลอดบริเวณริมน้ำวัดบางอ้อยช้างเชื่อมกับชุมชนริมน้ำวัดแดงประชาราษฎร์

- กลุ่มอาคารบริเวณซอยวัดบางอ้อยช้าง ซอยวงศ์รวมใจ และ ริมถนนบางกรวย-ไทรน้อย รถยนต์สามารถเข้าถึงตัวอาคารได้ รูปแบบอาคาร เป็นอาคารสร้างติดพื้นดิน 2 ชั้น สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ผสมไม้ กลุ่มอาคารเรียงตัวขนานแนวถนนบางกรวย-ไทรน้อย และ ซอยวัดบางอ้อยช้าง ซอยวงศ์รวมใจ

- กลุ่มอาคารบริเวณหมู่บ้านเยาว์พรรณ ลักษณะอาคารเป็นอาคารที่มีการจัดสรรที่ดินแปลงย่อยติดกันหลายแปลง โดยแบ่งรูปแบบอาคารเป็น 2 รูปแบบ คือ บ้านเดี่ยว 2 ชั้น ในที่ดิน 50 ตารางวา และทาวน์เฮาส์ 2 ชั้น ในที่ดิน 25 ตารางวา ลักษณะอาคาร เป็นอาคารก่อสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น มีหน้าตาคคล้ายกันทั้งหมด มีพื้นที่ส่วนกลางที่ประกอบด้วยพื้นที่สาธารณูปโภคและถนน

4.3.3 ระบบโครงสร้างชั้นพื้นฐาน

ระบบโครงสร้างชั้นพื้นฐานของพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง สามารถจำแนกได้ดังนี้

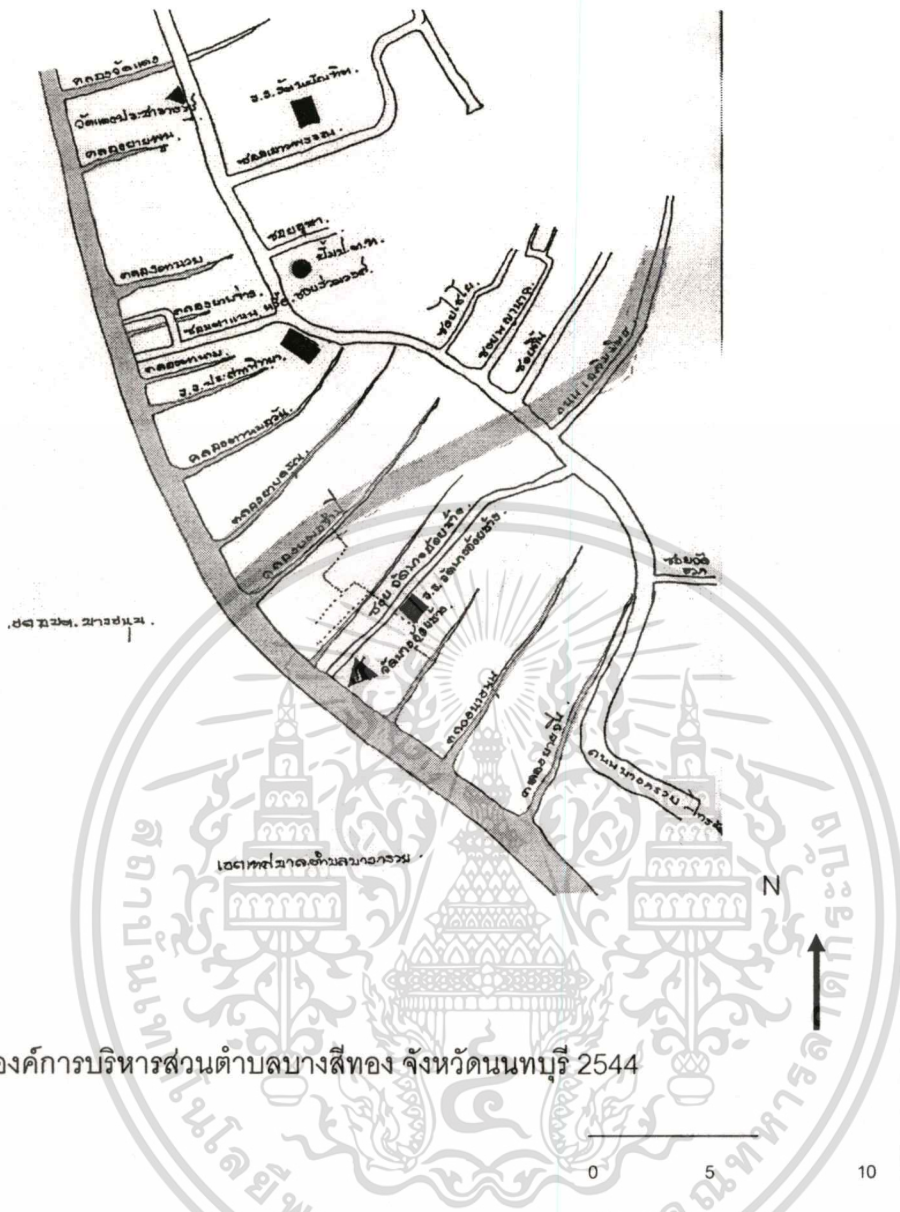
- การโทรคมนาคม ในพื้นที่ไม่มีที่ทำกาไปรษณีย์ โทรเลขในพื้นที่ มีเพียงโทรศัพท์ชั้นพื้นฐาน และการบริการโทรศัพท์สาธารณะ

- การไฟฟ้า พื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้างและ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ใช้ไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตบางกรวย ในชุมชนมีการเข้าถึงของไฟฟ้าทุกครัวเรือน แต่มีความไม่เพียงพอในการให้แสงสว่างในพื้นที่ถนนสาธารณะ เพราะมีปัญหาในการให้พื้นที่จุดทำการตั้งเสาไฟฟ้า

- แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วย คลองบางกอกน้อยเป็นคลองหลัก และมีคลองซอยที่แยกเข้ามาในพื้นที่สวน จำนวน 11 เส้น แสดงในแผนที่ 4.3 ประกอบด้วย

1. คลองวัดแดง
2. คลองยายพูน
3. คลองตานวย
4. คลองยายจ่าง
5. คลองตานาม
6. คลองตาหมอวัน
7. คลองยายอรุณ (พื้นที่สวน นายจ้านงค์)
8. คลองหมอจ่าปี (พื้นที่สวน นางละออ)
9. คลองวัดบางอ้อยช้าง (พื้นที่สวน นายเลี่ยม)
10. คลองนายมุข (พื้นที่สวน นายมุข)
11. คลองนายอุดม (พื้นที่สวน นายอุดม)

ปัจจุบันลำคลองมีลักษณะตื้นเขินจากการทับถมของซากวัชพืช เช่น ทางมะพร้าว กิ่งไม้ที่หัก ใบไม้ที่ร่วง ทำให้กีดขวางทางไหลของน้ำ บริเวณริมคลองทั้งสองฝั่งมีการสร้างบันไดขึ้นลงสู่คลองทำให้เกิดปัญหา กีดขวางทางเข้าออกของเรือ โดยเฉพาะคลองตาหมอวัน มีปัญหาในเรื่องการถมคลองเพื่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี ทำให้คลองตื้นเขิน ไม่สามารถส่งน้ำเข้าสู่สวนผลไม้ในพื้นที่หมู่ 3 ได้ และไม่สามารถระบายน้ำออกสู่คลองบางกอกน้อยได้ เมื่อน้ำท่วมขังพื้นที่หมู่ 3 จึงมีการยื่นคำร้องต่อกรมโยธาธิการ เพื่อสร้างท่อระบายน้ำใต้ถนน ในเส้นทางคลองตาหมอวันเดิม

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี 2544

ภาพที่ 4.4 แสดงสภาพลำคลองที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์มีบ่อบาดาล 2 แห่ง คือ

1. วัดบางอ้อยช้าง (ปัจจุบันใช้ไม่ได้แล้ว)
2. วัดแดงประชาราษฎร์ (ปัจจุบันมีการใช้งาน)

- การนำบาดน้ำเสีย ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ มีการสร้างบ่อ บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่น้ำลำคลอง ส่วนพื้นที่หมู่บ้านเยาว์พรรณพบมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่ พื้นที่คลองสาธารณะ ซึ่งเป็นปัญหาร้องเรียนมายังองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การระบายน้ำ ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่ามีน้ำท่วมในพื้นที่วัดบางอ้อยช้างในฤดูฝน ฤดูน้ำหลาก และน้ำทะเลหนุน ทำให้ระบบระบายน้ำมีปัญหาเพราะไม่สามารถระบายน้ำไปสู่แม่น้ำลำคลองได้ และทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเกิดความเสียหาย

4.3.4 การเข้าถึงพื้นที่

การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาได้สะดวกมีการเข้าถึง โดยใช้การคมนาคม 2 รูปแบบ คือ การสัญจรทางน้ำ และการสัญจรทางบก จากการสำรวจพื้นที่ศึกษา

1) การสัญจรทางน้ำ

ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ การสัญจรทางน้ำมีความสำคัญต่อชุมชนในอดีต โดยใช้คลองบางกอกน้อยสัญจรไปมาระหว่างบ้าน และพื้นที่อื่นๆ ใช้เป็นที่ค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างพื้นที่ จึงพบเห็นได้ว่าบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมคลองบางกอกน้อยหันด้านหน้าบ้านเข้าหาคลอง แต่ในปัจจุบันบทบาทของการสัญจรทางน้ำได้เปลี่ยนไป เพราะมีการพัฒนา การคมนาคมทางบกมากขึ้นทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางมากกว่าการสัญจรทางน้ำ จึงทำให้การสัญจรทางน้ำมีความสำคัญลดลง และเปลี่ยนรูปแบบการให้ประโยชน์จากการสัญจรเป็นการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจแทน

เส้นทางการสัญจรทางน้ำของคลองบางกอกน้อยมีการเริ่มต้นที่บริเวณสถานีรถไฟบางกอกน้อย ตรงข้ามมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดเส้นทางของคลองบางกอกน้อยมีคลองซอยแยกย่อยเข้าพื้นที่ทางการเกษตรมากมาย มีจุดบรรจบคลองบางกอกน้อยบริเวณ วัดชโล และไหลผ่านพื้นที่วัดบางอ้อยช้าง วัดแดงประชาราษฎร์ ก่อนไหลบรรจบกับคลองอ้อมนนท์ ออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดนนทบุรีเดิม

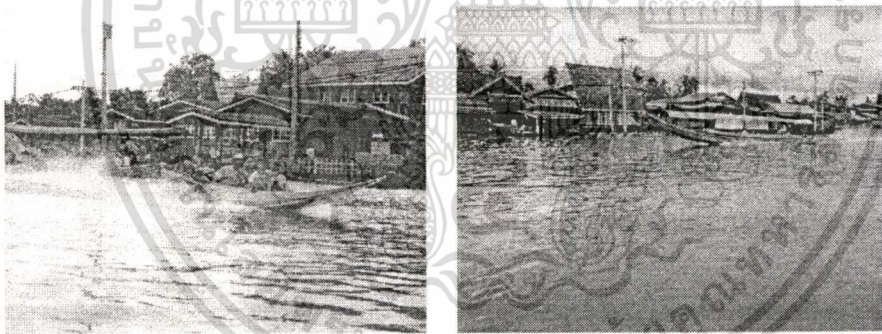
การสัญจรทางน้ำในคลองบางกอกน้อยใช้เรือติดเครื่องยนต์ ที่เรียกว่าเรือหางยาว ในการโดยสารในระยะระหว่างท่าน้ำนนท์ ถึง คลองบางใหญ่ คลองบางใหญ่ ถึงท่าพระจันทร์ ส่วนการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นการเช่าเหมาลำเรือติดเครื่องยนต์ ในระยะทางที่ยาวกว่า ลักษณะการเดินทางเป็นวงกลม เริ่มต้นที่ท่าพระจันทร์ เดินทางสู่คลองบางกอกน้อย เข้าสู่คลองอ้อมนนท์ เข้าสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณจังหวัดนนทบุรี และเดินทางกลับท่าพระจันทร์ โดยใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาส่วนการเดินทางค้าขายในลำคลอง เรือพายใช้สำหรับการค้าขายระยะสั้น เรือหางยาวติดเครื่องยนต์ใช้สำหรับการค้าขายระยะไกล แสดงในภาพที่ 4.5 และภาพที่ 4.6

2) การสัญจรทางบก

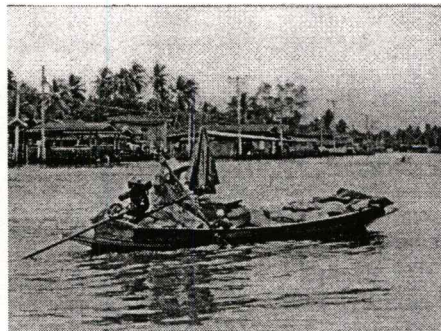
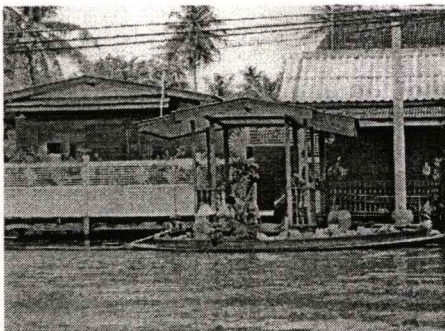
ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น การเข้าถึงในระดับเขตการปกครอง และการถึงระดับภายในหมู่บ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ลักษณะการเข้าถึงในระดับเขตการปกครอง มีการเข้าถึงพื้นที่โดยใช้ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ในการเดินทาง สภาพของถนนมีช่องทางการจราจร 2 ช่องทาง รถยนต์สามารถวิ่งได้ด้วยความเร็วต่ำ เส้นทางถนนบางกรวย-ไทรน้อย มีลักษณะคดเคี้ยวไปตามทางสวนและคลอง ถนนใช้เชื่อม จังหวัดนนทบุรี-กรุงเทพฯ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ในอดีตเป็นถนนเส้นเดียวที่ใช้เดินทางโดยทางบกของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ โดยมีชอยวัดบางอ้อย ชอยวงศ์รวมใจ แยกเข้าสู่ชุมชน ในปัจจุบันมีถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) สร้างโดยกรมโยธาธิการ เป็นถนนขนาดใหญ่ 12 ช่องทางการจราจร จุดประสงค์ของการสร้างถนน เพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อการขนส่งระหว่างเส้นทางวงแหวนรอบนอกฝั่งตะวันตก เข้าหาพื้นที่ใจกลางกรุงเทพฯ และจังหวัดนนทบุรี ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางจากพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ เข้าสู่พื้นที่ศูนย์กลางจังหวัดนนทบุรี โดยใช้เส้นทางสะพานพระราม 5 ปัจจุบันถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) กำลังทำการก่อสร้างบริเวณวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ โดยถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีจุดติดกับถนนบางกรวย-ไทรน้อย บริเวณ เยื้องชอยวัดบางอ้อยช้าง แสดงในภาพที่ 4.7 ภาพที่ 4.8

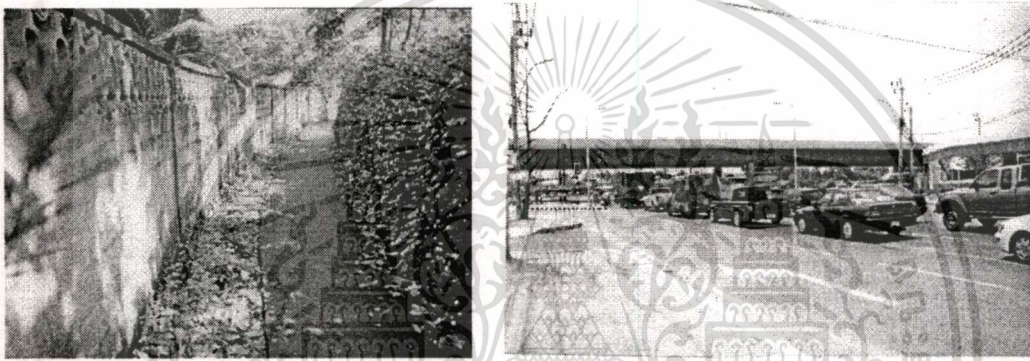
ภาพที่ 4.5 การคมนาคมทางน้ำ

เอกภาพที่ 4.6 การใช้ประโยชน์ทางน้ำด้วยการค้าขายศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.7 แสดงจุดตัดระหว่างถนนบางกรวย-ไทรน้อย และถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ภาพที่ 4.8 สภาพการจราจรบริเวณชุมชน

4.4 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นชุมชนเกษตรกรรม มีการประกอบอาชีพทางการเกษตร ในการทำสวนผลไม้ที่เป็นพืชสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดนนทบุรี โดยใช้การสัญจรทางน้ำในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ปัจจุบันมีการพัฒนาคมนาคมทางบก ทำให้สภาพเศรษฐกิจ และ วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงตามลักษณะของการคมนาคม ซึ่งสามารถแบ่งสภาพสังคม และ เศรษฐกิจ ได้ดังนี้

4.4.1 กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการค้า

การศึกษาพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ด้วยวิธีการสังเกตการณ์ และการสำรวจ พบว่า อาชีพของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด รองลงมาเป็นการประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม, รับราชการ และพนักงานบริษัทเอกชน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของชุมชน เป็นอาชีพทางการเกษตรกรรม

เพาะปลูกพืช และรับจ้างทั่วไปสวนแบบครบวงจร ใช้ระยะเวลา 1 ปี สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1-2 ครั้ง ภายในระยะเวลาการเก็บเกี่ยว ชาวสวนมีรายได้จากพืชล้มลุกในสวน เช่น กลัวย ผักสวนครัว และ มะพร้าว ที่สามารถทำรายได้ในแต่ละเดือนแก่ชาวสวน ในลักษณะการแปรรูปสินค้า เป็นขนมพื้นบ้าน และอาหาร เป็นต้น รายได้ประชากรในชุมชนส่วนมากจึงอยู่ในระดับต่ำ และไม่สามารถคาดการณ์ในช่วงเดือนได้ ส่วนมากจะนับเป็นปี เพราะรอผลผลิตทางการเกษตร แสดงให้เห็นถึงอาชีพ และรายได้ของประชากรในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ที่มีผลต่อรายได้ และ กลุ่มประชากร สภาพการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงสถานภาพการประกอบอาชีพของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
สถานภาพการประกอบอาชีพ	รับจ้างทั่วไป	72	27.7
	เกษตรกรกรรม	52	20.0
	รับราชการ	41	15.8
	พนักงานบริษัทเอกชน	40	15.4
	ว่างงาน	33	12.7
	ค้าขาย	21	8.1
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

อาชีพ โดยลักษณะของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์สามารถแบ่งลักษณะการประกอบอาชีพออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อานันท์ อาภาภิรมย์ (2528) ที่แบ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม คือ

- การประกอบอาชีพภายในชุมชน (รับจ้างทั่วไป, เกษตรกร, ว่างงาน, ค้าขาย)
- การประกอบอาชีพภายนอกชุมชน (รับราชการ, พนักงานบริษัทเอกชน)

อาชีพมีความสัมพันธ์กับรายได้ ของประชากรในชุมชน พบว่า การประกอบอาชีพส่วนมากยังคงพึ่งพาทรัพยากรภายในชุมชน และสภาพแวดล้อม จึงทำให้เกิดความไม่แน่นอน กับรายได้ของประชากรที่ทำงานภายในชุมชน ทำให้ประชากรส่วนมากของชุมชนมีสัดส่วนรายได้ อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน มีประชากรบางส่วนในชุมชนเป็นผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน

อาชีพสัมพันธ์กลุ่มประชากร การประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน สามารถแบ่งเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกได้ ตามลักษณะของอายุการเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ กลุ่มประชากรในชุมชนจึงแบ่ง ได้ 2 กลุ่มตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ ดังนี้

- ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ (ทิศเหนือ) และชุมชนวัดบางอ้อยช้าง ประชากรส่วนใหญ่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 72.3 ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำงานภายในชุมชน เช่น การรับจ้างทั่วไป เกษตรกรรม ค้าขาย และ รับราชการ

- หมู่บ้านจัดสรรเยาว์พรรณ (ทิศตะวันออก) ประชากรมีอายุการเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่น้อยกว่า 21 ปี ร้อยละ 25.4 อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ทำภายนอกชุมชนโดยเป็น พนักงานบริษัทเอกชน, รับราชการ, รับจ้างทั่วไป และค้าขาย

สาเหตุ ที่ประชากรถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เพราะ ลักษณะของการเป็นเจ้าของขนาดที่ดิน ประชากรที่มีพื้นที่ดินมาก ส่วนมากจะประกอบอาชีพภายในชุมชน ไม่มีความกระตือรือร้นที่ออกไปทำงาน ภายนอกชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ที่ได้รับ

อาชีพสัมพันธ์กับการใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ นั้น พบว่า การใช้ที่ดินแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- การใช้ที่ดินเกษตรกรรม รวมทั้งที่อยู่อาศัย อยู่บริเวณวัดบางอ้อยช้าง และบริเวณริมถนนเพชรเกษม-นนทบุรี ตัดใหม่ จะพบว่าประชากรส่วนมากบริเวณนี้ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะ พื้นที่มีขนาดใหญ่ และเป็นเจ้าของที่ดินเดิม ส่วนมากใช้พื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพภายในชุมชน

- การใช้ที่ดินที่อยู่อาศัย ส่วนมากอยู่บริเวณหมู่บ้านเยาว์พรรณ ซึ่งเป็นหมู่บ้านจัดสรรที่เกิดขึ้นใหม่ และมีการอพยพของประชากรมาจากถิ่นอื่น ส่วนมากประกอบอาชีพภายนอกชุมชน เช่น ทำงานรับจ้าง และพนักงานบริษัทเอกชน

จึงสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน เป็นลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถแบ่งกลุ่มประชาชนของชุมชนออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ประกอบอาชีพภายในชุมชน (เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป และรับราชการ) เป็นกลุ่มที่มีการอยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 21 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ที่มีที่ดินขนาดใหญ่ ที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในการอยู่อาศัย และ ทำการเกษตร

- กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพภายนอกชุมชน (พนักงานบริษัทเอกชน) เป็นกลุ่มที่อยู่อาศัยในชุมชนน้อยกว่า 21 ปี และใช้ที่ดินในการอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว

4.4.2 ลักษณะของประชากรและกลุ่มสังคม

ประชากรในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามสภาพการแบ่งพื้นที่ตามการรวมกลุ่มทางสังคม

1. กลุ่มคนพื้นที่เดิม (ทิศใต้) ประกอบด้วยชุมชนริมน้ำที่ทำการสร้างบ้านเรือนจากบริเวณหน้าวัดบางอ้อยช้าง ตลอดริมคลอง และ กลุ่มประชาชนชอยวัดบางอ้อยช้าง และ ชอยวงศ์ร่วมใจ ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2. กลุ่มคนที่อยู่อาศัยใหม่ ประกอบด้วยชุมชนแออัดวัดแดงประชาราษฎร์ (ทิศเหนือ) อยู่บริเวณเหนือวัดแดงประชาราษฎร์ มีการย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น โดยสร้างบ้านเรือนริมคลองบางกอกน้อย และกลุ่มหมู่บ้านจัดสรรเยาว์พรรณ (ทิศตะวันออก) เป็นชุมชนที่มีการสร้างขึ้นใหม่มีความหนาแน่นสูง

เพศ ของประชากร พบว่าในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีประชากรทั้งหมด 3,949 คน เป็นเพศชาย 1,855 คน เพศหญิง 2,094 คน มีจำนวนหลังคาเรือน 750 หลังคาเรือน โดยแบ่งจำนวนประชากรออกเป็นชุมชน ได้ดังนี้

- ประชากรของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง (หมู่ 2) จากข้อมูลทางสถิติสำนัก และงานทะเบียนราษฎร องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง พ.ศ. 2544 มีประชากรทั้งหมด 581 คน เป็นชาย 266 คน หญิง 315 คน

- ประชากรของชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ (หมู่ 3) จากข้อมูลทางสถิติสำนักงานทะเบียนราษฎร มีประชากรทั้งหมด 3,368 คน เป็นชาย 1,589 คน หญิง 1,779 คน

อายุ ประชากรในชุมชนส่วนมากพบว่า อยู่ในช่วงอายุ 36-50 ปีซึ่งเป็นวัยทำงาน ร้อยละ 56.2 นอกนั้นเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยศึกษา และ วัยชรา ร้อยละ 9.6 และ ร้อยละ 34.2

4.4.3 ลักษณะชุมชนและประเพณี

ปัจจุบันจากการสำรวจด้วยการสังเกตการณ์พื้นที่ศึกษา ในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีการรวมตัวในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา โดยมีศูนย์กลางของชุมชน คือ วัดบางอ้อยช้าง วัดแดงประชาราษฎร์ โรงเรียนรัตนบัณฑิต โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ส่วนการทำกิจกรรมทางการเมือง สถานที่ร่วมกันทำกิจกรรมใช้พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง และ โรงเรียนรัตนบัณฑิต

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ชุมชนมีการแบ่งกลุ่มกันเพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนา โดยมีการแบ่งกลุ่มตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินเดิม (ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์) มีการรวมกลุ่มประกอบกิจกรรมทางศาสนาวัดบาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อ้อยช้าง กลุ่มผู้อยู่อาศัยใหม่ (ชุมชนเยาว์พรรณ และ ชุมชนแออัดวัดแดงประชาราษฎร์) มีการรวมกลุ่มประกอบกิจกรรม ทางศาสนา วัดแดงประชาราษฎร์

การประกอบกิจกรรมทางประเพณีของชุมชน มีการรวมตัวเพื่อทำบุญ ในวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีที่สำคัญของชุมชน โดยมีการรวมตัวของญาติพี่น้องในชุมชน เพื่อร่วมประกอบกิจกรรมทางประเพณี

4.4.4 ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

จากการสำรวจ พบว่าผู้อยู่อาศัยในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ สามารถแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 ลักษณะ ตามลักษณะของอายุการเข้าอยู่อาศัย โดยแบ่งให้ผู้อยู่อาศัยเดิมมีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 15 ปีขึ้นไป และผู้อยู่อาศัยใหม่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยน้อยกว่า 15 ปี และสามารถแบ่งลักษณะของผู้อยู่อาศัยออกได้ตามกลุ่มชุมชน ได้ดังนี้

- เจ้าของที่ดินเดิม มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ช่วงเวลาประมาณ 15 ปีขึ้นไป มีความผูกพันกับที่ดิน และไม่มีการคิดทำการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

- เจ้าของที่ดินใหม่ แปลงที่ดินจัดสรร(ชุมชนเยาว์พรรณ) และชุมชนแออัด บริเวณรอบวัดแดงประชาราษฎร์ โดยมีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนน้อยกว่า 15 ปี

4.4.5 กรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์

ที่ดินชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ จากการตอบแบบสอบถาม พบว่ามีลักษณะการครอบครองที่ดินเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

- ที่ดินให้เช่าที่ดินที่ทำการให้เช่าเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดบางอ้อยช้าง มีพื้นที่อยู่บริเวณริมคลองบางกอก ด้านหน้าวัดบางอ้อยช้างทั้งด้านซ้าย และขวาของวัดบางอ้อยช้าง โดยทางวัดแบ่งให้เช่าแก่ทางประชาชนในชุมชน มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยในที่ดินประมาณ 100 ปี ขึ้นไป ผู้เช่าที่ดิน ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากเดิม

- ที่ดินของเอกชนรายย่อย อยู่บริเวณ ซอยวัดบางอ้อยช้าง ถนนบางกรวย - ไทรน้อย ซอยวงศ์ร่วมใจ และ หมู่บ้านเยาว์พรรณ ที่ดินมีลักษณะการถือครอง เป็นของเจ้าของรายย่อย ขนาดของที่ดินมีขนาดใหญ่ มีการใช้ที่ดินทางการเกษตรกรรม และ ที่อยู่อาศัย พบในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ วัดแดงประชาราษฎร์ ส่วนหมู่บ้านเยาว์พรรณพบว่า มีขนาดของที่ดินเป็นแปลงจัดสรรขนาดเล็กใช้สำหรับอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว ส่วนพื้นที่ริมถนนเพชรเกษม - นนทบุรี (พระราม 5) มีลักษณะกรรมสิทธิ์ในการถือครองเป็นที่ดินส่วนบุคคลรายย่อย มีการใช้ที่ดินทางการเกษตร ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์)

4.5.1 ความเป็นมาของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์)

โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เป็นโครงการในความรับผิดชอบของกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ทำการก่อสร้าง ตั้งแต่ วันที่ 22 ตุลาคม 2534 เริ่มก่อสร้างในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2542 กำหนดการแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2546 โดยแบ่งโครงการก่อสร้างออกเป็น 2 โครงการ

- โครงการถนนแนวตะวันออก-ตะวันตก (EW ROAD) เริ่มต้นจากทางแยกถนนติวานนท์ หน้าโรงพยาบาลศรีธัญญา ตัดผ่านถนนประชาราษฎร์ ถนนพิบูลย์สงคราม เป็นถนนช่วงที่ EW1 ซ้ำมสะพานแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณวัดนครอินทร์ ไปสิ้นสุดที่ถนนวงแหวนรอบนอกฝั่งตะวันตก (ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี) EW2

- โครงการถนนเหนือ-ใต้ (NS ROAD) เริ่มต้นจากถนนเพชรเกษม ผ่านซอยจรัญ 13 ผ่านถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ผ่านคลองแม่น้ำ อ้อมข้ามคลองมหาสวัสดิ์ ซ้ำมทางรถไฟสายใต้ และสิ้นสุดโครงการที่ถนนรัตนวิเบศร์

วัตถุประสงค์ในการก่อสร้างโครงการถนน เพื่อลดการจราจรที่หนาแน่น ถนนจรัญสนิทวงศ์ และถนนรัตนวิเบศร์ ที่เข้าสู่ศูนย์กลางเมือง

ปัจจุบันโครงการอยู่ระหว่างทำการก่อสร้าง และมีการก่อสร้างเสร็จแล้ว และเปิดใช้บางส่วน

4.5.2 ขอบเขตโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) มีเส้นทางยาว 13 กิโลเมตร (ตะวันออก-ตะวันตก) มีระยะทาง 18 กิโลเมตร (เหนือใต้) รวมมีระยะทาง 28.32 กิโลเมตร ความกว้างของถนน 6 ช่องทางการจราจร และมีถนนคู่ขนาน (FRONTAGE ROAD)

โครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ อบต. 11 แห่ง และเทศบาล 5 แห่ง มีจุดตัดระหว่างถนนโครงการกับถนนเดิมและลำคลอง 12 จุด (ตะวันออก-ตะวันตก 5 จุด เหนือ-ใต้ 7 จุด) ดังแสดงในภาพที่ 4.9

ที่มา : กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย

ภาพที่ 4.9 แสดงจุดตัดระหว่างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี กับถนนการจราจรเดิม

4.6 ปัญหาที่พบในพื้นที่ศึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา จากการสำรวจด้วยวิธีสังเกตการณ์ และการตอบแบบสอบถาม พบว่าปัญหาที่มีสาเหตุจากการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) ซึ่งเป็นโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของรัฐ ทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองมาสู่ชุมชนชนานเมืองอย่างไม่มีมาตรการรองรับ และการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐบาล ทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปัญหาการจราจร และการขนส่ง

สำหรับพื้นที่ศึกษาชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ปัญหาที่ประมวลงขึ้นได้มาจากการสำรวจ สังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ แบ่งปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ปัญหาทางกายภาพ
- ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม
- ปัญหาที่เกิดจากนโยบายภาครัฐ

4.6.1 ปัญหาทางกายภาพ

4.6.1.1 ปัญหาทัศนียภาพ และสภาพแวดล้อมทั่วไปบริเวณชุมชนวัดบางอ้อยช้างและวัดแดงประชาราษฎร์

ปัญหาทางสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชุมชน จากการสำรวจ และสังเกตการณ์ พบว่าพื้นที่ทางการเกษตรมีการถูกเวนคืน เพื่อทำการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ทำให้พื้นที่ทางการเกษตรลดลง และได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ขณะทำการก่อสร้าง โดยเฉพาะบริเวณเชื่อมต่อระหว่างชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์พบว่ามีภูมิทัศน์ถูกทำลายความสวยงามลง ทำให้สภาพสวนผลไม้ และดอกไม้ได้รับความเสียหายในการให้ผลผลิต และสภาพฝุ่นละอองในอากาศ ภาพที่ 4.10 ภาพที่ 4.11

การสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ส่งผลกระทบให้ ถนนบางกรวย-ไทรน้อยมีสภาพการจราจรหนาแน่นขึ้นในเวลาเร่งรีบ จึงมีการคาดการณ์ทางเศรษฐกิจของพื้นที่ว่า บริเวณสองข้างทางของถนนบางกรวย-ไทรน้อย มีความเหมาะสมในการค้าขาย ทำให้มีการสร้างร้านค้าของชั่วคราวเพิ่มมากขึ้น มีการต่อเติมอาคารอย่างขาดรูปแบบ ทำให้สภาพภูมิทัศน์สองข้างทางไม่มีคุณภาพ และมีการพัฒนาอย่างไร้ทิศทาง

บริเวณริมคลองบางกอกน้อย สภาพบ้านเรือนมีการปรับปรุงเฉพาะบางบ้านที่มีทุนทรัพย์เท่านั้น ในการปรับปรุงยังขาดแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสม สภาพลำคลองที่เชื่อมต่อกับคลองบางกอกน้อยมีปัญหาในการส่งน้ำเข้าพื้นที่ทางการเกษตร เพราะมีความตื้นเขินจากการทับถมของวัชพืช

ปัญหาที่พบนี้ส่งผลให้ทำลายทัศนียภาพโดยรวมของชุมชน และเกิดการบดบังชุมชนเกษตรกรรมที่มีคุณค่าทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา ภาพที่ 4.12 ภาพที่ 4.13

4.6.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารและที่ดิน

ในการศึกษาด้วยวิธีการสังเกตการณ์ในพื้นที่ พบว่าปัญหาเกี่ยวกับการปลูกสร้างในพื้นที่มีน้อย ส่วนมากพบปัญหาเกี่ยวกับที่ดินในการเวนคืนและผลกระทบที่ต่อเนื่องของที่ดินบริเวณก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ปัญหาในพื้นที่ที่สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

- ปัญหาการทรุดโทรมของอาคารเก่า เกิดการทรุดโทรมลงตามระยะเวลาของอายุอาคารริมคลองบางกอกน้อยที่มีคุณค่าในการอนุรักษ์ เนื่องจากขาดทุนทรัพย์ ความรู้และความชำนาญในการรักษาอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ปัญหาการก่อสร้างอาคารชั่วคราว การก่อสร้างอาคารชั่วคราวเพื่อทำค้าขายริมถนนบางกรวย-ไทรน้อย เกิดการรुकล้ำพื้นที่ริมทางเท้าของถนนบางกรวย-ไทรน้อย และมีการก่อสร้างโดยขาดรูปแบบที่เหมาะสม ทำให้อาจเกิดอันตรายแก่ผู้เดินเท้า และรถยนต์ที่วิ่งในถนนบางกรวย-ไทรน้อยได้

- ปัญหาการต่อเติมอาคารล้ำออกไปในพื้นที่สาธารณะ การสร้างอาคารล้ำพื้นที่สาธารณะ พบบริเวณคลองซอยที่เชื่อมกับคลองบางกอกน้อย ปัญหาที่พบ คือ มีการสร้างบ้านไต่ทำน้ำยื่นลงสู่คลอง เกินขอบเขตของที่ดินตนเอง และประกอบกับคลองซอยมีขนาดแคบ ทำให้เรือไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้ เพราะติดบ้านไต่ทำน้ำ

- การพัฒนาอาคารใหม่ในพื้นที่ มีการก่อสร้างอาคารใหม่ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ทำให้เกิดการสร้างอาคารขึ้นเพื่อใช้ประกอบกิจการการค้า และเช่ารูปแบบของอาคารเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้ลักษณะเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหายไป เนื่องจากถนนนำการพัฒนาไปสู่ชุมชนได้ง่ายขึ้น

4.6.2 ปัญหาเกี่ยวกับสาธารณูปโภค

ปัญหาเกี่ยวกับสาธารณูปโภคในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีปัญหาที่พบเห็นในพื้นที่ คือ ปัญหาที่เกิดจากการระบายน้ำ และ การป้องกันน้ำท่วม ด้วยการสังเกตการณ์ในการประชุมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่าพื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับสาธารณูปโภค ดังนี้

- การระบายน้ำ พื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า บริเวณคลองตานวย เกิดมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างกรมโยธาธิการ กับชาวบ้านในพื้นที่ เนื่องจากกรมโยธาธิการขาดการศึกษาสภาพพื้นที่ชุมชนอย่างชัดเจน ทำให้ชุมชนได้รับความเสียหายจากการถมกลบคลองตานวยบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง เพราะเข้าใจว่าคลองหมดสภาพการใช้งาน มีความตื้นเขิน ไม่มีการใช้ประโยชน์จากคลอง แต่ปัจจุบันคลองตานวยใช้ในการส่งน้ำเพื่อทำการเกษตร และระบายน้ำเมื่อเกิดฝนตกหนักในพื้นที่ด้านใน ชาวบ้านจึงร้องเรียนผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง เพื่อทำการเรียกร้อง ในความเสียหายที่เกิดขึ้น กรมโยธาธิการจึงทำการศึกษาพื้นที่และยอมทำการก่อสร้างท่อส่งน้ำใต้ถนน เพื่อทดแทนคลองตานวยเดิม

บริเวณคลองซอยอื่นๆของพื้นที่วิจัยพบว่ามีปัญหาในการระบายน้ำทุกปี เพราะเนื่องจากสภาพของคลองซอยต่างๆ มีการทับถมของวัชพืช และขยะทางการเกษตรที่ทิ้งลงในคลอง ทำให้คลองเกิดการตื้นเขินในฤดูแล้ง ทำให้ต้องเสี่ยงประมาณในการขุดลอกคูคลองทุกปี และมีปัญหาในการหาที่ทิ้งดินเลน และขยะที่ขุดลอกได้ ภาพที่ 4.10 ภาพที่ 4.11

- น้ำท่วม ปัญหาน้ำท่วมเกิดขึ้นประจำทุกปี เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำมีการไหลบ่าของน้ำจากคลองบางกอกน้อย น้ำจะท่วมวัดบางอ้อยช้าง และบ้านเรือนริมน้ำทุกปี ทำให้เกิดน้ำกัดเซาะบ้านเรือนเสียหาย และอาจจะส่งผลถึงการอนุรักษ์บ้านเรือนริมน้ำได้

4.6.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ที่เกี่ยวกับการจราจร การเข้าถึงและการสัญจร

ปัญหาการจราจร และการเข้าถึงในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ จากการสังเกตการณ์ในการประชุมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่ามีการร้องเรียน ปัญหาเกี่ยวกับจุดตัดทางแยกการจราจรมากที่สุด ปัญหาต่อมา คือปัญหาจราจรติดขัดในเวลาเร่งด่วน ปัญหาช่องทางการจราจรคับแคบ การลดบทบาทลงของการจราจรทางน้ำ ปัญหาเสียงดังจากการแข่งรถยนต์ในทางสาธารณะ และปัญหาความปลอดภัยในการข้ามถนน

- ปัญหาจุดตัดทางแยก พบว่าจุดตัดของถนนเพชรเกษม-นนทบุรี บริเวณที่ติดกับถนนบางกรวย-ไทรน้อย มีลักษณะขนานทางเข้าซอยวัดบางอ้อยช้าง ทำให้รถยนต์ที่มาจากทางคู่ขนานเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ไม่สามารถเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ซอยวัดบางอ้อยช้างได้ทันที และรถยนต์ที่ออกจากซอยวัดบางอ้อยช้างไม่สามารถเข้าสู่ระบบการจราจรของถนนบางกรวย-ไทรน้อยได้ เพราะบริเวณปากซอยมีความกระชั้นจุดสัญญาณการจราจรมากเกินไป ดูภาพที่ 4.12

- ปัญหาการติดขัดของจราจรในช่วงเวลาเร่งด่วน เนื่องจากมีการสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และทำให้เกิดจุดตัดทางการจราจรขึ้นบริเวณถนนบางกรวย-ไทรน้อย บริเวณชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ทำให้เส้นทางการสัญจรของรถยนต์เปลี่ยนมาใช้ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เป็นทางเข้าสู่จังหวัดนนทบุรี และ กรุงเทพฯ อีกเส้นทาง ในการเดินทางออกจากพื้นที่นนทบุรีฝั่งตะวันตก ทำให้การจราจรในซอยของวัดบางอ้อยช้าง และหมู่บ้านเยาว์พรรณ มีการติดขัดในเวลา 05.00 นาฬิกา ถึง 08.00 นาฬิกา ในวันจันทร์ ถึงศุกร์

- ปัญหาการคับแคบของช่องทางการจราจรของถนนบางกรวย-ไทรน้อย พบว่าถนนบางกรวย-ไทรน้อย มีช่องทางการจราจร 2 ช่องทางการจราจรเป็นทางยาว ทำให้เมื่อเกิดปัญหาการจราจรจุดอื่น จะส่งผลกระทบต่อจราจรของถนนบางกรวย-ไทรน้อยทั้งระบบ ภาพที่ 4.13

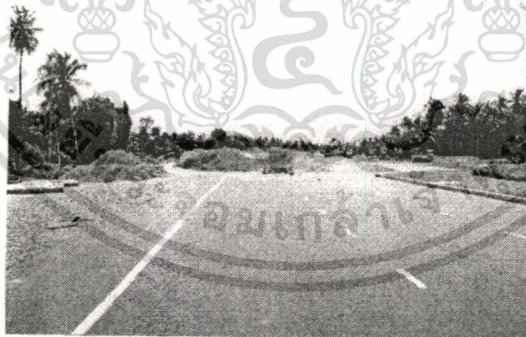
- ปัญหาการแข่งรถยนต์ในทางสาธารณะ ถนนเพชรเกษม-นนทบุรีเป็นถนนที่มีขนาดช่องทางการจราจรกว้าง และมีลักษณะทางตรงระยะยาวทำให้ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เป็นสถานที่แข่งรถของวัยรุ่น ก่อปัญหาให้กับชุมชน เช่น มลภาวะทางเสียงในยามวิกาล และ ก่อความรำคาญแก่ผู้ใช้ถนนทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

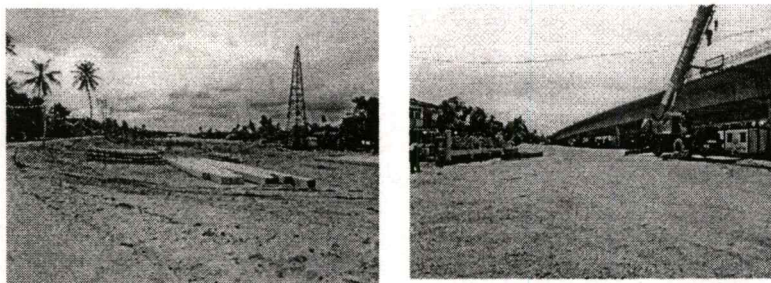
- ปัญหาความปลอดภัยในการข้ามถนน ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี ได้ทำการก่อสร้างระหว่าง 2 ชุมชน คือ ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ทำให้ประชาชนทั้ง 2 ชุมชนไม่สามารถเดินทางข้ามถนนได้สะดวกเมื่อถนนสร้างเสร็จ เพราะ ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี มีขนาดช่องทางจราจร 12 ช่องทางการจราจร ลักษณะการวิ่งของรถยนต์ใช้ความเร็วสูง พื้นที่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนในชุมชนจึงทำให้ประชาชนไม่สะดวกในการข้ามถนน และ อนุญาตให้มีการทำสวนข้ามถนนขนาดใหญ่ได้ จึงได้ประชุมและร้องเรียนต่อองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทำการสร้างสะพานลอยข้ามถนนเชื่อมระหว่างชุมชนทั้งสอง ภาพที่ 4.17

เมื่อการสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เสร็จ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการจราจรทางน้ำ พบว่าการจราจรทางน้ำจะลดบทบาทลงตามความสะดวกของถนนที่เพิ่มขึ้น

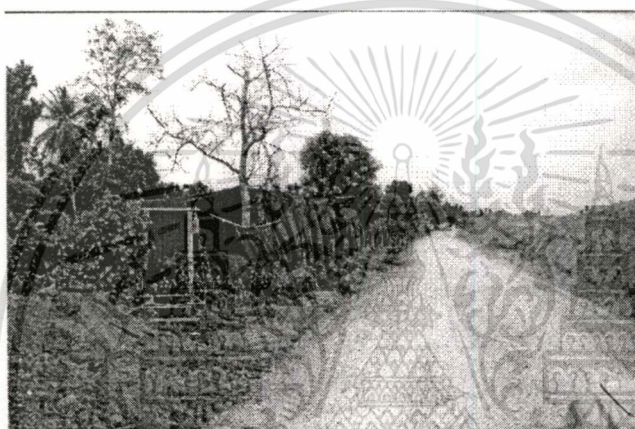
- การลดบทบาทของการจราจรทางน้ำ_การสัญจรทางน้ำเป็นทางเลือกหนึ่งในการเดินทางของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ แต่เนื่องจากมีจำนวนเที่ยวเรือที่จำกัด การเดินทางมีความล่าช้า ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อเข้าไปในพื้นที่ด้านในฝั่งและค่าโดยสารมีราคาสูงกว่าการเดินทางด้วยรถยนต์ คนในชุมชนจึงเลือกใช้ถนนแทนการเดินทางทางเรือ การเดินทางทางน้ำจึงใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวชมทัศนียภาพ และ ชนส่งสินค้าทางการเกษตร

ภาพที่ 4.10 สภาพฝุ่นละอองในอากาศที่มีผลต่อสวนดอกไม้

ภาพที่ 4.11 ภาพสภาพทางกายภาพ ช่วงก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ภาพที่ 4.12 แสดงการทำลายทัศนียภาพโดยรวมของชุมชน

ภาพที่ 4.13 แสดงการทำลายทัศนียภาพโดยรวมของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.14 ปัญหาคลองถูกทับถมจากถนนและขยะทางธรรมชาติ

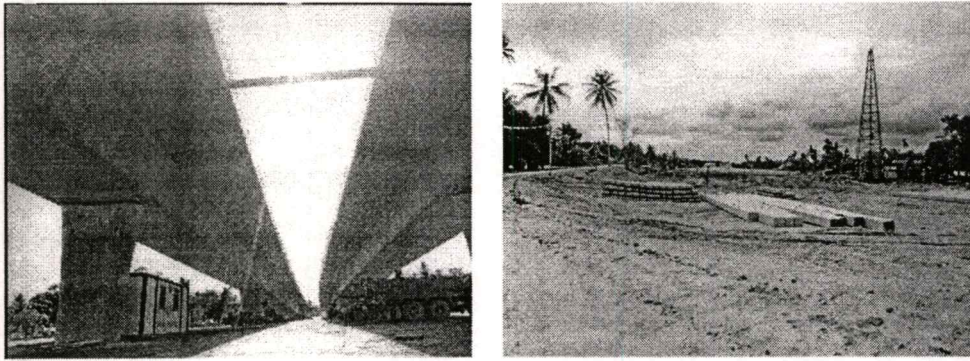

ภาพที่ 4.15 ปัญหาการตันเงินของคลองของชุมชน

ภาพที่ 4.16 , 4.17 การจราจรของ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.18 ปัญหาการเชื่อมระหว่างชุมชนที่เกิดจาก ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

4.6.4 ปัญหาทางเศรษฐกิจ-สังคม

ปัจจุบันประชาชนในชุมชนบางส่วนประสบปัญหาเศรษฐกิจ เพราะ เนื่องจากการตัดถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ผ่านพื้นที่เกษตรกรรมของชาวสวน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลง เพราะการก่อสร้างถนนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่ รายได้ของประชาชนในชุมชน ซึ่งมาจากผลผลิตของสวน ในช่วงระยะเวลา 1 ปี มีเพียงครั้งเดียว ส่วนในช่วงระยะเวลาต่อเดือนนั้นเป็นช่วงรอผลผลิตจะนำผลผลิตของพืชล้มลุกออกขายเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ถ้าปีไหนสวนล้มชาวบ้านจะเกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน มีชาวบ้านบางส่วนได้เลิกการทำสวน เพราะความไม่แน่นอนของรายได้ โดยออกไปทำงานภายนอกชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนสนใจในกิจกรรมของชุมชนและสังคมน้อยลง

4.6.5 ปัญหาที่เกิดจากนโยบายของรัฐ

นโยบายของภาครัฐในการสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี มีจุดประสงค์ เพื่อใช้เชื่อมเส้นทาง การจราจรวงแหวนตะวันตก และลดระยะการเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางเมืองหลวง ซึ่งนำมาสู่ปัญหาที่สำคัญในพื้นที่ชุมชน ทำให้ชุมชนในพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วิถีชีวิตในการดำรงชีพ และการใช้ที่ดินสองข้างทางถนนที่ถูกเปลี่ยนแปลงจากสวนผลไม้ เป็นร้านค้า และหมู่บ้านจัดสรร โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนริมคลองบางกอกน้อยที่อยู่ในโครงการอนุรักษ์ลุ่มน้ำ จังหวัดนนทบุรี ของ UNCHS ที่จัดว่าเป็นชุมชนลุ่มน้ำที่ควรค่าในการอนุรักษ์ในประเทศไทย ทำให้โครงการของภาครัฐเกิดการขัดแย้งระหว่างการพัฒนา และการอนุรักษ์ ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ ในระยะนี้ชุมชนเกิดการปรับตัว โดยหาแนวทางที่ชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงลักษณะของชุมชนเอง ขึ้นอยู่กับความเอื้ออำนวยของสภาพแวดล้อมในการประกอบอาชีพ เป็นสำคัญ ที่จะทำให้เกิดการชี้ชัดในการพัฒนา หรือ ทำการอนุรักษ์ ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.7 ความต้องการของชุมชน

จากสภาพปัญหาของพื้นที่ ทำให้เกิดความต้องการของชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ จากการร่วมสังเกตการณ์ การประชุมของชุมชน พอจะสรุปได้ดังนี้

1. การเชื่อมต่อระหว่างชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ถูกถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) ตัดขาดชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกันในทางเครือญาติ และพื้นที่เกษตรกรรม จึงร้องขอให้ทางราชการสร้างสะพานลอยเพื่อใช้ข้ามไปมาระหว่างชุมชน

2. ระบบสาธารณูปโภค เช่น มีการสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ทำให้ตัดขาดเส้นทางส่งน้ำ และระบายน้ำของพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ ประชาชนจึงร้องขอเพื่อสร้างท่อส่งน้ำลอดใต้ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

3. มีปัญหาในเรื่องเสียงรบกวนของการใช้ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) ต่อชุมชน เนื่องจากมีการแข่งรถในทางสาธารณะเวลาวิกาล ทำให้เกิดมลภาวะต่อประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์

4. ความปลอดภัยในชุมชน เมื่อมีถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เข้ามาในพื้นที่ทำให้ชุมชนมีปัญหาด้านความปลอดภัยมากขึ้น เนื่องจากมีคนแปลกหน้าเข้ามาในชุมชนได้ง่ายขึ้น ทำให้มีปัญหา เช่น การลักขโมยพืชสวน การจี้ชิงทรัพย์สินของผู้เดินถนน และปัญหายาเสพติด

5. ต้องการความสะดวกในการเข้าออกชุมชน บริเวณซอยวัดบางอ้อยช้างตัดกับถนนบางกวย-ไทรน้อย และถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ลักษณะการเข้าออกมีระยะกระชั้นของระยะปากซอย และสัญญาณไฟ ทำให้รถออกจากซอยวัดบางอ้อยช้างไม่สามารถเลี้ยวเข้าสู่ระบบการจราจรได้ และเมื่อออกจากถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) รถไม่สามารถเลี้ยวเข้าสู่ซอยวัดบางอ้อยช้างได้

6. ต้องการให้พื้นที่มีแสงสว่างเพียงพอในการเดินทางตามซอยขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในเวลากลางคืน

7. มีความต้องการที่จอดรถ เพราะ ไม่มีถนนที่เข้าถึงที่อยู่อาศัยได้ จึงต้องจอดรถยนต์ไว้บริเวณวัดบางอ้อยช้าง

8. ความต้องการให้คลองซอยมีสภาพที่กลับมาใช้งานได้ดังเดิม จึงมีการร้องเรียนเรื่องการยื่นลูกล้าคลอง และการทิ้งวัชพืชลงสู่คลองทำให้เกิดการตื้นเขิน เรือไม่สามารถเข้าออกได้

ต้องการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อมเป็นอยู่แบบเดิม คือ มีความสงบ สะอาด และมีการจัดการกับสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศน์โดยการรักษาความสะอาดริมน้ำ และปรับปรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สวนสาธารณะของชุมชน และทัศนียภาพของทางเท้าถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และถนนบางกรวย-ไทรน้อยให้เกิดความเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยว

จากความต้องการของชุมชนดังกล่าวล้วนมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ความปลอดภัยของคนชุมชน ด้วยความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และต้องการปรับปรุงพื้นที่ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนเดิมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับชุมชน

จากการตอบแบบสอบถาม และการรวมกลุ่มประชาพิจารณ์ของชุมชน ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545 คำถามที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ-ความคิดเห็นเรื่องของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ และสภาพแวดล้อมของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) พบว่า ประชาชนให้ความสนใจและเปิดเผยข้อมูล โดยแสดงความคิดเห็นว่า ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี จะส่งผลให้เกิดความเจริญเกิดขึ้นในชุมชน ร้อยละ 57.8 และทำให้การขนส่งผลผลิตดีขึ้น ร้อยละ 37.5 สรุปได้ว่าประชาชนมีความคิดเห็นที่ดีเกี่ยวกับถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสีย ประชาชนในชุมชนแสดงความคิดเห็นว่า ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี อาจส่งผลต่ออากาศ ร้อยละ 50.2 และส่งผลต่อผลผลิตของชาวสวน ร้อยละ 24.4 แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่รู้ถึงปัญหาที่จะได้รับจากถนนเพชรเกษม-นนทบุรี ยอมรับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรีและต้องการแก้ปัญหาที่จะเกิดจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) โดยใช้วิถีทางของประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำไปแก้ไข และปรับปรุงให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายวางแผนงานโครงการ โดยไม่มีการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ อันนำมาซึ่งปัญหา ความขัดแย้งในแง่มุมมองต่างๆ ระหว่างภาครัฐและชุมชน ทำให้เกิดความต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการของรัฐบาล ด้วยวิธีการมีส่วนร่วม ในรูปแบบต่างๆ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) นโยบายพื้นที่ใกล้เคียง
2. วิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในชุมชน
3. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชน
  - 3.1 วิเคราะห์ลักษณะของประชากรและลักษณะชนิดของการมีส่วนร่วม
  - 3.2 วิเคราะห์ลักษณะของประชากรและวิถีทางการมีส่วนร่วม

5.1 สภาพประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ทำให้สามารถแบ่งข้อมูลพื้นฐานออกได้ ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล

เพศ จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม 260 คนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.2) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 43.8) แสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 แสดงสถานภาพ เพศของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
สถานภาพทางเพศ	เพศหญิง	146	56.2
	เพศชาย	114	43.8
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

อายุ จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม 260 คนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีช่วงอายุระหว่าง 36-65 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน (ร้อยละ 83.5) รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีช่วงอายุ ไม่เกิน 35 ปี อยู่ในวัยศึกษา (ร้อยละ 9.6) กลุ่มที่มีน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 65 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 6.9) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิภาวะในการตัดสินใจภายในชุมชนได้ ซึ่งดูได้จากช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 แสดงสถานภาพช่วงอายุของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
สถานภาพอายุของประชากร	ไม่เกิน 35 ปี	25	9.6
	36-65 ปี	217	83.5
	มากกว่า 65 ปี ขึ้นไป	18	6.9
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

การศึกษา จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม 260 คนพบว่า ประชาชนมีการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในระดับมัธยม หรือเทียบเท่าอาชีวศึกษา (ร้อยละ 55.2) รองลงมาเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 25.4) และการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 17.3) พบว่าประชากรที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี และประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษามีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 0.8) และมีสัดส่วนน้อยมาก แสดงผลในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 แสดงข้อมูลการศึกษาของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ไม่ได้ศึกษา	2	0.8
	ประถมศึกษา	66	25.4
	มัธยม/อาชีวะ	143	55.2
	ปริญญาตรี	45	17.3
	สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.8
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

อาชีพ จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม 260 คนพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 27.7) รองลงมาประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม (ร้อยละ 20) ซึ่งทั้งสองอาชีพเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกัน และมีสัดส่วนมากที่สุดในการประกอบอาชีพในรูปแบบอื่น สัดส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ และเป็นพนักงานบริษัทเอกชนทั่วไป มีสัดส่วนที่น้อยกว่าอาชีพทางการเกษตร (ร้อยละ 15.8, ร้อยละ 15.4) ส่วนที่เหลือเป็นคนว่างงาน (ร้อยละ 12.7) และอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 8.1) แสดงในตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 แสดงสถานภาพการประกอบอาชีพของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
สถานภาพการประกอบอาชีพ	รับจ้างทั่วไป	72	27.7
	เกษตรกรรม	52	20.0
	รับราชการ	41	15.8
	พนักงานบริษัทเอกชน	40	15.4
	ว่างงาน	33	12.7
	ค้าขาย	21	8.1
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานะภาพการสมรส จากข้อมูลของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม 260 ครอบครัว พบว่า ประชาชนผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีสถานะภาพการสมรส (ร้อยละ 70.8) มากกว่า สถานภาพ โสด (ร้อยละ 20) สถานภาพการหย่าร้างน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.6) แสดงรายละเอียดใน ตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 แสดงสถานะภาพการสมรสของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
สถานะภาพการสมรส	โสด	52	20
	สมรส	184	70.8
	หย่าร้าง	12	4.6
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

ลักษณะการครอบครองที่ดิน จากข้อมูลของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม 260 ครอบครัว พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีลักษณะการครอบครองที่ดิน โดยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน (ร้อยละ 71.2) ประชากรบางส่วนมีลักษณะการครอบครองที่ดิน โดยการเช่า (ร้อยละ 19.6) และมีทั้ง 2 ลักษณะ ที่เป็นทั้ง ผู้ที่มีทั้งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน และเช่าที่ดิน (ร้อยละ 3.1) กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ของประชากร แสดงให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนมีสิทธิในการตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของชุมชน แสดงผลในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 แสดงข้อมูลลักษณะการครอบครองที่ดินของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
ลักษณะการครอบครอง ที่ดิน	เจ้าของที่ดิน	185	71.2
	ผู้เช่าที่ดิน	51	19.6
	อื่นๆ	22	8.5
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน จากข้อมูลของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม 260 ครอบครัว พบว่า ระยะเวลาที่ประชาชนอยู่อาศัยในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชน มากกว่า 21 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากของชุมชน (ร้อยละ 70) กลุ่มประชาชนที่เข้าอยู่อาศัยในชุมชน น้อยกว่า 21 ปี (ร้อยละ 26.8) ตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนของประชากร แสดงให้เห็นถึงการแบ่งกลุ่มของชุมชนออกเป็น เจ้าของพื้นที่เดิม และผู้ที่อยู่อาศัยใหม่ โครงการ หมู่บ้านจัดสรร ดังแสดงในตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 แสดงข้อมูลระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
ระยะเวลาการครอบครองที่ดิน	เข้าอยู่อาศัยไม่เกิน 21 ปี	67	26.8
	เข้าอยู่อาศัยมากกว่า 21 ปี	182	70
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จากข้อมูลของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม 260 ครอบครัว พบว่า ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ประชาชนส่วนมากไม่มีการเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ร้อยละ 94.6) มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเล็กน้อย (ร้อยละ 1.5) โดยการเปลี่ยนแปลงที่ดินมี 4 ราย เปลี่ยนจากที่อยู่อาศัยเป็น ห้องเช่าพักอาศัย 1 ราย, อู่ซ่อมรถ 1 ราย และ ร้านค้า 2 ราย แสดงข้อมูล ตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 แสดงข้อมูลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ไม่เปลี่ยนแปลง	246	94.6
	เปลี่ยนแปลง	4	1.5
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

จำนวนญาติในชุมชน จากข้อมูลของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม 260 ครอบครัว พบว่า ผู้ที่มีญาติในชุมชนมีมากกว่า ผู้ที่ไม่มีญาติในชุมชน โดยผู้ที่มีญาติในชุมชนมีถึง ร้อยละ 65.7 ผู้ที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่มีญาติมี ร้อยละ 32.7 แสดงให้เห็นว่า ในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดง ประชากรราษฎร มีความสัมพันธ์ทางสังคม ในระบบเครือญาติ ค่อนข้างมาก ดังแสดงในตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 แสดงข้อมูลจำนวนญาติที่ประชาชนมีในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
จำนวนญาติในชุมชน	ไม่มีญาติ	85	32.7
	มีญาติ	171	65.7
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากข้อมูลของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม 260 ครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวในพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชากรราษฎร มีสมาชิกในครอบครัว เฉลี่ย 4-6 คน จำนวน 163 ครอบครัว (ร้อยละ 62.7) และรองลงมามีจำนวนสมาชิก 1-3 คนต่อครอบครัว จำนวน 72 ครอบครัว (ร้อยละ 27.7) จำนวนครอบครัวที่มีสมาชิกมากกว่า 7 คนต่อครอบครัว (ร้อยละ 9.6) ซึ่งแสดงว่าครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดกลาง ดังแสดงผลในตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 แสดงข้อมูลในการมีสมาชิกในครัวเรือน

ประเภทข้อมูล		ความถี่	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	1-3 คน	72	27.7
	4-6 คน	163	62.7
	มากกว่า 7 คน	25	9.6
	รวม	260	100

ที่มา : ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เดือนกรกฎาคม 2545

สรุป ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชากรราษฎร พบว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามในหัวข้อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ สามารถสรุปได้ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ประชากรส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในช่วงอายุ 35-65 ปี เป็นวัยทำงานและประชากรส่วนใหญ่ เป็นเจ้าของที่ดิน จึงเป็นข้อมูลในการสนับสนุนกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ได้ถึงการตัดสินใจด้วยตัวเอง
2. การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ และอยู่ในเกณฑ์ การศึกษาเฉลี่ยทั่วประเทศ
3. ชุมชนมีความสัมพันธ์ทางระบบเครือญาติในสังคมของชุมชน

5.2 การวิเคราะห์ โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นพื้นที่ก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ภายในพื้นที่บริเวณชุมชน มีโครงการพัฒนา และอนุรักษ์พื้นที่ เนื่องจาก ศักยภาพของพื้นที่ชุมชนมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ และศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ โครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 2 โครงการ ทำให้พื้นที่ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง ตามนโยบายโครงการของรัฐบาล

1) โครงการอนุรักษ์ชุมชนลุ่มน้ำ จังหวัดนนทบุรี

ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในโครงการอนุรักษ์ชุมชนลุ่มน้ำ จังหวัดนนทบุรี โดยมีการสนับสนุนโครงการจากองค์การสหประชาชาติ UNCHS ในการอนุรักษ์ชุมชนลุ่มน้ำล้าคลอง ที่มีวิถีชีวิตการอาศัยอยู่ริมน้ำของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีแนวทางในการอนุรักษ์พื้นที่ คือ การอนุรักษ์บ้านเรือนเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยซ่อมแซมบ้านเรือน ส่วนบ้านเรือนที่จะทำการปลูกสร้างใหม่ กำหนดให้มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นพื้นฐานรูปแบบเดียวกันตลอดล้าคลอง มีการกำหนดรูปแบบการใช้ที่ดินบริเวณริมคลองทั้งหมด เพื่อให้มีความสวยงามทางทัศนียภาพริมน้ำ และคงรูปแบบวิถีชีวิตชุมชนชาวสวนริมคลอง

โครงการดังกล่าว มีการสำรวจและวิเคราะห์โดยนักวิชาการ องค์สหประชาชาติ และข้าราชการปกครองระดับจังหวัด ส่วนผู้ที่มีหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับรู้โครงการ และมีหน้าที่นำไปปฏิบัติ ปัจจุบันโครงการอนุรักษ์ริมคลองมีการรณรงค์ โดยให้ป้ายเชิญชวน และอธิบายรายละเอียดโครงการให้แก่ประชาชน แต่ในทางปฏิบัติ มีประชาชนที่สนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนน้อย มีระยะความสนใจเพียงระยะแรกที่ทางราชการรณรงค์โครงการให้รับทราบ

2) โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

พื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ก่อสร้างโครงการถนน เส้นทางเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ก่อสร้างผ่านชุมชน ตามแผนการเชื่อมเส้นทางเข้าสู่ศูนย์กลางเมืองหลวงกับเส้นทางวงแหวนรอบนอกฝั่งตะวันตก เพื่อประโยชน์ ในด้านการลดความสูญเสียทางด้านพลังงานในการขนส่ง และการเดินทางของประชาชนเข้าสู่พื้นที่ด้านในของเมืองหลวง โดยโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย ในการควบคุมโครงการ มีกำหนดระยะเวลาทำการก่อสร้างในระหว่างปี พ.ศ. 2542-2546 โดยได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ให้มีการเวนคืนที่ดินจากบริเวณวัดนครอินทร์ เป็นเส้นตรงถึงชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ บริเวณระหว่างชุมชนทั้งสองช่วงคลองบางกอกน้อย เป็นระยะการก่อสร้างที่ 1 ของถนน ปัจจุบันมีการสร้างระยะทางเสร็จแล้วบางส่วน และสามารถเปิดใช้การจราจรบางส่วนแล้ว ขณะนี้อยู่ในระหว่างทำการก่อสร้างทางระบายน้ำ และสะพานข้ามคลอง เพื่อเชื่อมเส้นทางกับถนนในระยะการก่อสร้างที่ 2 ในการก่อสร้างได้ทำการเวนคืนที่ดินที่เป็นสวนผลไม้ ที่อยู่อาศัยเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยโครงการมีขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่การก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีขนาดใหญ่ 12 ช่องทางการจราจร แบ่งเป็นทางคู่ขนาน 6 ช่องทางการจราจร และทางด่วน 6 ช่องทางการจราจร มีพื้นที่ทางเท้าสองข้างทาง

โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เริ่มวางแผนโครงการก่อสร้างมาเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป ข้อมูลข่าวสารในการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาจากประชาชนด้วยกัน แต่ไม่ทราบรายละเอียดเส้นทางถนนที่ชัดเจน โดยรายละเอียดโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโยธาธิการ โดยแบ่งระยะของการรับรู้ข่าวสารโครงการออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะก่อนการก่อสร้างโครงการ และระยะระหว่างทำการก่อสร้างโครงการ ซึ่งในระยะก่อนการก่อสร้างโครงการไม่มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ การมีส่วนร่วมจากประชาชนรวมทั้งไม่มีการประสานงานกับการปกครองท้องถิ่น หรือส่วนราชการของจังหวัดนนทบุรี เพราะเป็นลักษณะของการสั่งการของกระทรวงในพื้นที่เพียงรับทราบ และให้ความร่วมมือในการเวนคืนที่ดิน จึงทำให้เกิดปัญหาผลกระทบของถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ต่อระบบนิเวศน์ การขัดแย้งกับโครงการอื่นๆ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ อันเนื่องมาจาก

1. ขาดการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยรอบพื้นที่โครงการ โดยเฉพาะการศึกษาาระบบระบายน้ำสาธารณะของชุมชน ทำให้เกิดความเสียหายต่อเกษตรกรรม และระบบนิเวศน์

2. ขาดหลักเกณฑ์ และมาตรการรองรับ เมื่อเกิดโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เมื่อสร้างถนนแล้วเสร็จ และขาดการประสานงานกับโครงการอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยเฉพาะ การจัดการจราจร การกำหนดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม และรองรับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. ขาดการประชาสัมพันธ์ ในรายละเอียดโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี(พระราม 5) ให้กับประชาชนในพื้นที่ทราบ ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในรายละเอียดโครงการถนนที่ได้รับ

4. ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในระยะการวางแผนโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ทำให้สร้างปัญหา และผลกระทบในด้านต่างๆ ให้กับพื้นที่ของชุมชน

จากการศึกษา และสำรวจพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถามของประชาชน ในด้านความสนใจในการมีส่วนร่วมทางสังคม พบว่า ชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้ที่มีความสนใจในการปกครองท้องถิ่น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น
- 2) กลุ่มผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ นอกจากเป็นผู้เสียผลประโยชน์

ทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง กรรมการชุมชน โดยมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานประสานผลประโยชน์ของชุมชน และจัดให้มีการมีส่วนร่วม โดยการทำประชาพิจารณ์ขึ้นในชุมชน การประชาพิจารณ์ในชุมชนมีผู้เข้าร่วมเพียงส่วนน้อย เพราะขาดการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่ดี และประชาชนขาดความสนใจในปัญหาที่ใกล้ตัว แต่พบว่า ประชาชนมีการเข้าร่วมในกิจกรรม ทางวัฒนธรรม ประเพณี มากกว่า โดยมีการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับสูง สาเหตุ เนื่องจาก ประชาชนต้องการอยู่อย่างสงบ และลักษณะการประกอบอาชีพภายนอกชุมชน จึงทำให้ขาดการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่ดี และขาดความสนใจในเรื่องใกล้ตัว

ในด้านแผนงานการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ให้มีความสำคัญกับโครงการ ในด้านงบประมาณ และเทคนิคการก่อสร้าง โดยไม่คำนึงถึงความสูญเสียของสภาพแวดล้อม และชุมชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการ

โครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เข้ามาแทนที่พื้นที่สวนผลไม้ และบ้านเรือน ทำให้เกิดผลกระทบต่ออาชีพของประชาชนในพื้นที่ และวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน

ฉะนั้นในการศึกษา การจัดการโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล ควรให้ความสำคัญกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ และความเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการวางแผนโครงการในระยะเริ่มต้นโครงการ เพื่อให้โครงการสนองความต้องการและแก้ปัญหาให้กับชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 การรับรู้ข่าวสารของชุมชน

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) สามารถแบ่งได้ตามทฤษฎีของการสื่อสาร ดังนี้

1. สาร (ข่าวสารข้อมูลโครงการ)
2. ผู้ส่งสาร (รัฐบาล หรือตัวแทนจากภาครัฐบาล)
3. ผู้รับสาร (ประชาชน)
4. วิธีการสื่อสาร

โดยแบ่งวิธีการสื่อสารข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เป็น 2 วิธี ตามทฤษฎีของการสื่อสาร แบ่งได้ดังนี้

- การสื่อสารแบบเป็นทางการ ประกอบด้วย การประกาศทางราชการ, การประชุม และการสื่อสารจากผู้นำชุมชน
- การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย การสื่อสารระหว่างบุคคล, การสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน

การสื่อสารข่าวสารของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) สามารถวิเคราะห์ข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่สื่อสารข่าวสารในเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ด้วยวิธีการ สื่อสารระหว่างบุคคล (ร้อยละ 27.3) รองลงมาเป็นการสื่อสารโดยผ่านผู้นำชุมชน (ร้อยละ 25.4) และสื่อสารมวลชน การประกาศทางราชการ (ร้อยละ 16.9, ร้อยละ 16.7)การประชุมได้รับความสนใจน้อยมาก (ร้อยละ 2) แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารข่าวสารในเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของชุมชนมีความผิดพลาดของข้อมูลในการสื่อสารได้สูง เพราะประชาชนส่วนมากมีการสื่อสารข่าวสาร โดยใช้วิธีพูดสนทนาระหว่างบุคคลสูงกว่าการสื่อสารข่าวสารโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ด้วยวิธีการประชุม และประกาศทางราชการ แสดงในตารางที่ 5.11

ตารางที่ 5.11 แสดงข้อมูลช่องทางการรับรู้ข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในชุมชน

ช่องทางการสื่อสาร	ความถี่	ร้อยละ
การรับข่าวสารระหว่างบุคคล	71	27.3
การรับข่าวสารจากผู้นำชุมชน	66	25.4
การรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชน	44	17
การรับข่าวสารจากทางราชการ	42	16.2
การรับข่าวสารจากการประชุม	2	1.5
ไม่ได้รับข่าวสาร	30	11.5
รวม	260	100

ที่มา : แบบสอบถามเดือนกรกฎาคม 2545

จากข้อมูลในตาราง 5.11 สามารถแบ่งช่องทางการสื่อสารข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของภายในชุมชน ออกเป็น 2 ช่องทาง คือ การสื่อสารข่าวสารโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) อย่างเป็นทางการ และการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า มีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ร้อยละ 56.7 มากกว่า การสื่อสารอย่างเป็นทางการ ร้อยละ 43.3 ข้อมูลที่ได้สนับสนุนข้อมูลในตารางที่ 5.11 ที่แสดงให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม มีช่องทางการสื่อสารข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ในช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ดังแสดงในตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.12 แสดงช่องทางการสื่อสารข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ช่องทางการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
การสื่อสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) อย่างเป็นทางการ	110	43.3
การสื่อสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) อย่างไม่เป็นทางการ	145	56.7
รวม	260	100

ที่มา : แบบสอบถามเดือนกรกฎาคม 2545

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถาม และการสังเกตการณ์ในชุมชน สามารถวิเคราะห์ พฤติกรรมการสื่อสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของประชาชนในชุมชนวัดบาง อ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า มีการสื่อสารข่าวสารข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ด้วยวิธีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ มากกว่าการสื่อสารที่เป็นทางการ

การสื่อสารของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีวิธีการสื่อสารข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) อย่างไม่เป็นทางการ โดยการสื่อสารมีหลายวิธีที่ใช้ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัด นครอินทร์) สามารถแบ่งได้ดังนี้

- การพูดสนทนาส่วนบุคคล
- การพูดสนทนาระหว่างสมาชิกในครอบครัว
- การพูดคุยกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ
- การพูดสนทนาระหว่างกลุ่มชุมชน
- การประชุมกลุ่มภายนอกชุมชน

การสื่อสารของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เรื่องโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) พบว่า ส่วนมากมีการสนทนาด้วยวิธีการสื่อสารส่วนบุคคล ร้อยละ 30.8 รองลงมาเป็นวิธีการสื่อสารภายในครอบครัว ร้อยละ 28.5 และมีการพูดคุยกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ ร้อยละ 22 การพูดคุยระหว่างกลุ่มชุมชน ร้อยละ 11.7 ส่วนการประชุม เป็นสิ่งที่ประชาชนมีส่วนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุด ร้อยละ 7.1

ตารางที่ 5.13 แสดงวิธีการเป็นผู้ส่งสารข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ลักษณะการส่งสารข่าวสารเรื่องถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)	จำนวน
การพูดสนทนาส่วนบุคคล	213
การพูดสนทนาระหว่างสมาชิกในครอบครัว	197
การพูดคุยกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ	152
การพูดสนทนาระหว่างกลุ่มชุมชน	81
การประชุมกลุ่มภายนอกชุมชน	49

ที่มา : แบบสอบถามเดือนกรกฎาคม 2545

จากการวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ด้วยวิธีการสนทนาระหว่างบุคคลมากกว่า การพูดคุยในที่ประชุมอย่างเป็นทางการ

ระยะเวลาในการทราบข้อมูลข่าวสาร การก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) ระยะเวลาในการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการถนน สามารถแบ่งระยะเวลาในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

- ระยะเวลาก่อนการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์)
- ระยะเวลาระหว่างการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์)

จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า มีประชาชนทราบข่าวสารในการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) ก่อนทำการก่อสร้าง ร้อยละ 84.5 ทราบข้อมูลข่าวสารระหว่างการก่อสร้าง ร้อยละ 9.2 ไม่ทราบข้อมูลเลย ร้อยละ 6.4 ดังแสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 5.14

ตารางที่ 5.14 แสดงระยะเวลาในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ระยะเวลาในการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาก่อนการก่อสร้างโครงการ	212	84.5
ระยะระหว่างการก่อสร้างโครงการ	23	9.2
ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	16	6.4
รวม	260	100

ที่มา : แบบสอบถามเดือนกรกฎาคม 2545

จากตาราง แสดงได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ก่อนทำการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ประชาชนส่วนใหญ่มีการรับทราบข่าวสารในการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) มาก่อนจะทำการก่อสร้างโครงการ แต่ประชาชนทราบแต่ข่าวสารด้วยวิธีการสื่อสารข่าวสารโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ด้วยวิธีสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ (สนทนาระหว่างบุคคล) ถึงโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) โดยไม่ทราบรายละเอียดเนื้อหาโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และโครงการอื่นๆ ซึ่งรายละเอียดโครงการ สามารถ

แยกแบ่งออกเป็นสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- รายละเอียด ด้านเนื้อหาโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
- รายละเอียด ด้านการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ที่ต่อเนื่องจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
- รายละเอียดด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนมีความต้องการทราบข้อมูลที่เป็นรายละเอียดโครงการ ด้านการวางแผนพัฒนาพื้นที่ต่อเนื่องจากโครงการถนน ร้อยละ 46.2 รองลงมาเป็นรายละเอียด ด้านเนื้อหาโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ร้อยละ 22.7 และรายละเอียด ด้านผลกระทบที่เกิดจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ร้อยละ 12.3 แสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.15

ตารางที่ 5.15 แสดงความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เนื้อหาโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์)	59	23.4
การวางแผนพัฒนาในพื้นที่ต่อเนื่อง	120	46.2
ผลกระทบจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี	32	12.3
อื่นๆ	41	15.8
รวม	260	100

ที่มา : แบบสอบถามเดือนกรกฎาคม 2545

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในด้านแผนพัฒนาพื้นที่ชุมชนที่ต่อเนื่องจากโครงการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มากกว่ารายละเอียดโครงการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

สรุปการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ได้ดังนี้

1. มีการสื่อสารข่าวสารเกี่ยวกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) อย่างไม่เป็นทางการ ด้วยวิธีการพูดสนทนาระหว่างบุคคล ไม่ต้องการเข้าร่วมประชุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. มีการรับรู้ก่อนมีการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
3. ต้องการทราบข้อมูลข่าวสาร แผนพัฒนาต่อเนื่องจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

5.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งในการนำมาซึ่งการแก้ปัญหาในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาลได้ เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และหาวิธีในการแก้ไขปัญหาโดยการแสดงความคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุปอย่างเหมาะสมให้กับโครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ในการศึกษางานวิจัยนี้ สามารถแบ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ออกได้ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในระยะวางแผนโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)
- การมีส่วนร่วมในระยะระหว่างก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการ และร้องเรียนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการ

การมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น วิถีทางการมีส่วนร่วม, ช่องทางการมีส่วนร่วม, ระดับการมีส่วนร่วม

การศึกษางานวิจัย ใช้สถิติไคสแคว์ ในการทดสอบสมมติฐาน หากความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ กับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของประชาชนวัดบางอ้อยช้าง และประชาชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบความสัมพันธ์ของตัวแปรในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ กรณี ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ โดยสามารถอธิบายได้จากตารางที่ 5.16

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) กับการมีส่วนร่วมผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโครงการ

การมีส่วนร่วมต่อโครงการขนาดใหญ่ ของประชาชนในพื้นที่วัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นการมีส่วนร่วมเมื่อเกิดปัญหาจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้ว และ ทำการร้องเรียน ให้เกิดการแก้ไขปัญหา ลดผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับชุมชน ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และวัดแดงประชาราษฎร์ มีดังนี้

- ปัญหาทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อม
  1. ปัญหาการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร
  2. ปัญหามลภาวะทางอากาศ

ตารางที่ 5.16 แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรผลกระทบจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และปัจจัยส่วนบุคคล ในการมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ
ข้อมูลผลกระทบโครงการ - ปัญหาทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม - การลดลงของผลผลิตทางการเกษตร - มลภาวะทางอากาศ	ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะการมีส่วนร่วม <ul style="list-style-type: none"> - การศึกษา - รายได้ - อาชีพ - อายุ - จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (การศึกษา) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 5.043$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.025 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตารางที่ 5.17

ตารางที่ 5.17 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโครงการ และ
ปัจจัยส่วนบุคคล (การศึกษา) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัด
แดงประชาราษฎร์

ผลกระทบที่เกิดจากสภาพ มลภาวะทางอากาศจาก โครงการถนน (พระราม 5)	ปัจจัยส่วนบุคคล		รวม
	ไม่ได้ศึกษา	มีการศึกษา	
ผู้ตอบไม่เลือก	13	97	110
(ร้อยละแถว)	[11.8]	[88.2]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[27.7]	[45.5]	[42.3]
ร้อยละ รวม	[5]	[37.3]	[42.3]
ผู้ตอบเลือก	34	116	150
(ร้อยละแถว)	[22.7]	[77.3]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[72.3]	[54.5]	[57.7]
ร้อยละ รวม	[6.4]	[44.6]	[57.7]
รวม	47	213	260
(ร้อยละแถว)	[18.1]	[81.9]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[100]	[100]	[100]
ร้อยละ รวม	[18.1]	[81.9]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 5.043 Asymp.Sig (2-side) = 0.025 < 0.05

0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำที่สุด คือ 19.88

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบจากปัญหามลภาวะทางอากาศ และ
ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษาของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดง
ประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมาก ตอบว่าได้รับผลกระทบทางมลภาวะทางอากาศจาก
โครงการ และเป็นผู้มีการศึกษา ผู้ที่ไม่เลือกตอบว่าได้รับผลกระทบทางมลภาวะทางอากาศส่วนมากมี
การศึกษา ร้อยละ 88.2 ไม่มีการศึกษา ร้อยละ 11.2 ส่วนผู้ที่เลือกตอบ ว่าได้รับผลกระทบทาง
อากาศ ส่วนมากเป็นผู้มีการศึกษา ร้อยละ 77.3 ไม่มีการศึกษา ร้อยละ 22.7

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบาง
อ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี
(พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางด้านมลภาวะทางอากาศกับชุมชน เป็นผู้ที่มีการศึกษาเป็นส่วนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่ควรนำข้อมูลไปใช้ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 5.043$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.025 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตาราง

ตารางที่ 5.18 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ผลกระทบที่เกิดจากการขนส่งที่ สะดวกขึ้นจากโครงการถนน (พระราม 5)	ปัจจัยส่วนบุคคล		รวม
	อายุน้อยกว่า 35 ปี	อายุมากกว่า 35 ปี	
ผู้ตอบไม่เลือก (ร้อยละแถว)	17 [14.7]	99 [85.3]	116 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[65.4]	[42.3]	[44.6]
ร้อยละ รวม	[6.5]	[38.1]	[44.6]
ผู้ตอบเลือก	9 [6.3]	135 [93.8]	144 [100]
(ร้อยละแถว)	[34.6]	[57.7]	[55.4]
(ร้อยละสดมภ์)	[3.5]	[51.9]	[55.4]
ร้อยละ รวม	[10.0]	[90]	[100]
(ร้อยละแถว)	[100]	[100]	[100]
ร้อยละ รวม	[10.0]	[90]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 5.043   Asymp.Sig (2-side) = 0.025 < 0.05

0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้น้อยกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้ที่น้อยที่สุด คือ 11.60

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่ดีที่สุดที่ทำให้เกิดการขนส่งสะดวกขึ้น และปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมาก ตอบว่าได้รับผลกระทบที่ดีในทางการขนส่งสะดวกขึ้นจากโครงการ และ

เอกเป็นผู้มีช่วงอายุมากกว่า 35 ปี ร้อยละ 93.8 นอกนั้นเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ร้อยละ 6.3 ส่วนผู้

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ไม่เลือกตอบ พบว่า ส่วนมากเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 35 ปี เช่นกัน ร้อยละ 85.3 นอกนั้นเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ร้อยละ 14.7

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางด้านดีในการขนส่งขึ้นกับชุมชน เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 35 ปี ขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 3.913$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.048 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตารางที่ 5.19

ตารางที่ 5.19 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ผลกระทบที่เกิดจากผลผลิต ทางการเกษตรลดลง	ปัจจัยส่วนบุคคล		รวม
	อายุน้อยกว่า 35 ปี	อายุมากกว่า 35 ปี	
ผู้ตอบไม่เลือก (ร้อยละแถว)	23 [12.3]	164 [87.7]	187 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[88.5]	[70.1]	[71.9]
ร้อยละ รวม	[8.8]	[63.1]	[71.9]
ผู้ตอบเลือก (ร้อยละแถว)	3 [4.1]	70 [95.9]	73 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[11.5]	[29.9]	[28.1]
ร้อยละ รวม	[1.2]	[26.9]	[28.1]
รวม	26 [10.0]	234 [90]	260 [100]
(ร้อยละแถว)	[100]	[100]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[100]	[90]	[100]
ร้อยละ รวม	[10.0]	[90]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 3.913

Asymp.Sig (2-side) = 0.048 < 0.05

0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำที่สุด คือ 7.30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบจากปัญหาการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร และ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการอายุของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมาก ตอบว่าไม่ได้รับผลกระทบทางการลดลงของผลผลิตทางการเกษตรจากโครงการ ร้อยละ 71.9 และ เป็นผู้มีอายุมากกว่า 35 ปี ร้อยละ 87.7 นอกนั้นเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ร้อยละ 12.3 ส่วนผู้ที่เลือกตอบว่ามีปัญหาทางการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร ส่วนมากมีอายุมากกว่า 35 ปี ร้อยละ 95.9 นอกนั้นเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ร้อยละ 4.1

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางการลดลงของผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 35 ปี เป็นส่วนใหญ่

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 14.418$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.001 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตารางที่ 5.20

ตารางที่ 5.20 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ผลกระทบที่เกิดจากการ ขนส่งที่สะดวกขึ้นจาก โครงการถนน (พระราม 5)	ปัจจัยส่วนบุคคล			รวม
	รายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อ เดือน	5,001- 10,000 บาท ต่อเดือน	รายได้ มากกว่า 10,001 ขึ้นไป	
ผู้ตอบไม่เลือก (ร้อยละแถว)	45 [41.7]	45 [41.7]	18 [16.7]	108 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[60.8]	[33.6]	[45]	[43.5]
ร้อยละ รวม	[18.1]	[18.1]	[7.3]	[43.5]
ผู้ตอบเลือก (ร้อยละแถว)	29 [20.7]	89 [63.6]	22 [15.7]	140 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[39.2]	[66.4]	[55]	[56.5]
ร้อยละ รวม	[11.7]	[35.9]	[8.9]	[56.5]
รวม (ร้อยละแถว)	74 [29.8]	134 [54]	40 [16.1]	248 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[100]	[100]	[100]	[100]
ร้อยละ รวม	[29.8]	[54]	[16.1]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 14.418 Asymp.Sig (2-side) = 0.001 < 0.05

0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำที่สุด คือ 17.42

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบจากการขนส่งที่สะดวกขึ้น และปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมาก ตอบว่าได้รับผลกระทบที่ดีทางการขนส่งสะดวกขึ้น ร้อยละ 56.5 ผู้ตอบส่วนมากมีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด ร้อยละ 63.6 ส่วนที่เลือกตอบน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีช่วงรายได้มากกว่า 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป ร้อยละ 15.7 ส่วนผู้ไม่เลือกตอบในข้อนี้ ส่วนมากเป็นบุคคลที่มีช่วงเงินรายได้ในช่วงน้อยกว่า 5,000 -10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 41.7 ๐ทางมลภาวะทางอากาศจากโครงการ และเป็นผู้มีการศึกษา ผู้ที่ไม่เลือกตอบว่าได้รับผลกระทบมลภาวะทางอากาศส่วนมากมีการศึกษา ร้อยละ 88.2 ไม่มีการศึกษา ร้อยละ ๑๑.๘ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11.2 ส่วนผู้ที่เลือกตอบ ว่าได้รับผลกระทบนอกนั้นเป็นผู้ที่ช่วงรายได้มากกว่า 10,001 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.7

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางด้านดีขึ้นในด้านการขนส่งของชุมชน เป็นผู้มีรายได้ส่วนมากอยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาทต่อเดือน

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 22.295$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.000 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

เกิดความเจริญขึ้นจาก โครงการถนน (พระราม 5)	ปัจจัยส่วนบุคคล			รวม
	รายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน	5,001-10,000 บาทต่อเดือน	รายได้มากกว่า 10,001 ขึ้นไป	
ผู้ตอบไม่เลือก (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์) ร้อยละ รวม	5 [14.3] [6.8] [2]	15 [42.9] [11.2] [6]	15 [42.9] [37.5] [6]	35 [100] [14.1] [14.1]
ผู้ตอบเลือก (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์) ร้อยละ รวม	69 [32.4] [93.2] [27.8]	119 [55.9] [88.8] [48]	25 [11.7] [62.5] [10.1]	213 [100] [85.9] [85.9]
รวม (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์) ร้อยละ รวม	74 [29.8] [100] [29.8]	134 [54] [100] [54]	40 [16.1] [100] [16.1]	248 [100] [100] [100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 22.295   Asymp.Sig (2-side) = 0.000 <

0.050 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำที่สุด คือ 5.65

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลดีทำให้เกิดความเจริญขึ้นกับชุมชน และ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมากเลือก ตอบว่าได้รับผลดีขึ้นในด้านความเจริญขึ้นจากโครงการ ร้อยละ 85.9 ผู้ที่ตอบส่วนมากมีระดับช่วงรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ส่วนผู้ที่เลือกตอบน้อยสุด คือผู้มีรายได้สูงกว่า 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป ร้อยละ 11.7 ส่วนผู้ที่ไม่เลือกตอบ ส่วนมากเป็นผู้มีระดับรายได้ในช่วง 5,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป ร้อยละ 42.9 ส่วนผู้ที่ไม่เลือกไม่ตอบน้อยที่สุดเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 14.3

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางด้านดีทำให้เกิดความเจริญขึ้นชุมชน เป็นผู้มีระดับเงินรายได้ ช่วง 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน เป็นส่วนใหญ่ แสดงว่าคนที่มียาได้น้อยไม่คิดถึงผลกระทบที่ทำให้เกิดความเจริญขึ้นในชุมชน

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 7.457$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.024 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตารางที่ 5.22

ตารางที่ 5.22 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ผลกระทบผลผลิตทาง การเกษตรลดลงจาก โครงการถนน (พระราม 5)	ปัจจัยส่วนบุคคล			รวม
	รายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน	5,001-10,000 บาทต่อเดือน	รายได้มากกว่า 10,001 ขึ้นไป	
ผู้ตอบไม่เลือก (ร้อยละแถว)	61 [34.3]	87 [48.9]	30 [16.9]	178 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[82.4]	[64.9]	[75]	[71.8]
ร้อยละ รวม	[24.6]	[35.1]	[12.1]	[71.8]
ผู้ตอบเลือก (ร้อยละแถว)	13 [18.6]	47 [67.1]	10 [14.3]	70 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[17.6]	[35.1]	[25]	[28.2]
ร้อยละ รวม	[5.2]	[19]	[4]	[28.2]
รวม (ร้อยละแถว)	74 [29.8]	134 [54]	40 [16.1]	248 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[100]	[100]	[100]	[100]
ร้อยละ รวม	[29.8]	[54]	[16.1]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 7.475   Asymp.Sig (2-side) = 0.025 < 0.05
0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดหวังน้อยกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดหวังที่น้อยที่สุด คือ 11.29

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบจากปัญหาการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร และ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมาก ไม่เลือกตอบว่าได้รับผลกระทบทางการลดลงของผลผลิตทางการเกษตรจากโครงการ กลุ่มผู้ที่ไม่เลือกตอบส่วนมากมีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 48.9 และ ผู้มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 34.3 ส่วนกลุ่มผู้เลือกตอบในปัญหาการลดลงของผลผลิต พบว่า ส่วนมากเป็นผู้ที่ช่วงระดับรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 67.1 และผู้มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 18.6 ส่วนผู้ที่มีช่วงระดับรายได้มากกว่า 10,001 บาทต่อเดือน มีน้อยร้อยละ 14.3

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางด้านการลดลงของผลผลิตทางการเกษตรกับชุมชน เป็นผู้ที่มีช่วงรายได้ปานกลางเป็นส่วนใหญ่ และประชาชนส่วนใหญ่ไม่คิดว่ามีผลกระทบทางการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 11.716$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.003 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตารางที่ 5.23

ตารางที่ 5.23 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ผลกระทบมลภาวะทางอากาศที่ เกิดขึ้นจากโครงการถนน (พระราม 5)	ปัจจัยส่วนบุคคล			รวม
	รายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน	5,001-10,000 บาทต่อเดือน	รายได้มากกว่า 10,001 ขึ้นไป	
ผู้ตอบไม่เลือก (ร้อยละแถว)	35 [33.7]	62 [59.6]	7 [6.7]	104 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[47.3]	[46.3]	[17.5]	[41.9]
ร้อยละ รวม	[14.1]	[25]	[2.8]	[41.9]
ผู้ตอบเลือก (ร้อยละแถว)	39 [27.1]	72 [50]	33 [22.9]	144 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[52.7]	[53.7]	[82.5]	[58.1]
ร้อยละ รวม	[15.7]	[29]	[13.3]	[58.1]
รวม (ร้อยละแถว)	74 [29.8]	134 [54]	40 [16.1]	248 [100]
(ร้อยละสดมภ์)	[100]	[100]	[100]	[100]
ร้อยละ รวม	[29.8]	[54]	[16.1]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 11.716 Asymp.Sig (2-side) = 0.003 < 0.05

0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำที่สุด คือ 16.77

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบจากปัญหามลภาวะทางอากาศ และปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมาก เลือกตอบว่าได้รับผลกระทบทางมลภาวะทางอากาศจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในการปฏิบัติงานเท่านั้น ไม่สามารถนำออกจำหน่ายหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนมากเป็นผู้มีช่วงระดับรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 50 รองลงมาเป็นผู้ที่มีช่วงรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 27.1 ส่วนผู้ที่ไม่เลือกตอบ ส่วนมากมีระดับรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน และน้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 59.6 และ 33.7

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางด้านมลภาวะทางอากาศกับชุมชน เป็นผู้ที่มีช่วงรายได้ปานกลางถึงน้อยเป็นส่วนใหญ่

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อาชีพ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 10.113$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.001 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตารางที่ 5.24

ตารางที่ 5.24 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (อาชีพ) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ผลกระทบที่เกิดจากมลภาวะทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโครงการถนน	ปัจจัยส่วนบุคคล		รวม
	อาชีพไม่มั่นคง	อาชีพมีความมั่นคง	
ผู้ตอบไม่เลือก	90	20	110
(ร้อยละแถว)	[81.8]	[18.2]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[48.6]	[27.0]	[42.5]
ร้อยละ รวม	[34.7]	[7.7]	[42.5]
ผู้ตอบเลือก	95	54	149
(ร้อยละแถว)	[63.8]	[36.2]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[51.4]	[73]	[57.5]
ร้อยละ รวม	[36.7]	[20.8]	[57.5]
รวม	185	74	259
(ร้อยละแถว)	[71.4]	[28.6]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[100]	[100]	[100]
ร้อยละ รวม	[71.4]	[28.6]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square = 10.113 Asymp.Sig (2-side) = 0.001 < 0.05

0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้ต่ำที่สุด คือ 31.43

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอญูญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบจากปัญหามลภาวะทางอากาศ และ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมากเลือก ตอบว่าได้รับผลกระทบทางมลภาวะทางอากาศจากโครงการ ร้อย ละ 57.5 กลุ่มผู้ตอบส่วนมากเป็นผู้มีอาชีพไม่มีความมั่นคง ร้อยละ 63.8 อาชีพที่มีความมั่นคง ร้อย ละ 36.2 ส่วนผู้ที่ไม่เลือกตอบ พบว่า ส่วนมากเป็นผู้ที่ไม่มีความมั่นคงทางอาชีพ ร้อยละ 81.8

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบาง อ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้วเกิดผลกระทบทางด้านมลภาวะทางอากาศกับชุมชน เป็นผู้ที่มีอาชีพที่ไม่มั่นคง เป็นส่วนใหญ่

ตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วนบุคคล (จำนวนสมาชิกครอบครัว) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชน ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ ($X^2 = 8.075$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.004 ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ แสดงไว้ในตาราง

ตารางที่ 5.25 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ และปัจจัยส่วน บุคคล (จำนวนสมาชิกในครอบครัว) ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ผลกระทบทำให้พื้นที่มีความ เจริญ	ปัจจัยส่วนบุคคล		รวม
	สมาชิก 1-4 คน	สมาชิก 4 คนขึ้นไป	
ผู้ตอบไม่เลือก	13	25	38
(ร้อยละแถว)	[34.2]	[65.8]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[9.0]	[21.6]	[14.6]
ร้อยละ รวม	[5.0]	[9.6]	[14.6]
ผู้ตอบเลือก	131	91	222
(ร้อยละแถว)	[59]	[41]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[91]	[78.4]	[85.4]
ร้อยละ รวม	[50.4]	[35]	[85.4]
รวม	144	116	260
(ร้อยละแถว)	[55.4]	[44.6]	[100]
(ร้อยละสดมภ์)	[100]	[100]	[100]
ร้อยละ รวม	[55.4]	[44.6]	[100]

Chi-Square Test ค่า Pearson Chi-Square =8.075   Asymp.Sig (2-side) = 0.004 < 0.05

0 cells (0.0%) ค่าความถี่ที่คาดไว้น้อยกว่า 5 โดยค่าความถี่ที่คาดไว้น้อยที่สุด คือ 16.95

จากตารางแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างผลดีที่ทำให้เกิดความเจริญขึ้นในชุมชน และ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการจำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และ ชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่า ประชาชนส่วนมาก เลือกตอบว่าได้รับผลดีที่ทำให้ชุมชนเจริญขึ้นจากโครงการ กลุ่มผู้ที่เลือกตอบ ส่วนมากมีสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน ร้อยละ 59 นอกนั้นมี สมาชิกครอบครัวมากกว่า 4 คนขึ้นไป ร้อยละ 41 ส่วนผู้ที่ไม่เลือกตอบ พบว่า ส่วนมากมีสมาชิก มากกว่า 4 คนขึ้นไป ร้อยละ 65.8

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของตารางข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดบาง อ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ผู้ที่เลือกตอบว่าเมื่อมีโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แล้วเกิดผลดีในด้านการสร้างความเจริญกับชุมชน เป็นผู้ที่มีสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน เป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่า ขนาดครอบครัวที่พอเหมาะมีผลในการตัดสินใจ

สรุปผลความสัมพันธ์ของตัวแปร ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.26 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

ผลกระทบที่ดี ผลกระทบที่เสีย	อายุ	รายได้	อาชีพ	จำนวน สมาชิก	การ ศึกษา	หมายเหตุ
- ความเจริญ						
- การขนส่งสะดวก						
- อากาศเป็นพิษ						
- ผลผลิตทางการเกษตรลดลง						

สามารถสรุปได้ ว่าปัญหาอากาศเป็นพิษเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดผลกระทบกับชุมชนวัด บางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ สาเหตุของอากาศเป็นพิษ เนื่องจาก อยู่ระหว่างการ ก่อสร้างถนน ซึ่งส่งผลให้เกิดฝุ่นควันจากการก่อสร้าง ทำลายผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดง ประชาษฎร์ ได้แก่ รายได้, อาชีพ, อายุ, จำนวนสมาชิก และการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายได้ของประชาชนในชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกปัญหาของประชาชนในชุมชน แสดงให้เห็นว่า ผู้มีรายได้ระดับน้อยถึงปานกลางของชุมชน เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และเป็นกลุ่มประชาชนที่มีผลกระทบจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ต่อโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ สามารถแบ่งออกได้ 3 ระดับ ตามแนวความคิดของ Caayupan p.32 เดิมมี 7 ระดับ ซึ่งตามข้อเท็จจริงของชุมชนจึงสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ มีดังนี้ คือ

- การมีส่วนร่วมเพียงในนาม หรือมีเพียงส่วนน้อย (เป็นการพูดข้างเดียว และตัดสินใจเองด้วยกลวิธีของภาครัฐ)
- การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (การร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน การฟังเสียงของภาคประชาชนในการแก้ไขโครงการที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่)
- การไม่มีส่วนร่วม

ตารางที่ 5.27 ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมต่อ โครงการขนาดใหญ่ของรัฐ (ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี) ของประชาชนชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ขั้นตอนโครงการ/ ระดับการมีส่วนร่วม	(ไม่มี)	การมีส่วนร่วม เพียงในนาม (มีน้อยมาก)	การมีส่วนร่วม อย่างเหมาะสม (ปานกลาง)	หมายเหตุ
- การสำรวจพื้นที่โครงการถนน เพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)	-	-	√	ไม่มีการ รวมตัวกัน อย่างเป็นทางการ
- การวางแผนโครงการถนนเพชร เกษม-นนทบุรี (พระราม 5)	√	-	-	
- การศึกษาผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมของโครงการถนนฯ	-	-	√	
- การประกาศผังโครงการถนน เพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)	-	-	√	
- ผลกระทบจากโครงการถนน เพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)	√	-	-	

√ แทนสัญลักษณ์ การมีส่วนร่วมในระดับ

แทนสัญลักษณ์ การไม่มีส่วนร่วมในระดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้จัดทำเห็นประโยชน์เชิงงานดำเนินการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ดังแสดงรายการข้างต้น พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมแบ่งออกได้ตามขั้นตอนการจัดทำโครงการขนาดใหญ่

- การสำรวจพื้นที่ก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีระดับการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (ปานกลาง) โดยประชาชนในพื้นที่ต้องรับรู้ และร่วมชี้แนวเขตในการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่รัฐ แสดงให้เห็นการมีการสื่อสารสองทางระหว่างรัฐและประชาชน

- การวางแผนโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) พบว่าไม่มีระดับการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ เป็นการสื่อสารทางเดียวจากภาครัฐและรัฐเป็นผู้ตัดสินใจ

- การศึกษาผลกระทบโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (เหมาะสม) โดยรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการในการศึกษาผลกระทบ คณะกรรมการศึกษาผลกระทบลงสำรวจ โดยสอบถามข้อมูลจากประชาชนในชุมชน คณะกรรมการนำไปสรุปผลนำเสนอต่อรัฐ รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจต่อโครงการ ถึงแม้ว่าจะมีการสื่อสารร่วมกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชน รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจ

- การประกาศแผนผังการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) พบว่าตามพระราชบัญญัติการเวนคืนที่ดินมีการติดประกาศไว้ในพื้นที่สาธารณะ โดยประชาชนสามารถยื่นคำร้องคัดค้านได้ภายใน 90 วัน ถึง 2 ครั้ง ถ้าไม่มีผู้เรียกร้องรัฐถือว่าเป็นไปตามประกาศ

พบว่าในขั้นตอนนี้ เป็นการสื่อสารสองทาง โดยเปิดรอให้ประชาชนมาร้องเรียน อาศัยระยะเวลาและสถานที่ในการติดประกาศ พบว่าขั้นตอนนี้ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง (เหมาะสม) และรัฐเป็นผู้ตัดสินใจถึงแม้ว่าจะมีการยื่นอุทธรณ์ต่อโครงการแม้ว่าทำให้โครงการล่าช้ารัฐสามารถตัดสินใจ (พระราชบัญญัติการวางผังเมือง พ.ศ. 2518)

- การเรียกร้องปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) (ปัญหามลภาวะทางอากาศ และ ปัญหาการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร) พบว่าในขั้นตอนนี้ไม่มีระดับการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและรัฐบาล อย่างเป็นทางการ สาเหตุเนื่องจากการไม่มีองค์กรอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมของชุมชนและขาดการวางแผน คณะผู้ให้คำปรึกษาในการมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่าชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ต่อโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีระดับการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (ปานกลาง) ตามพระราชบัญญัติการวางผังเมือง และการเวนคืนที่ดิน ของรัฐบาล โดยระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถ้าเทียบระดับชั้น 7 ขั้นตอนในการมีส่วนร่วม ตามแนวความคิดของ Choguill (1996 : 431-444) ประชาชนในชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับ (Conciliation) การประนีประนอมการที่ชุมชนเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีส่วนร่วมโดยรัฐเป็นผู้วางแผนแก้ปัญหา ชุมชนมีส่วนร่วมบางอย่าง แต่สุดท้ายก็เป็นการตัดสินใจจากรัฐบาล เพราะเนื่องจากชุมชนไม่มีองค์กรการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการจึงไม่สามารถมีอำนาจในการตัดสินใจในการวางแผนโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) และขั้นตอนอื่นๆ ของโครงการถนนฯได้ แต่ในการศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมต่อขั้นตอนปัญหาที่เกิดจากผลกระทบโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) สรุปได้ว่า ไม่มีระดับในการมีส่วนร่วม เนื่องจากชุมชนไม่มีองค์กรในการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ ไม่มีการวางแผนการมีส่วนร่วมและมีผู้ให้ความรู้ในการมีส่วนร่วมมาเป็นทีปรึกษา

การวิเคราะห์เทคนิคในการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ มีเทคนิคการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

- เทคนิคการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล
  - จดหมายข่าว
  - รายงานการศึกษา
  - การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
  - สื่อสารมวลชน
  - หอกระจายข่าวข้อมูล
  - การชี้แจงให้ประชาชนทราบในการประชุมของทางราชการ
- เทคนิคการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น
  - การสนทนากลุ่มย่อย
  - การประชาพิจารณ์
- เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษา
  - เวทีสาธารณะ
  - การประชุมเชิงปฏิบัติการ

เทคนิคในการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์สามารถแสดงผลได้ในตารางที่ 5.28

ตารางที่ 5.28 แสดงเทคนิคการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต่อขั้นตอนผลกระทบที่เกิดจากมลภาวะทางอากาศและการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร ความเจริญของชุมชนและความสะดวกในการคมนาคม

เทคนิคในการมีส่วนร่วม	พร้อม	ไม่พร้อม	หมายเหตุ
เทคนิคในการให้ข้อมูล			
- จดหมายข่าว		✓	ไม่มีการจัดตั้งศูนย์การกระจายข่าวสารและข้อมูลโครงการถนน
- รายงานการศึกษา		✓	ข้อมูลโครงการถนน
- การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร		✓	อย่างเป็นทางการของชุมชนจึงทำให้เกิด
- หอกระจายข่าวข้อมูล		✓	ความไม่พร้อมในการให้ข้อมูลข่าวสาร
- สื่อสารมวลชน	✓		
- การชี้แจงให้ประชาชนทราบในการประชุมของทางราชการ		✓	
เทคนิคการรับฟังความคิดเห็น			
- การสนทนากลุ่มย่อย	✓		มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนแต่รัฐเป็นผู้ตัดสินใจ
- การประชาพิจารณ์		✓	
เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษา			
- เวทีสาธารณะ		✓	ไม่มีกระบวนการปรึกษาในชุมชนเพราะ
- การประชุมเชิงปฏิบัติการ		✓	ไม่มีองค์กรในการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ

สรุปการวิเคราะห์ผล โดยแบ่งออกตามเทคนิคของการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ได้ดังนี้

- เทคนิคในการให้ข้อมูลของชุมชนไม่มีความพร้อมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร เพราะชุมชนไม่มีองค์กรอย่างเป็นทางการในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาผลกระทบโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

- เทคนิคการรับฟังความคิดเห็นมีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนแต่รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจปัญหา

- เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาไม่มีกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพราะไม่มีองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการทำให้ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากโครงการ และวิธีการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน จากข้อมูลในตารางที่ 5.29 สามารถอธิบายการเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 5.29 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากโครงการขนาดใหญ่	ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมอากาศ	ปัญหาผลผลิตทางการเกษตร	หมายเหตุ
การมีส่วนร่วมทางตรง			
- การประชุม	-	-	ไม่มี
- การเข้าร่วมเป็นสมาชิกทำงาน	-	-	ความสัมพันธ์
การมีส่วนร่วมทางอ้อม			
- การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ	-	-	ไม่มี
- การร่วมออกค่าใช้จ่าย (บริจาค)	-	-	ความสัมพันธ์

จากตารางแสดงให้เห็นว่าวิธีการมีส่วนร่วมทางตรงด้วยวิธีการประชุม ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน การประชุมเป็นสิ่งที่ประชาชนในชุมชนไม่ต้องการเข้ามีส่วนร่วมมากที่สุด เพราะเนื่องจากความแตกแยกในองค์กรการปกครองชุมชนของชาวบ้าน ไม่มีการจัดตั้งรูปแบบองค์กรเพื่อรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เช่นเดียวกับกับวิธีการมีส่วนร่วมด้วยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกทำงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) จึงไม่พบความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วม เพราะเนื่องจากการไม่มีการรวมกลุ่มจัดรูปองค์กรในการรองรับการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้น การรวมกลุ่มสมาชิกทำงานจึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ส่วนการวิธีการมีส่วนร่วมทางอ้อม ด้วยวิธีการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และการบริจาคแทนการเข้าร่วม พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ อรทัย ก๊กผล อ่างใน พัชรสิโรต (2545 : 1-4) ในเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นสาเหตุสำคัญที่ไม่มีกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน สามารถอธิบายได้ ดังนี้ ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การกระจายข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ยังไม่เพียงพอ (การกระจายข้อมูลข่าวสาร)
- ไม่มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นรูปธรรมของชุมชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในชุมชนในกิจกรรมการมีส่วนร่วม (การวางแผนงาน)
- การไม่มีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมให้ความรู้และเป็นปรึกษาแก่ ชุมชน (การให้คำปรึกษา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

สรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิเคราะห์

การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของกรุงเทพฯ เข้าสู่พื้นที่ชานเมือง และปริมณฑล ซึ่งพื้นที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรกรรม ส่งผลกระทบทำให้พื้นที่ชานเมือง และปริมณฑลเกิดการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยขาดการวางแผนรองรับความเจริญเติบโตของเมืองและชุมชน ผลจากการพัฒนาโครงข่ายทางคมนาคมนี้ทำให้เกิดผลกระทบในพื้นที่ ทั้งผลเสียและผลดี โดยเฉพาะผลเสียที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่โดยรอบชุมชน ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศน์ของพื้นที่ชุมชน
2. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากแผนการพัฒนาในด้านต่างๆของพื้นที่ จ.นนทบุรี ผังตะวันตก การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของพื้นที่ มีส่วนทำให้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนแปลง เพราะการประกอบอาชีพ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ยังคงต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล ที่ทำการก่อสร้างในพื้นที่ชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนในชุมชนต้องให้ความสนใจ เพราะผลกระทบที่เกิดจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาลทั้งด้านดี และ ด้านเสีย ต่างส่งผลกระทบต่อชุมชนที่เป็นสถานที่ก่อสร้างโครงการ การมีส่วนร่วมจึงเป็นทางออกในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล เพื่อเรียกร้องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน ร่วมกันแก้ปัญหา ระหว่างภาครัฐบาลและประชาชน ในขั้นตอนต่างๆ ในการวางแผนโครงการขนาดใหญ่ โดยแบ่งการวางแผนการมีส่วนร่วมเป็น 3 ขั้นตอน เช่นเดียวกับแนวความคิดของ อรรถัย ก๊กผล อ่างโน พัทรี สิโรส (2546 : 2-9)

- 1) ขั้นตอนการเตรียมการวางแผนโครงการขนาดใหญ่
- 2) ขั้นตอนการวางแผนการโครงการขนาดใหญ่
- 3) ขั้นตอนนำไปสู่ปฏิบัติจริง

การวางแผนงานการมีส่วนร่วมของประชาชนจะดำเนินการตามขั้นตอนของการวางแผนโครงการขนาดใหญ่ที่มี 3 ขั้นตอน ประโยชน์ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อโครงการขนาดใหญ่ มีดังนี้ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1) เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโครงการขนาดใหญ่
- 2) เพื่อการมีผลประโยชน์ร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน
- 3) เพื่อให้โครงการได้รับผลประโยชน์ในการยอมรับในโครงการจากประชาชนในพื้นที่

โดยการสรุปผลแบ่งออกเป็น

- 1) การให้ข้อมูลของทางรัฐบาล ในส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการขนาดใหญ่ต่อชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์
- 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก โครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล
- 3) ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนบางอ้อยช้าง และชุมชนแดงประชาราษฎร์

โดยการศึกษาการวิจัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ ถึงระดับการมีส่วนร่วม, วิธีการมีส่วนร่วม, ช่องทางในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และ ศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสม เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ จากการศึกษาพื้นที่ที่สามารถสรุปได้ดังนี้

6.1.1 สรุปการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ประชาชนมีการรับข่าวสารข้อมูลโครงการขนาดใหญ่ ด้วยวิธีการสนทนาระหว่างบุคคลมากที่สุด การรับข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการประชุมอย่างเป็นทางการ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารโครงการขนาดใหญ่ไม่ประสบผลสำเร็จในการสื่อสารข่าวสาร ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลมีข้อเสีย คือ อาจทำให้เกิดการผิดพลาดของข้อมูลข่าวสาร

ข้อมูลที่ประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต้องการ คือ ข้อมูลการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต ข่าวสารในการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) นั้นประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารมาก่อนโครงการจะเกิดขึ้น 10 ปี แต่เป็นการทราบด้วยวิธีการสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้ประชาชนไม่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการ

6.1.2 สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล (ถนนเพชรเกษม-นนทบุรี)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) มีทั้งผลกระทบในด้านดี และผลกระทบด้านเสีย ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ผลกระทบด้านเสียที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) แบ่งเป็น 2

เอกประเภท คือ สารที่ส่งวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม (มลภาวะทางอากาศและเสียง)

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นทางเศรษฐกิจ (ผลผลิตทางการเกษตรลดลง)

สรุปการวิเคราะห์ ได้ว่า ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม (มลภาวะทางอากาศ) ที่เป็นปัญหาทางด้านฝุ่นละอองที่เกิดจากการก่อสร้าง และยานพาหนะที่สัญจรผ่านพื้นที่ชุมชน เป็นปัญหาที่ประชาชนพบมากที่สุด

ผลกระทบด้านดีที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ประชาชนยอมรับ โครงการถนนขนาดใหญ่จะส่งผลทำให้ชุมชนเจริญขึ้น

6.1.3 สรุปปัจจัยพื้นฐานของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วม ของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ตามแนวความคิดทฤษฎีในการมีส่วนร่วม

การดำเนินการวิจัย ใช้แบบสอบถาม โดยใช้กลุ่มผู้อยู่อาศัยริมถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (วัดนครอินทร์) ซึ่งประกอบด้วย 2 ชุมชน ที่สุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ จำนวน 260 ตัวอย่าง และใช้การวิเคราะห์ผลทางสถิติ พบว่า สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ลักษณะประชากร ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่เป็นมาตรฐานการศึกษาของประเทศ มีการประกอบอาชีพภายในชุมชน ที่เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ขนาดของครอบครัวมีขนาดกลางและมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ โดยมีกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่มีความเปลี่ยนแปลง

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน แต่นิยมมีส่วนร่วมด้วยวิธีการบริจาคทรัพย์ เพราะไม่ต้องการเข้าร่วมด้วยตนเอง มีการแสดงออกโดยการเรียกร้องผ่านตัวแทนในการเลือกตั้ง ผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดการและมีส่วนร่วมทุกครั้ง กลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมเฉพาะในงานประเพณี ศาสนา ไม่มีองค์กรที่เป็นรูปธรรมที่รวมตัวขึ้นเพื่อการมีส่วนร่วม

ปัญหาที่ประชาชนไม่ต้องการเข้ามีส่วนร่วม ประชาชนคิดว่า อาจมีผลได้ผลเสียเกิดขึ้นกับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีการยอมรับโครงการที่เกิดขึ้น ถ้าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ประชาชนต้องการลดปัญหาด้วยการวางแผนตั้งรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น

ความต้องการของประชาชนในชุมชน____ประชาชนคิดว่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงชุมชนเป็น ชุมชนบ้านจัดสรรสมัยใหม่ แต่ความต้องการของประชาชนในชุมชนต้องการเห็นชุมชน

เอกของตนเองเป็นชุมชนที่มีความเจริญทันสมัย และมีความสงบเป็นธรรมชาติ ให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ารณใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อบังคับทางผังเมือง_ประชาชนในชุมชนทราบว่าที่อยู่อาศัยของตนเองอยู่ในการควบคุมเป็นที่พักอาศัย แต่ไม่ทราบรายละเอียดของการควบคุม เคยมีการให้ความร่วมมือกับการทำผังเมืองโดยวิธีการให้ข้อมูลผู้มาสำรวจพื้นที่

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ระยะ

1) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนระหว่างการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เป็นขั้นตอนในการมีส่วนร่วมเมื่อเกิดผลกระทบจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

การมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นการมีส่วนร่วมในระยะที่ 2 ที่เกิดขึ้นระหว่างโครงการทำการก่อสร้าง เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม (มลภาวะทางอากาศ) เป็นปัญหาที่ประชาชนพบมากที่สุด

ผลดีที่เกิดขึ้นจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) เป็นผลดีที่ทำให้ชุมชนมีความเจริญ ประชาชนในชุมชนยอมรับผลกระทบที่ดีที่ทำให้ชุมชนเจริญขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านรายได้ของประชาชน, ความมั่นคงของอาชีพ, การศึกษา, จำนวนสมาชิกในครอบครัว และอายุ มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นในด้านผลกระทบด้านดี และด้านเสีย ที่เกิดขึ้นกับชุมชน

แต่พบว่ารายได้ และอาชีพ มีผลต่อประชาชนในการเข้าร่วมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนมีปัญหาผลกระทบต่อบุคคลที่มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ที่ต้องอาศัยผลผลิตทางการเกษตร เมื่อปัญหาเกิดขึ้นจึงต้องการเข้ามีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต่อขั้นตอนผลกระทบจากโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) สรุปได้ว่ามีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับขั้นเริ่มต้น (เป็นการมีส่วนร่วมในเพียงความคิดเท่านั้น) จึงส่งผลกระทบต่อวิธีการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น

เทคนิคการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

- เทคนิคในการให้ข้อมูลของชุมชน ไม่มีความพร้อมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร เพราะชุมชนไม่มีองค์กรอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาผลกระทบโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

- เทคนิคการรับฟังความคิดเห็น มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนแต่รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจปัญหา

- เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษา ไม่มีกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพราะไม่มีองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการทำให้ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษา

วิถีทางเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ต่อโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) พบว่า ไม่มีการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ โดย สามารถแบ่งระยะของการมีส่วนร่วม ของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ ได้ตามแนวความคิดของ อรทัย ก๊กผล อ่างใน พัชรี สีโรรส (2546 : 2-5) ดังนี้

1) ระยะการขั้นตอนเตรียมการวางแผนโครงการรัฐบาลขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ รัฐบาลมีการตัดสินใจเร็ว (Starting Early) เรียกว่าการเริ่มต้นเร็ว ขาดการประเมินสถานการณ์ของชุมชน ขาดผู้รับผิดชอบอย่างเป็นทางการของชุมชน และขาดการตรวจสอบข้อมูลสถานการณ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

2) ระยะการขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วมต่อโครงการรัฐบาลขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ ขาดวัตถุประสงค์ในการเข้ามีส่วนร่วม, การคาดการณ์สถานการณ์ในอนาคตของโครงการ, ขาดเทคนิคและกิจกรรมในการมีส่วนร่วม และขาดแผนการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

3) ระยะการนำมาปฏิบัติโครงการ รัฐบาลมีส่วนร่วม โดย การรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นจากประชาชน ผ่านการร้องเรียน รัฐบาลมีการแก้ไขโครงการบางส่วนที่ส่งผลกระทบต่อด้านเสียที่เกิดขึ้นกับชุมชน แต่ชุมชนขาดการวางแผนการดำเนินการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสรุปได้ตามแนวความคิดของ อรทัย ก๊กผล อ่างใน พัชรี สีโรรส (2545 : 1-4) ในเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นสาเหตุสำคัญที่ไม่มีกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนของชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

- การกระจายข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ยังไม่เพียงพอ (การกระจายข้อมูลข่าวสาร)

- ไม่มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นทางการหรือเป็นรูปธรรมของชุมชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในชุมชนในกิจกรรมการมีส่วนร่วม (การวางแผนงาน)
- การไม่มีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมให้ความรู้และเป็นปรึกษาแก่ชุมชน (การให้คำปรึกษา)

6.2 ข้อเสนอแนะ

การวางแผน โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ ในพื้นที่ชุมชน ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะเริ่มวางแผนโครงการ เพราะ ประชาชนเจ้าของพื้นที่ เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการจึงต้องเป็นผู้ที่ต้องเข้าให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่รัฐ พัฒน์ สุจำนงค์ (2523 : 21-22) การพัฒนาที่ดีที่สุดต้องเป็นการพัฒนาที่มาจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

การก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล รัฐเป็นผู้วางแผนงานโครงการ สำรวจพื้นที่ และศึกษาผลกระทบจากโครงการเป็นขนาดใหญ่ โดยประชาชนมีส่วนร่วมด้วยวิธีการรับรู้และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในพื้นที่ แต่รัฐจะนำไปปฏิบัติหรือไม่รัฐบาลจะเป็นผู้ตัดสินใจ ตามเหตุผลข้อดีข้อเสีย ระหว่างประชากรทั้งประเทศและผลกระทบของชุมชนเล็กๆ

การวางแผนงานโครงการขนาดใหญ่จึงควรมีการจัดให้มีส่วนร่วมด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น (เวทีสาธารณะ) จากประชาชนก่อนการวางแผนโครงการจึงจะได้รับทราบข้อมูลและความต้องการของชุมชน

การศึกษางานวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ชุมชนวัดบางอ้อยช้างและชุมชนวัดแดงประชาราษฎร์ เป็นการศึกษาศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างการศึกษาโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5) ซึ่งในขั้นตอนการวางแผนโครงการ และการสำรวจพื้นที่การก่อสร้าง ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะเป็นผู้มีส่วนร่วมกับภาครัฐตามกฎหมายแม้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นการมีส่วนร่วมในระดับการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม โดยประชาชนสามารถยื่นคัดค้านโครงการของรัฐได้ แต่รัฐเป็นผู้ตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในขั้นตอนระหว่างการศึกษาโครงการเป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นภายหลังที่ประชาชนในพื้นที่คาดไม่ถึง หรือมีความบกพร่องในเรื่องการศึกษาศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการขนาดใหญ่ จึงสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1. การบริหารการมีส่วนร่วมของชุมชน

การบริหารการมีส่วนร่วม มีการวางแผนงานตามระดับการมีส่วนร่วม ได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการเตรียมวางแผนการมีส่วนร่วม

- แต่งตั้งองค์กรที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ เช่น องค์การบริหาร

ส่วนตำบล

- แต่งตั้งผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นที่ปรึกษา
- วางแผนงานการมีส่วนร่วม, การประชาสัมพันธ์, การตรวจสอบข้อมูลจากรัฐ

และการประเมินสถานการณ์

1.2 ขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วม

- แสดงปัญหาที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน (องค์กรการมีส่วนร่วมชุมชน)
- แสดงวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วมทุกครั้ง (องค์กรการมีส่วนร่วมชุมชน)
- แสดงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดขึ้นจากโครงการ (ประชาชน)
- แสดงการวางแผนขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน (องค์กรการมีส่วนร่วม

ชุมชน)

- จัดให้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ (เวทีสาธารณะ)
- แสดงความรู้เทคนิคการมีส่วนร่วมแก่ชุมชน (ผู้เชี่ยวชาญ)
- จัดกิจกรรมในชุมชนเสมอ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม (องค์กรการมี
- สรุปผลการประชุม และทำการชี้แจงต่อประชาชนในชุมชนทุกครั้ง

ส่วนร่วมชุมชน)

1.3 ขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ เมื่อนำไปปฏิบัติต้องมีการประเมินผลทุกครั้งจาก

องค์กรที่รับผิดชอบการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) การให้ข้อมูลข่าวสาร

การมีส่วนร่วมต่อโครงการขนาดใหญ่ของพื้นที่ชุมชนวัดบางอ้อยช้าง และชุมชนวัดแดง ประชากราษฎร ต้องมีองค์กรในชุมชนที่รับผิดชอบในการให้ข้อมูลข่าวสารต่อประชาชน มีการวางแผนในการให้ข้อมูลข่าวสาร มีการเลือกสถานที่ปิดประกาศเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล โดยเฉพาะพื้นที่วัดที่เป็นศูนย์กลางชุมชน เพราะการเดินทางเข้าถึงมีอุปสรรค การประชาสัมพันธ์ จากหอกระจายเสียงของชุมชน และการแจกเอกสารผ่านการสนทนาระหว่างบุคคลเพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน จึงมีความเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่

เนื่องจากการมีส่วนร่วมในระยะระหว่างการก่อสร้างโครงการ การเปิดเวทีสาธารณะ เพื่อประชุมรับฟังความคิดเห็นของชุมชน เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาเป็นวิถีทางการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม ในการแก้ไขปัญหาของการเข้าไม่ถึงประกาศของทางราชการที่ติดไว้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบกับการให้ข่าวสารอย่างถูกต้องและเพียงพอจากทางราชการ เป็นวิธีทางทำให้โครงการนั้น มีการเข้ามีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชน เจมส์ แอล เครน อังโน วันชัย วัฒนศัพท์ (2543 : 56)

3) ปัจจัยของประชาชนในการมีส่วนร่วม

รายได้มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน รัฐบาลควรคำนึงถึงปัจจัยทาง เศรษฐกิจเป็นสำคัญ ในการส่งเสริมการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- สร้างความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างถูกวิธีแก่ประชาชน
- ปลุกฝังให้ประชาชนเข้าใจในสิทธิ์ และหน้าที่ของพลเมืองที่ดีในสังคม
- ปรับปรุงวิธีการกระจายข่าวสารของทางราชการ เพื่อให้เข้าถึงประชาชน
- ปรับปรุงวิธีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโครงการขนาดใหญ่แก่ประชาชน
- จัดตั้งองค์กรในชุมชนเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วม
- วางนโยบาย แนวทางการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมของชุมชน

6.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

การมองเห็นในข้อดีของโครงการขนาดใหญ่ทำให้เกิดการแสดงออกในการมีส่วนร่วม อย่างสันติวิธี แสดงให้เห็นว่า การชี้แจงข้อมูลข่าวสาร ผลดี และผลเสียที่เกิดขึ้นจากโครงการขนาดใหญ่ มีผลต่อวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดตั้งองค์กรการมีส่วนร่วมในชุมชน อย่างเป็น รูปธรรมทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างถูกวิธี และสามารถรักษาสีทึบขั้นพื้นฐานในการเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

- กม ทรัพย์เจริญ. 2523. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อ.เชือนเขาแก้ว จ.ยโสธร."
วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กรรณิกา ชมดี. 2524. "ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโครงการสารภี
ต.ท่าช้าง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี." วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2543. **สื่อเพื่อชุมชน การประมวลองค์ความรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2538. **เครื่องการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ Mild Publishing.
- ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข. 2543. "การรับรู้ข่าวสารทางด้านเศรษฐกิจการเกษตรของครัวเรือน
เกษตรกรในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ." นครราชสีมา : สำนักวิชาเทคโนโลยี
สังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- คณินิจ ศรีบัวเตียม. 2544. **กฎหมายเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน**. เอกสาร
ประกอบการฝึกอบรม. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ คชเสนี. 2540. **มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทนา บรรพศิริโชติ. 2544. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม**. เอกสาร
ประกอบการบรรยาย. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉอาน วุฒิภรณ์รักษา. 2526. "ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท กรณี ต.คุ่มพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี."
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชินรัตน์ สมสืบ. 2539. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539. **การปกครองท้องถิ่นไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สมาคมศิษย์เก่ารัฐศาสตร์
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิฆเนศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์
จำกัด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ดำรง ฐานดี. 2539. **รัฐกับการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. 2515. **ประมวลคำสอนสังคมวิทยาชนบท**. นครหลวงฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2544. "การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม." **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.
- นิธิ เจียวศรีวงศ์. 2535. "สองหน้าสังคมไทย" **บทวิพากษ์โครงสร้างสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.
- ภูษชา ภูสกุล. 2535. "พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ในหมู่บ้านป่าไม้ กรณี อ.วัฒนานคร จ.ปราจีนบุรี." **วิทยานิพนธ์นิเทศน์มหาบัณฑิต สาขาประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- พระราชบัญญัติการวางผังเมือง พ.ศ. 2518. **กรมโยธาธิการและผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย.**
- พัชรี สิโรต. 2546. "คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน" กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พัฒน์พงษ์ เลชะโหมะ. 2539. "การมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนนทบุรี." **ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.**
- แพทยา แก้วพวง. 2533. "ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการบริหารงาน." **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- พิทยา ว่องกุล. 2541. **ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 1990-2000**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พิศิษฐ์ บุญไชย. 2528. "การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าไม้ ของกรรมการสภาตำบล กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง." **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์และมนุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.**
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2524. **การบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- บรรพต วีระชัย. 2521. **คู่มือสังคมวิทยา มนุษย์วิทยา**. กรุงเทพฯ : งามคำแหง.
- ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก. 2544 "สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ." **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประทวน แก้วห่อทอง. 2542. "การรับรู้และทัศนคติของชาวปัตตานีต่อโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม ศึกษาเฉพาะ กรณีผู้ที่อยู่ในเขตดำเนินโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมเมืองปัตตานี". ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. 2542. การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชนีกร เศรษฐโร. 2522. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ลิขิต ธีระเวคิน. "การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท." เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา ร.344 และ ร. 600 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ. 2533. "การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล". วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร. 2535. พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไลพร สมบูรณ์ชัย. 2534. "การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จ.ลำปาง". วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.

วันชัย วัฒนศัพท์. 2544. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า และมูลนิธิอาเซีย

วิศิษฐ์ ทองสมบูรณ์. 2533. "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง กรณี จ.ขอนแก่น." วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมชาย จิววัฒนารักษ์. 2519. "การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ." วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา มหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมศักดิ์ เหล่าธีรกาญจนา. 2532. "การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับนโยบายพัฒนาประชาธิปไตย กรณี จังหวัดนครราชสีมา" ภาคนิพนธ์สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

สัณชัย สุตินันธิหาร. 2539. "การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชนกรณีศึกษาเทศบาลเมืองภูเก็ต." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สุจิต สุงการ. 2521. **วัฒนธรรมการเมืองของนิสิตนักศึกษา**. กรุงเทพฯ : สมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- สุจิต สุงการ. 2537. **การพัฒนาทางการเมืองไทย : การปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบัน
การเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒนา ธาดานิติ. 2544. **การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. เอกสารประกอบการสอน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจินต์ ดาววีระกุล. 2527. "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนา
หมู่บ้าน กรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่น จ.นครสวรรค์." วิทยานิพนธ์
สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทร์อม. 2533. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- เสน่ห์ จามริก และคณะ. 2528. **การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารมวลชน.
- อมร ชัดติยา และชัยอนันต์ สมุทรวานิช. 2518. "เอกสารการเมือง-การปกครองไทย พ.ศ.2417-
-2477". กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อนุชิตติ พวงสาส์. 2543. **พลเมืองไทย ณ.จุดเปลี่ยนทศวรรษ**. กรุงเทพฯ : สถาบันการ
เรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- อุทัย หิรัญโต. 2526. **สังคมวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุ้นตา นพคุณ. 2528. "แนวความคิดการศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาชุมชนเรื่องความคิด
เป็น." กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- อานนท์ อากาศิกรม. 2528. "การมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาแหล่งน้ำ
ขนาดเล็ก กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง." วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษย
วิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิชัย พันธเสน. 2539. **การเปลี่ยนแปลง และการบริหารการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อภิชัย พันธเสน. 2539. **แนวคิด ทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อนุชิต พวงสาส์. 2543. **พลเมืองไทย ณ.จุดเปลี่ยนศตวรรษ**. กรุงเทพฯ : สถาบันการเรียนรู้
และพัฒนาประชาสังคม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุชิต อิศรายเมตต์. 2536. "ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักของคณะกรรมการสภาพัฒนาการ
แก้ไขแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี". วิทยานิพนธ์
สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.

E R Alexander. 1987. Department of Urban Planning. WI 53201 USA : University of
Wisconsin – Milwaukee, Milwaukee.

Michael Lipton. 1977. Why Poor People Stay Poor. Cambridge Mass : Harvard
University Press.

William G. Domhoff. 1967. Who Rules America?. New Jersey : Prentice-Hall.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ กรณี ค.บางสีทอง
อ.บางกรวย จ.นนทบุรี
ภาควิชา การวางแผนผังภาคชุมชนเมืองและสิ่งแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ชุดที่ _____

กรุณากรอกแบบสอบถามเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ หญิง ชาย
2. สถานะภาพทางการสมรส โสด สมรส หย่าร้าง
3. อายุ _____ ปี
4. การศึกษา
 ไม่ได้ศึกษา ประถมศึกษา มัธยมต้น, มัธยมปลาย หรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า
5. อาชีพ
ว่างงาน รับจ้างทั่วไป ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา
ค้าขาย / ธุรกิจ รับราชการ ลูกจ้างบริษัทเอกชน
6. รายได้ของครอบครัวท่าน _____ ต่อเดือน
7. บ้านของท่านที่ท่านอยู่ปัจจุบัน มีลักษณะการครอบครองที่ดินแบบใดต่อไปนี้
 เจ้าของที่ดินที่อยู่ปัจจุบัน เช่าที่ดินที่อยู่อาศัยปัจจุบัน
เช่าที่ดิน และเป็นเจ้าของที่ดินแปลงอื่น อื่นๆระบุ _____
8. ที่ดินที่ท่านอยู่ในปัจจุบัน ประกอบกิจกรรมใดบ้าง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 อยู่อาศัย ทำสวน/ทำไร่/ทำนา ค้าขาย
 คู่ซ่อมรถ หอพักให้เช่า อื่นๆระบุ _____
9. ระยะเวลาครอบครองที่ดินของท่าน _____ ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

17. ท่านต้องการเห็นชุมชนของท่านเป็นอย่างไร เมื่อเกิดการก่อสร้างโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

- เป็นธรรมชาติมีความสงบ มีความเจริญทันสมัย เป็นแบบปัจจุบัน
 เฉยๆ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อื่นๆระบุ_____

18. ถ้าเกิดปัญหาจากโครงการขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านคิดว่าท่านจะสามารถมีส่วนร่วมแบบใด

- คิดตั้งรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น คิดปรับปรุงโครงการส่วนที่ไม่ดีให้ดีขึ้น
 เปลี่ยนแปลงโครงการ

19. เมื่อมีโครงการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี ขึ้นท่านมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง

- ยอมรับ ไม่ยอมรับ

ข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

20. ท่านเคยรับรู้ข้อมูลการสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี จากที่ใดบ้าง

- อบต. และ ประกาศทางราชการ ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน
 หนังสือพิมพ์ / วิทยุ การประชุม ไม่เคยได้รับ

21. ท่านทราบข้อมูลในระยะใดของการก่อสร้างถนนเพชรเกษม-นนทบุรี

- ก่อนก่อสร้าง ระหว่างก่อสร้าง

22. ท่านคิดว่าโครงการจะส่งผลกระทบต่อท่านได้บ้าง

ข้อดีของโครงการ

ข้อเสียโครงการ

- มีฐานะดีขึ้นจากการขายที่ดิน เปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกร ผลผลิตทางการเกษตรลด
 การขนส่งผลผลิตสะดวกขึ้น เว้นคืนที่ดินในการก่อสร้าง อากาศเป็นพิษเสียงดังจากรถ
 มีความเจริญ คนรู้จักกันน้อยลง (ชุมชนขาดสามัคคี) อื่นๆ ระบุ_____

23. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการถนนโดยวิธีใดมากที่สุด

- พูดคุย สื่อสารมวลชน ประชุม สัมมนา
 ผู้นำ ประกาศราชการ อื่นๆระบุ_____

24. ท่านอยากทราบข้อมูลส่วนใดบ้างจากส่วนราชการที่เกี่ยวกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี (พระราม 5)

- รายละเอียดโครงการ   ผลกระทบของโครงการ   แผนการพัฒนาในอนาคต
 อื่นๆ ระบุ _____

25. ท่านคิดว่าท่านเจอปัญหาใดบ้างที่เกี่ยวกับส่วนราชการ เมื่อมีถนนเพชรเกษม-นนทบุรี

- ข้อเท็จจริงของข้อมูลโครงการ   ค่าชดเชยจากการเวนคืน   เวลาในการรับทราบข้อมูล
 ความร่วมมือจากทางราชการ   อื่นๆ ระบุ _____

26. ท่านคิดว่าปัญหาอะไรบ้าง ที่ทำให้ท่านไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน

- ความเคยชินต่อปัญหา   ผลได้ผลเสีย   ความยุ่งยาก
 รู้สึกตกเป็นเครื่องมือกลุ่มบุคคล   ความไม่โปร่งใสของคณะทำงาน

27. เมื่อเวลาประชุมในชุมชนของท่าน ท่านแสดงออกอย่างไรบ้างต่อไปนี้

- วางเฉย   แสดงออกคัดค้าน   ไม่สามารถแสดงออก
 ให้ข้อมูลแต่ไม่แสดงออก   แสดงออกบางครั้ง   อื่นๆ ระบุ _____

28. ท่านคิดว่าในอนาคต ชุมชนของท่านจะเป็นอย่างไร

- ชุมชนบ้านจัดสรร   ชุมชนเกษตรกรรม   ชุมชนการท่องเที่ยว
 เหมือนปัจจุบัน   ชุมชนอุตสาหกรรม   อื่นๆ ระบุ _____

29. ที่ดินที่ท่านอยู่มีข้อบังคับผังเมืองอย่างไร

- เป็นพื้นที่อนุรักษ์   เป็นพื้นที่อยู่อาศัย   เป็นพื้นที่ทางการเกษตร
 เป็นพื้นที่ค้าขาย   ไม่ทราบ

30. ท่านเคยให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการวางผังเมืองอย่างไรบ้าง

- ชี้แนวเขตที่ดิน   ให้ความร่วมมือให้ข้อมูล   รับรู้แผนผัง และนโยบาย
 เรียกร้องสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน   แสดงความคิดเห็น   อื่นๆ ระบุ _____

31. ถ้าชุมชนของท่านมีกิจกรรม ท่านคิดว่าท่านต้องการทำอะไรช่วยชุมชนของท่าน

- ช่วยทำบางสิ่ง   ทำทุกอย่างที่สามารถทำได้   ไม่ต้องการแสดงออก
 ทำทุกอย่าง และ ร่วมกิจกรรม   เฉยๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

31. ให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการถนนเพชรเกษม-นนทบุรี

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวกษมพร นวลแสง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล กษมพร นवलแสง
 วัน-เดือน-ปีเกิด 12 กุมภาพันธ์ 2518
 ที่อยู่ 690/2 ซอย พหลโยธิน 30 แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
 ประวัติการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จบการศึกษา พ.ศ.2535
 ปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 พ.ศ. 2539

ความชำนาญเฉพาะทาง - ออกแบบก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม

- การวางสีน้ำ

ประวัติการทำงาน

- อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2539-2547

- โครงการบ้านมั่นคง ชุมชนมหาดไทย พ.ศ.2546-2547

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้